J.230
Pon

Gamleike Gudhrædslunnar

I einfalldre og stuttre, en þo œnœgianlegre

Utskijringu

Yfer þann

Litla Barna-Lærdom

edur

Catechismum

hinns Sæla Doct. Martini Lutheri,

Jnnehalldande allt þad sem sa þarf ad vita og giora, er vill verda saaluholpinn.

Samanskrifadur epter Konunglegre Allranœdugustu Skipan, til almennelegrar Brukunar.

Þesse onnur Utlegging Þessa Skrifs a Jslendsku, er med Greinum Heil Ritningar, so sem þær finnast i Þeirre Jslendsku Bibliu Edit. 2dæ.

Þesse Bœklingur kostar O-innbundenn 6. Fiska.

Prentad i Kaupmannahofn i þvi Konunglega Waisenhuse, og med þess Tilkostnade,

af

Gottmanne Friderich Kisel.

Anno 1746.

Imprimatur,

C. L. LETH.

Immanuel!

Sa GUD sem vill, ad aller Menn verde Sæluholpner, vill og einnen, ad þeir komest aller til Sañleiksins Vidurkenningar; ja, vaxe, og lœte sier æt;jd fara fram, meyr og meyr, i þeirre sømu, epter þeim Hentugleikum og Hialpar-Medølum, sem þeim verda frambodenn a einum, helldur en ødrum, Heimsins alldre. Nu Lifum vier a þeim Tijma, sem Veralldar Vijsdomur og allar þær Konster, sem a honum verda grundadar,

er aa Hærre Troppu stijgenn, en vo-
rer Forfedur hafe kannske getad sier i
huga leidt. Engenn vill lengur laata
synast, ad hann ad halfu leite hafe
numed sin vijsende. J þvi vill hver
einn vera velmentadur sem hann se-
ger ad se sin Naums Jþrott. O!
hvad miklu framar hæfde ofs þa ad
vera so sinnudum i þvi, er aahrærer
þecking Guds, og vorrar eginn Saa-
luhiaalvar, er vier þo aller (ad minn-
staKoste, epter utvortes aasynd,) bæde
jaatum ofs ad vita, og lijka hofum um
hønd! Regluleg, velgrundud og
aanægianleg Rannsokun um Sannleika
Truarbragdanna, ætte ad vera hell-
sta Takmark þeirra Erfides, er ecke
Vilia reiknast um Tijma og Eijlijfd i
Tolu þeirra Heimskingia, sem mæda
sig i morgu, en gefa þo ecke giætur
ad þvi Eina sem hellst er Naudsyn-
legt. Vel er þad satt, ad þecking
Guds færer ecke alltijd, og hiaa ollum
med sier hans Rettann Otta, Elsku

og

og Hlijdne: þar mœa finna Vitsku fyrer utan Samvitsku; Lærdom fyrer utan Krapt; Einn Vekur up Kijf i stadenn þess hann skyllde upbiggia. Her uppa kann Reynslann a vorum Tijdum ad syna þau stærstu Epterdœme. Lijte eg til vorra Forfedra, þœa synest mier þeir hafe giort betur en þeir vissu, en vier giorum ver en vier vitum. Þeir voru Liker einne friossamre Lea med dœprum Augum, en vier einne ofriossamre Rachel, sem þar frijda œstonu. Engu ad sijdur helldur þecking Samleikans sinum ometanlegum Prijs, þvi þott vor Drottenn JEsus, Joh. 13, 17. prijse ecke nockurn Sœlann, vegna þess, hann veit, nema menn giore þad þeir vita; þœa lœtur hann þo þeckinguna ganga œa undan, so sem þad, er first utheintest til Truarennar, œn hverrar þad er omsgulegt, ad þocknast Glide i nockrum sinum Verkum. Su Trumennska sem marger nœrsta

Einfallder syna i því, ad ganga epter því litla Liose er þeir hafa, kemur oss til ad alykta, ad þeirra framferde være en þa langtum betra, ef þecking Sañleikans være hia þeim Fullkomnare. Sa sem gisrer eitthvert Verk i Hælflioſu, er vid þarf fullrar Dagsbirtu, fær kannske komed því af stad, en þo med stærre Mædu, Hættu, og Langseme. Mirkred stodar hann. ølldunges ecke þar til, helldur þad litla Lios sem því er samfara, og því meyr þad sama eykst, med Morgnenum, því betur fær hann, ef hann vill, sinu Verke framkomed. So satt sem þetta er, so eru og Kior vorra Tijma Audslæanlega betre, en vorra Forfedra, hvers vegna eg hefe og einnig med þessare Utskijringu yfer þann litla Catechismum hins Sæla D. Lutheri, kostad kapps um ad auka þau sømu kior med Liosare þeckingu þess Sæluhialplega Sannleika, a medal þess Unga og Einfallda Almuga her i

Lan-

Lande. Orsoken sem hefur gefed Efne til þessa Verks er sierdeiles þesse, ad hart nær hvert Stiffte hefur allt hingad til haft sín egen sierdeiles Catechismum, og þegar nockrer Prestar hafa funded þann sem þar i Plaatse hefur brukadur vered, i einn edur annann maata, ecke so aanægianlegann sem þeir villdu hafa fyrermællt, hafa þeir af Einlægre Umhyggiu sialfer samanteked og meddeilt þeirra Sofnude vissar skrifadar Spurningar. Nu þott ad Grundvollur Lærdomsens kunne ad vera hinn same, þa hefur þo Jmesleg adferd Upfrædingarennar ecke syndst so hentug, sem ein almenneleg Catechismi Utskijring, su ed være epter þorfum aanægianleg, og med Skriftarennar Greinum allstadar stadfest; Hver nu er epter Kongl. Majestts. Allranædugustu Skriflegre Befalingu til min, samsett, og af þeim sem þad hafa att ad giora, rañsokud, og samanboreñ vid Form þeirra heilsusamlegu Orda.

Hver

Hvert nu þesse Catechismi Utskijring er so ǽnǽianlea, skilianleg, Regluleg, og Rett, sem þeir villdu ǽskia er fara med Upfrǽding Ungdomsins, mun ad nockrum Tijmum lidnum Liost verda. En ǽ medan ecke er so langt komed, skyldu þeir, sem lata sier Fǽtt nǽgia, yfervega, hvad miked vandhǽfe ǽ þvi er, ad laga so eina Catechismi Utskijring, ad hun se fullkomenn, Fǽordud, Skijr, Rettelega Nidur rodud, og hrein i ollu þvi sem Sannleike Christelegs Lǽrdoms Utheimter. Þegar þesser Egenlegleikar eru ad ollu leite Samhlioda, og filgiast ad, kann madur ǽtijd ad Jminda sier ad komast hǽrra, sem eg vil ecke helldur neita ad kunne ad takast. En sa sem slǽalfur leggur Hondena a Verked, mun finna, hvad mikell Vande þad se, ad hitta ǽ allt epter hvers eins Osk i þesshattar Skrifum, hvar enginn

Yferſion

Yfersion maa vera Ungdomsens Nafne til baga med Margyrdum; Eckert aa mote hans Skilninge med Diúpre Rædu, eckert aa mote Sannleikanum med Samblande aónarlegra hluta; Eckert aa mote Samhliodan Gilds Sannenda, med Raungre Niðurraðan; Eckert a mote Ordanna Rettre Natturu med Fordildarlegre og Olidlegre Samhnijting. Hafe eg ecke i øllu fyllelega naad þessu Takmarke, þa hefe eg þo alvarlega þar vid leitast. Læt eg so af hende þesse Ord Drottens, epter Konungl. Majests. Allranaadugustu Skipan, til almeñelegrar Brukunar i vorum Kyrkium og Skolum. Drotteñ þricke Siaalfur sijnu Jnsigle her aa fyrer uthellingu sinnar Naadar, i allra þeirra Hiertu sem þetta lesa, sierdeiles þeirra Ungu. Þad, undan hverju eg matte mig ecke mæla, en kaus þo alldrege sialfur ad giora, hefe eg giort, so ve

sem

sem eg kunne. Það sem þar í er ofullkomed, heyrer mier til, og það helst vegna þess, það er þvílikt. Hvað annað aðhrærer, þá er þetta það Ord, sem á þeim Síðarsta Dege mun dæma Idrunarlausa og Vantruaða Foraktara, eður Motmælendur, en giora þær Sáler Holpnar, sem med hogværdi Trunne medtaka þess Inplantan.

Kaupmannahöfn,
Þann 9. Octobris 1737.

E. P.

EXTRACT
af
Hans Konungl. Majests. Allranæd-ugaſta Privilegio dater. Fredensborg, þann 19. Julii 1737.

Hans Konunglega Majeſtæt hefur Allra-Nædugaſt leyft, ad Wayſen-huſet i Kaupmannahøfn alleina mætte lœta prenta þœa Utſkijring Catechismi, ſem œa ad introduceraſt i bœadum Konungſins Rijkium, Ungdomenum til Upfrædingar og mœa enginn annar dirfaſt ad lœta prenta hana annars-vegar, ecke helldur ad koma henne her œa framfœre utanlands Prentadre ad vidlogdu Fimm Hundrada Rijkesdala Straffe til teds Wayſenhuſs, edur annara Gudrœkelegrar Brukunar, og ad oll þau Exemplaria ſkule vera confiſcerud, ſem (oleyfelega) hafa prentud vered.

P. S.

Þeir sem kenna ǫdrum þesse Christeleg Fræde athuge

1. Ad Spurningar sem Strik er vid ax Spatzium̃e, ega ecke ad læraſt utan ad af þeim sem eru Tornæmer, edur hafa Litla Tijd til slijkra Idkana; helldur ega þær ad leſaſt vel og yfervegaſt af þeim; en þau ungemenne sem hafa betra næme og Tijd ega ad læra þær; og eckert i þessum Fræ dum undan ad fella.

2. Það sem i Greinum Ritningarennar finnſt med breittum Bokſtǫfum, er Aterides Ord i þeim til hellſtu Bevijſſingar þvi sem svarad hefur vered til nærſtu Spurningar.

Utskijring Catechismi.

1. Mitt kiæra Barn, villtu ege giarnan verda farsæll her i heime, og niota sidan Eylifrar Sælu ca Hymnum?

Vissulega, ef eg ad eins giæte orded bad.

2. Villtu bar ganga bann Veg sem leider til bessa Takmarks?

Jaa, ef eg giæte funded hann.

3. Truer bu ege ad bar se einn Gud til?

Ju, bvi Heimurenn hefur ege getad skapad sig sialfur, helldur hlytur til hans ad hafa vered nockur Orsok, sem er elldre og ædre enn aller hluter, og bad er su Eylifa Vera, sem kallast Gud.

4. Truer bu ege ad Gud rade fyrer Eylifre Sæluhiælp?

Vissulega; bvi hann er yfer ollum Hlutum.

5. Truer bu ege ad besse Gud anne bier Eylifrar Sæluhialpar?

Ad vissu, bvi hann er einn godur Gud.

6. Mun Gud vilia visa þier veg til Eylifrar Sælubiælpar?

Ad Sonnu, þad kann ege ad bregdast.

7. Med hverju visar Gud þier og mier þennan Veg?

Med sinu (heilaga) Orde.

8. Hofum vier þa þetta Gudsord vor a medal?

Jæa, i þeirre Heilogu Ritningu sem kallast Biblia.

9. Hefur Heimurenn ætid haft Guds Ord?

Ja, þvi adurenn Moses var a dogum hofdu menn Guds Ord, an annarra medala fyrer Gudlegar openberanir, og munnlega undervisan þeirra gomlu Forfedra, fra Kine til Kins, en i Letur var þad egi fært, fyr en Moses biriade þad ad giora.

10. Hver hefur skrifad Bibliuna?

Þeir heilogu Spamenn, Gudspiallamenn og Postular.

11. En voru þesser ege Menn?

Vijst (voru þeir menn.)

12. Hvernenn eru þa þeirra Ord Guds-Ord?

Þvi Ande Guds hefur ingefed þeim i (þeirra) hugskot, allt, hvad, og med hverium Ordum þeir skylldu þad skrifa.

2 Timoth. 3, 15. 16. 17. Med þvi þier er kunnug Heilog Ritning, allt ifra barndome, þa kann hun

ad

ad undervisa þier til Sæluhialpar fyrer Trunna á JEsum Christum. Því ad oll Ritning er af Gude inngiefen, og er nytsamleg til lærdoms, til umvandanar, til betrunar, til leidrettingar i rettlæte ru, so ad Guds madur se algior, til alls gods verks hæfelegur.

2 Petr. 1, 21. Par hefur ege en nu neinn Spadomur, efter Mansens Vilia framfluttur verid, heldur af Heilögum Anda tilknuder hafa þeir H. Guds Menn talad. Sia en framar Matth. 10, 19. 1 Cor. 2. 13.

13. Hvar af kann madur advita, ad þessi hin sama Ritniug sem vier höfum, se þad sanna Guds Ord.

Af Jmislegum Hlutum, so sem af Gydinga, Tyrkia og annara ellstu þioda Samsinningu, því þeir vitna til þess sama Ords, einnen af Samhliodan Skrifaranna, uppfylling Spadomanna, Stadfesting marghattadra krapta verka, og ad sijdustu þeim ofluga framgange sem þetta Ord hefur haft, fyrer utann Kugan og mannlega Magt, og þad midt i þeim blodugustu Ofsoknum, i hverium so margar þusunder Pijslarvotta hafa Jnsiglad þennan Sannleika med þeirra Bloode.

14. Hvad skal sa gjöra sem en nu ege truir því, ad Ritningen sie Guds Ord?

Hann skal ad eins leitast vid ad hlijdnast Ordenu, og giefa þess verkan Rum i sijnu

Hiarta, ad mun hann verda þess fliott var, ad þad hefur eina yfernatturlega og rett Guddomlega Dæd, Kraft, Lif og Anda i sier, til ad upplysa, saunfæra, hugga, uppörfa, og ædvista Samvitskuna.

Joh. 7, 17. Ef sa er nockur sem giöra vill hans Vilia, hann reyner hvert þesse lærdomur er af Gude, eda hvert eg tala af sialfum mier. Sia Psal. 50, 23.

15. Egum vier þa endelega ad medtaka H. Ritning fyrer eina Retta, vissa og fullkomna Regla, og mælepnad vorar Truar og framferdes?

Ja vissulega.

Luc. 16, 29. Þeir hafa Mosen og Spæmennena, heyre þeir þeim. Joh. 20, 31.

16. Mega menn þa ege Grundvalla Sina Tru a, og haga sinu framferde efter þeim operberunum sem giörast fyrer utan þau Medol, [sem Gud hefur tilsett,] eda a draumum, Egen Skinsemdar Þotta, Annarra Manna Mindugleika og epterdæmum, gömlum Meiningum, Mealtækium, Samkomulage og Sidvana, edur nockru þvilikru?

Nei. Engen Sonn Tru nie hlydne verdur at slikri Grundvollud, helldur hiatru, Gudleyse og uppfunden Dirdkun af egenn þotta, sem Gude er þvert a mote.

Gal. 1, 8 En þo ad einnen vier eda Engell af Himne predikade ydur Evangelium odruvis en vier höfum predikad ydur, sa se bölvadur.

Matth.

Matth. 15, 9. Ad onytu þiona þeir mier, a medan þeir kenna þær kenningar sem ecke eru annad en Bodord Manna.

17. Hefur Gluds Ord en þa fleyre sierdeiles Egenlegleika fram yfer Manns anna Ord?

Jar, nærst þeß Guddomlega obridganlegleika, Krapte og Fullkomlegleika, sem þegar er bued ad syna, hefur þad eina serdeiles Birtu i sier, til ad upplijsa oß, sem erum af Nattwrunne blindar Manneskiur.

Pſ. 119, 105. Ord þitt er Lampe Fota minna og Lios a minum Vegum.

18. Er þo ecke Biblian mirk, og vandskilenn fyrer Einfallda og fafroda.

I ollu þvi sem (monnum) er naudsynlegt ad vita sier til Saluhialpar, er hun nog skir, fyrer alla þa sem hafa hana um Hond rettelega, hvert sem þad eru leikmen, Lærder, edur Lærder.

2 Timoth. 3, 15. [16.] 17.

19. Hvernen hefur Madur þa Gluds Ord Rettelega um Hond?

Þegar madur andvarpar first til Gluds, um hans (H.) Anda upplijsing; þar nærst les Gluds Ord med godre Gaumgiæfne og þenker epter þvi alvarlega, med fusum asetninge ad lifa epter Ordenu, og hlydnast þvi i Sijnum verkum og Framferde; þegar madur leitar epter ad sedia Hungur Saalar

sinnar, enn ege sijna holldlega forvitne þar med, og ad sijdustu, þa madur raangfærer ege, ordanna Meining epter sijnum egen Girndum, helldur leitar þar i einlæglega epter þeim Sannleika, sem þienar til Gudhræds-lu, og rannsakar þar epter sitt eged Hiarta.

Joh. 5, 39, 40. Cap. 7, 17.

20. Getur madur ege af Sinne eintomre Skinseme Skiled og utlagt Ritninguna sier til Saalubialpligrar Peckingar?

Ney, þvi vor Skinseme er af Syndenne fordiorfud.

1 Cor. 2, 14. Natturlegur madur skiniar eckert af Guds Anda, af þvi ad þad er honum heimskv, og hann fær þad ege þeckt, þvi þad hlytur andlegana ad dæmast. Eph. 1, 17.

21. Af hverium aa Ritningen ad lesast?

Af ollum monnum, og þarfyrer ege alleina af þeim sem kienna, helldur og so af til heyrendunum: ecke alleina hafa aller leyfe og Rett til þess ad lesa Ritninguna, helldur og einnen er þad (ollum) befalad, so sem ein Skyllda. Jar þad er i Sialfu sier einn Guds Velgiorningur, sem hver einn Christen madur aa ad færa sier med Þacklæte og Fognude kostgiæfelega i nyt, sier til tijmanlegrar og Eylijfrar Velferdar.

Post G. B. 17, 11. og 2 Timoth. 3, 15. Joh. 5, 39. 40.

22. Hver

22. Hvernen sundur skipteſt Heilog Ritning?

I gamla Teſtamented, sem Spæmennerner hafa fyrer Christi (sijnelegrar) hiervistardaga a Hebreſku ritad, og pad Nya Teſtamented, sem af Gudspiallamonnunum og Postulunum er i Griſku Maale skrifad epter Christi (sijnelegrar) Hier vistardaga, og hverttveggia sijdann utlagt a vorra landa Tungumaal, ollum monnum til Idkunar og godra Nota.

23. Laat mig heyra hvert pu kannt adtelia greinelega up Pær Bækur sem heyra til Gamla Teſtamentenu?

Nofn og Tala peirra sem menn eru vaner i Predikun og leſtre ad vitna til, eru i rettre Rod sem epterfilger: Fimm Mosis Bækur, Josuæ Bok, Domaranna Bok, Ruths Bok, Tvær Samuelis Bækur, Tvær Kongaña Bækur, og Tvær Chronicu Bækur, Ein Esræ, Ein Nehemiæ, Ein Esthers, og Ein Jobs Bok, Hundrad og Fimmtiju Psalmar, flester ordter af Dauid Konunge. Priar Bækur Salomonis, kalladar, Ordskvider, Predikare, Lofkvæde. Spæmenn peir stærre fiorer, nefnelega Esaias, Jeremias, Ezechiel og Daniel. Spæmenn peir smærre Tolf, sem eru, Hoseas, Joel, Amos, Obadias, Jo-

nas, Micheas, Nahum, Habakuk, Zephanias, Haggeus, Zacharias, Malachias.

24. Mier synest sem her vante nockrar af þeim, sem eg finn þo i minne Bibliu, so sem eru Tobiæ og Juditha Bok, Spekemnar Bok, Sirachs Bok, Baruchs Bok þar Stuttu Historiur um Susønnu og Drekann i Babylon, Maccabeorum Bækur og Manasis Bæn?

Þessar sydurstu eru ege sem hinar ádrar Canonisku edur Reglulegu (Bækur) af Guds Anda inblaasnar, helldur nefnast þær til adgreiningar fraahinum, Apocryphiskar, edur hulldar Bækur, þo i þær eru ege sama gilldes og Mindugleika, jafnvel þott þær hafe inne ad hallda nockrar godar lærdoms Greiner.

25. Hverjar eru Bækur þess Nya Testamentes?

Þeir fiorer Gudspiallamenn, Mattheus, Marcus, Lucas, og Johannes, Postulanna Giorninga Bok, og þeirra Pistlar edur Sendebref, nefnelega St. Pals, Einn til Romverja, Tveir til þeirra I Corintho Borg, Einn til Galatas, Einn til Ephesios, Einn til Philippenses, Einn til Colossenses, Tveir til þeirra i Thessalonica, Tveir til Timotheum, Einn til Titum, Einn til Philemonem, og Einn til Ebræos,

so

so og lijka Sio almennelegar Pistlar hinna Postulanna, nefnelega, Einn St. Jacobs, Tveir St. Peturs, Prijr St. Johannis, Einn St. Judæ, og loksens er hin sijdasta Bok Bibliunnar, Opennberanen Johannis. Allar þessar ern Fyrer utan noc[k]krs konar medal inblæsnar af H. Anda.

26. Hver er þæ Mergur og Stijttsta Innehalld allra Bibliunnar Boka?

Það er sæa vigtuge Sannleike, ad Jesus er Christur, Veguren, Lijfed, og Sannleikurenn til Saaluhiaalpar ollum Trudum Saalum.

Joh. 20, 31. En þesse [Teikn] eru þoi skrifud, ad þier trued, þad JEsus se Christur, Sonur Guds, og ad þier skulud hafa Lijfed Fyrer Truna i hans Nafne.

27. Hver mismunur er æ Lærdomenum i þvi Gamla og Nija Testamente?

I Gamla Testamentenu vitnudu Spæmennerner med Spaadomum og fyrermindunum um Christum sem koma skylde; en i þvj Nya Testamentenu vitna Gudspiallamennerner og Postularner med liosum og skilmerkelegum Ordum um hann þæ þegar i Heimenn komenn.

28. Enn med þvi Bibliam er stor Bok, hvernenn geta þæ þeir ungu og Einfølldu fundad þenna Ritningarennar Kiarna?

Þeir kunna i fyrstu adhiaalpa sier vid Saaluga Doct. Lutheri Catechismum.

29. Hvad er Catechismus?

Hann er ein Lijtel Biblia, edur Stutt agrip af Guds Orde, um bad, hvad vier egum ad trua og giora, i Spurningum og Ansvorum framsett.

30. Hvad hefur Lutherus sett fyrer framan sier hvern part Catechismi til uppbiggelegrar eamïnningar?

Pesse Ord; Hvernenn sierhver Hußfader ae einfalldlega ad uppfræda sitt Heimafolk.

31. Er bad Þaa Skyllda allra Hußfedra?

Jea vissulega, I fimtu Bokar Mosis Cap. 6, 6. 7. seger Gud.

Pesse Ord sem eg bijd Þier i Dag, skalltu leggia uppa Hiartad. Og Þu skallt bryna Þau allt Jafnt fyrer Børnum Þinum, og ræda um Þau, nær ed Þu situr i Þijnu Huse, og nær ed Þu gengur um Fareñ Veg, nær ed Þu leggur Þig nidur, edur stendur up.

32. Eru marger Hofudpartar Catechismi?

Fimm, af hverium sa first hliodar um Guds Tiu Laga Bodord, annar um Truarennar Hofudgreiner, Þridie, um Drottennlega Bæn, fiorde, um Sacramentum Skijrnarennar, Fimte, um Sacramentum Alltareseins, Þarepter filger Hustablann, sem innehelldur hvers manns Skylldu efter hans Stande, og finnst hun her innfærd i fiorda og siotta Bodorde.

33. Ver-

33. Verdur þetta ecke i færre Ordum inne bunded?

Ad vijsu, þvi allt þad sem Frædenn innehallda, hlijder annadhvert til Lǫgmalenu, edur Evangelio.

34. Hvad er Lǫgmaled?

Lǫgmaled er sa lærdomur, i hverium Gud sijner oss sitt Rettlæte, kienner oss, hvilijkum oß biriar ad vera, hvad vier egum ad giora, og ognar oß ef vier lætum þad ogiort edur giorum þar þvert a mote.

35. Hvad er Evangelium?

Evangelium er sa Lærdomur, i hverium Gud sijner oss sijna Nad og Miskunseme i Christo, og tilbijdur oss hana, kenner oss hvad vier egum ad trua, og heiter þeim Nad er hlijdnast honum i Trunne.

36. Hvad merker egennlega þetta framan de Ord Evangelium?

(Þad merker) Gledelegan Bodskap.

37. Hvar er hǫndlad i frædunum um Evangelium?

I fiorum þeim sijdare Hofudpǫrtum.

38. Hvar er hǫndlad i frædunum um Lǫgmaled?

I fyrsta Partenum.

Firste Parturen
(Hvernen einn Hußfader og Hußmoder skal undervijsa einfalldlega sijnu Heimafolke.)
Um Logmaled.

39. Hvad margfalldt Løgmæl hefur Gud utgefed i Gamla Testamentenu?

Prennslags, sem var first Ceremoniu edur Kyrkiulogmael, annad pad Veralldlega Doma og Valldstiornar Logmæl, pridia Sida Logmæled, edur pad almennelega Logmal, um Kiærleikann og framferde Lifnadarens.

40. Helldst Ceremoniu edur Kyrkiusida-Løgmæled en nu vid.

Nei; peß Ceremoniur og fornfæringar voru ege nema Evangeliskar Fyrermindaner uppa CHristum, sem hefur afmæd pær med sinne hingadkomu. Col. 2, 16. 17. Ebr. 10, 1.

41. Helldst Valldstiornar Løgmæl Gidinga enn nu vid?

Nei, pad var eins og Ceremoniu Logmæled, gefed Gidingum alleina um vissann tijma, enn nu er sierhverium CHristnum manne vijsad til peirra laga sem brukast i Landenu, og hans eged Yfervalld utgefur. Rom. 13, 1.

42. Blifwr

42. Blifur þaa Sida Løgmaled edur þad almennelega Kiærleikans Løgmal ege helldur lengur vid Magt?

Ju, vissulega, þvi þad Løgmal er byggt aa natturu Guds sem rettlaat er og heilog, og þarfyrer er i þvi innefalen Guds oraskanlegur og stadfestur Vilie um alla Menn aa øllum tijmum, sem er Elskann til Guds, sialfs sijns og Naungans.

43. Hvernen hefur Gud openberad þetta sitt Løgmal og oraskannlegann Vilia?

Hann hefur i Skopunnene innskrifad þad i allra Manna Hiortu, og þvi kallast þad Natturu Løgmal. Rom. 2, 15.

44. Hefur Gud þa ecke med neinu øðru mote, openberad sitt Løgmal?

Ju, hann hefur og so utgefed þad synelega, og skrifad utann aa tvær Steintøblur.

45. Hvar gaf Gud ut Løgmaled?

A Fiallenu Sinai med Reidarþrumum og Eldingum, til merkes um hans brennande Vandlæte vid þaa sem þad yfertroda.

46. Kunnum vier ad verda Saluholpner fyrer þetta Løgmal?

Nei, þvi sidan Syndafalled getur þad engenn fullkomlega halded.

Rom. 8, 3. Hvad Løgmalenu var Ømøgulegt, [nei: þvi þad veikteſt fyrer holded] þad giorde Gud og sende sinn Son.

47. Giörer þad Løgmaled oß eckert gagn?
Ad vissu giörer þad oss storniked gagn.
1 Tim. 1, 8. Vier vitum þad Løgmaled er gott, ef nockur tijdkar þad rettelega, (þad er, so sem þvi hæfer ad brukast.)

48. Hvert er þad retta gagn og nytsemd ad Løgmalenu?
1.) Sannfærer þad þar Jdrunarlausu um Synder þeirra, og Guds Reide i gegn Syndenne.
Rom. 3, 20. Fyrer Løgmaled kemur Vidurkenning Syndarennar.
2.) Þreinger þad og rekur epter þeim sem Jdrast ad flija til CHristum, ogleita Trausts hiaahonum.
Galat. 3, 24. Løgmaled er vor Tiptunar-madur til CHristum.
3.) Undervijsar þad þeim Truudu, hvad þeir skulu giora og læta ogiort.
Ords-kv. B. 6, 23. Bodorded er Skridlios og Løgmaled er eitt Lios, og Hirting Tiptunarennar er Lijfsens Vegur.

49. Eru þa þeir Truudu Løgmalenu undervorpner?
Nei, ecke Løgmalsens Kugan og Bolvan, þvi þar frat hefur CHristur þar endurleyst.
Rom 6, 14 Þier erud ege under Løgmalenu, helldur under Nadenne.
1 Tim. 1, 9. Vitande þad, ad hinum Riettlæta er eckert Løgmal sett.

50 Er

50. Er þa einn truadur Christenn Madur ecke skylldugur ad lifa efter Løgmaalenu?

Jú, vissulega.

Rom. 3, 31. Giørum vier þa Løgmaaled ad Engu fyrer truna? fiærre se Þvi, helldur upreisum vier Logmaaled.

51. Hvernenn aa eg þa adskilia þetta er mier Þyker undarlegt?

Gef giætur ad þessu tvennu. Hver einn Rett-truadur Christenn madur, er frij fra Logmaalsens Bolvan og Kugan, en ei frar þeß hlydne, þad er, hann giorer þad ad sonnu sem Logmaaled utheimter, enn þo ege vegna þvijngunar Logmaalsens og otta fyrer þeß Bolvan, helldur sokum þeß, ad Kiærleike Christi knijr hann þar til; og þa hañ af Breiskleika misgaxer sin Oviliande, hæfer Logmalsens Bolvan hann olldunges ecke, þvi hañ er i Christo. Rom. 8, 1.

52. Er Løgmaaled þa aunægt med þau ytre Verkenn?

Nei, Logmaaled er andlegt, og utheimter þvi allann Mannenn, med Lijkama, Saalu, Sinne, Tilhneigingum, og ollum Kreptum.

Rom. 7, 14. Þvi vier vitum þad, ad Logmaaled er andlegt, enn eg em Holldlegur, under Sinden selldur.

53. Hvernen Sundur skipteſt Guds Løgmaal?

I tvær Toblur, af hverium hin fyrre Innehelldur þriu, enn hin seinne, Sio Bodord edur Skipaner.

54. Hvert

54. Hvert er Løgmaalsens Stijttsta Innehalld?

Eckert annad en Kiærleikurenn til Guds, vor Siælfra, og Næungans, þvi eg giore ogiarnann æ mote þeim sem eg elska.

Rom. 13, 10. Þvi er nu Elskann Løgmalsens Uppfijlling.

1 Tim. 1, 5. Summa Bodordsens er Kiærleikurenn, af hreinu Hiarta, og af godre Samvitsku og af omeingadre Tru. 1 Cor. 13, 1. 2, 3.

Um fyrre Bodorda Tobluna.

55. Hvad er Inneballd fyrre Bodorda Tøblunnar?

Kiærleikurenn til Guds, sem kenner mier alla mijna Skylldu vid hann.

Luc. 10, 27. Elska skalltu Drottenn Gud þinn af øllu Hiarta, og af allreØnd, og af øllum Mætte og af øllu Hugskote.

Fyrsta Bodord.

Þu skallt ecke hafa annarlega Gude fyrer mier.

56. Hvad er þad? Þad er:

Vier egum yfer alla Hlute fram, Gud ad ottast, hann ad elska, og æ hann einn ad truà.

57. Ad hverju æ eg ad Gefa giætur i Þessu og Ødrum Guds Bodordum?

Ad tvennu, sem er, ad þvi vonda sem er bannad, og þvi goda sem þar i mot er Skipad.

58. Hvad

58. Hvad er pad vonda sem i pessu Bodorde verdur bannad?

Ad fremia Afgyda dyrdkan.

59. Hvad er Afgud?

Allt pad sem madur dijrdkar, ottast, elskar, og treyster ad i staden fyrer pann Einasta Sanna Gud.

60. Hvernen verdur pa pesse Afguda-Dyrdkan framenn?

Annadhvert, somiked bere ad pvi, edur so lijted ber ad.

61. Hvernen er su Afguda Dyrdkan sem miked ber ad?

Pegar Madur tilbidur Sol, Tungl, Stiornur, Engla, edur Heilaga menn framlidna, pvert i mote Guds Orde.

Es. 42, 8. Eg Drottenn, pad er mitt Nafn, og mina Dijrd vil eg engum odrum gefa, ne mitt Lof Afgudunum.

62. Enn ma Madur ecke tilbidia pann sanna Gud I einu Bilæte, og meina til Sialfs hans.

Nei, Gud er (einn) Ande, og hver hann tilbidia, peir skulu tilbidia hann i Anda og Sannleika. Joh. 4, v. 24.

63. Ma Madur ecke bidia Englana edur helga dauda Menn ad bidia fyrer sier til Guds?

Engann vegenn, pvi Gud vill alleinn tilbedenn verda.

Drotten Gud pinn skallt pu tilbidia, og honum einum pjona. Matth. 4, 10.

Þar ad auk er Þad og so til forgefens, Þotad Abraham veit ecke af oss, og Israel Þann Þecker oss eige. Es. 64, 10.

64. Hvernen er framenn Afguda Dijrdkan so liteð bere a?

Þegar elska, otte, edur Traust Hiartans snijr sier frapeim lifanda Gude, og adhylleſt framar adra Hlute en Gud, edur eins mikeð sem Gud.

65. Hvad margfalda Leyneleger Afguder eru Þar Þa, sem kunna ad stela vorum Hiørtum fra Gude?

Ad soddann Afgudum kunnum vier ad giora annadhvert oss Sialfa, edur adra Menn, edur adrar Skapadar Skepnur, ellegar utbortes Guds Dijrdkun, edur og Diofulenn.

66. Hvernenn giører Madur sialfann sig ad Afgude?

Þegar hann hefur ofmikla elsku a sialf umsier, leitar einkis utan Þess sem hans er, (Þykest i ollu Sialfbirgur), og stundar mest efter sinne egenn Vegsemd, egenn Vilia, egenn Gagne og egenn efterlæte, hversvegna hann hirder hverke fyrer Gud ne Naungann, og skedur Þetta fierdeiles.

1.) Med rgin Hroſun.

Hvad hefur Þu, Þad Þu hafer ege medteked? en first Þu hefur Þad medteked, hvad hrosar Þu Þier Þa, sem sa Þad ege hefde medteked. 1 Cor. 4, 7.

2.) Med

2.) Med Siersinne edur Sialfræde.

Ohlidne er galldraglæpur, og ad vera Þverbrotinn er Afguda Dijrdkan. 1 Sam. 15, 23.

3.) Med egenn Holldslyst og Gyrndum.

Marger ganga sem óvinir krossens Christi, hverra æfelok er fyrerdæmingenn, hverra Gud magenn er, Phil. 3, 18. 19.

67. Er þad øll Sialfs Elska Afguda Dijrdkan?

Nei, ege utann su sem er oskickanleg og mattalaus, hver ed metur sig meir en Gud, og vill ege giorast Honum af Hiarta undergiefen, og kannast vid ad Manneskiann sialfr er eckert, en sialfur Gud sa ædste gode.

68. Hvernen kann Madur adgiøra adra Menn ad sinum Afgudum?

Þegar Madur af óhæfelegre hræddslu fyrer þeim, edur elsku og trausste til þeirra, (edur at þeim), annad hvert vanræker þad goda, edur giorer þad vonda.

Jer. 17, 5. Bölvadur er sa Madur sem hefur sitt Traust at Manuenum, og setur Hollded fyrer sinn Arm, og i burtvijkur fra Drottne med sinu Hiarta.

69. Hvernen kann Madur ad giøra adrar Skepnur ad sinum Afgudum?

Þegar Madur hefur so miked ynde af þeim, ad til þeirra dregst su Hiartans ædsta Glede, huggun og traust, sem Madur skylde at Gud setia, hvad sierdeiles er ad siaa a þeim agiornu, sem under eins Villa þiona Gude og Mammon, og kallast því Skurd? Goda Dijrdkarar.

Col.

Col. 3, 5. Eph. 5, 5. Vei ßad skulud þier vita, ßad engen frillulijfes Madur edur Ohreinn, edur Agiarn, hver ad er Skurdgoda Dijrdkare, hefur Arfstoku i Rijke Christi og Guds.

1 Tim. 6, 17. Rijkum þessrar Veralldar biod þu, ßad þeir sen ege Mikellæter, og legge enga von uppa Pennann fallvalltann Rijkdom, helldur uppa lifanda Gud.

70. Hvernen kann Madur ad fremia Afguda Dijrdkan med utvortes Gudsþionustu-gjørd?

Þegar Madur midt i sijnu Jdrunarleyse, setur favijslegt Traust uppa Kyrkiuferder, Alltares Gaungur, Skriftamaal, Almusur, Bæna giorder, Saungva, Lestra og þeßhattar Verk, sem god eru hia þeim einum sem eru Jdrande, enn hia Hræsnurum eru þau einkis verd.

Jer. 7, 4. 5. Treysted ecke uppa Lygena, þa þeir segia, her er Mustere Drottens, her er Mustere Drottens, her er Mustere Drottens, Helldur þa bæted ydvarn Lifnad og Athæfe.

Es. 1, 15. Þo ad þier utbreided ydar Hendur, þa byrge eg þo mijn Augu fyrer ydur, þviad ydar Hendur eru fullar af Blode.

71. Er þar nockud sem hefur suert af Afguda Dyrdkan i vorre opennberre Gudsþionustu-gjørd?

Eckert, sem i sialfu sier maa so kallast, en med Misbrukanenne kunna Allar skepnur lad gioraſt ad Afgudum, sem adur er sagt.

72. Hvad

72. Hvad kemur þar Mønnum til soddann Ogudlegrar Misbrukunar?

Það gisrer einkanlega Andvaraleyse sem ætijd vill hafa eitthvad, sier til asludnings, því þegar sialf Samvitskann fordæmer þann ogudlega, og (hann) vill þo ege sinua sier til Guds sialfs, snijr hann sier þeß flioter, med sitt Trunadartraust til Skriptastolsens, Altaresens, og udvortes Athafna, og leitar þar inne Huggunar og Trausts fyrer sijna Saurugu Sæalu, so ad það sem i sialfu sier er skadlaust og gott, verdur honum ad einum Afgude, það er, það Hindrar og helldur honum fra þeirre Rettu Gudsdijrdkun, sem vera æ i anda og Sannleika, þar sem þesser Hluter ættu þo adstirkia hann til Hennar.

Luc. 13. 26. 27. Þa munud þier hefia up ad segia, vær hofum etid hia þier og drucked, og a Strætum vorum kennder þu. En hann mun segia; Eg sege ydur, það ege þecke eg ydur, hvadan þier erud, fared fra mier aller þier Illgisrdamenn.

73. Kann Madur ogso ad gisra sialfann Disfulenn ad sinum Afgude?

Ja, aller þraalater Syndaþrælar eru eins lijka Disfulsens þrælar, og hann þeirra Gud og Herra.

2 Cor. 4, 4. Gud þessarar veralldar hefur forblindad hugskot Vantruadra. Rom. 6, 16.

74. Vis

74. Vier höfum heyrt Pad Vonda sem oss er bannad; seg mier lika Pad Goda, sem oss er boded i fyrsta Bodorde?

Vier egum yfer alla Hlute fram, Gud ad ottast, hann ad elska, og ad hann einn ad treijsta.

75. Pad ælytur Gud einkanlega vort Hiartalag til sin?

Jad, Pvi hann seger.

Ordskv. B. 23, 26. Gef mier Son minn, Hiarta Pitt.

76. Getur nockur ottast, elskad og treyst uppa Gud Rettelega, Medan hann ege rett Pecker hann?

Nei, Pad er omogulegt, en ef vier Peckium hans Nettlæte, Pa ottumst vier hann, (ef vier Peckium) hans Giæsku, Pa elskum vier hann, og (ef vier Peckium) hans Almætte, Pa treystum vier honum og truum ad hann.

77. Petta vita raunar flestaller Menn um Gud, Munu Peir Pa ogso ottast, elska, og treysta uppa hann?

Nei, Pvi flestra Pecking er daud og kraptalaus.

1 Joh. 2, 4. Hver ed seger, Eg Pecke hann og helldur ecke hans Bodord, sa er Lingare, og i Pvilikum er engin Sannleikur.

78. Hvilik er Pa su retta lifande Guds Pecking?

Su sem kemur vorum Hiortum til ad elska Gud, og feila sin ad giora nockud Pad sem Illt er i hans heilogu Naulægd.

1 Joh.

1 Joh. 2, 3. Par af vitum vier, Pad vier Peckium Hann, ef ad vier Vardveitum hans Bodord.

79. Er ecke best ad vera i sinum Einfalldleik?

Vissulega, en ecke i Vankunnattu og Blindne.

Rom. 16, 19. Jeg vil ad Pier sied vitrer uppa hid Goda, og Einfallder uppa hid Vonda.

80. Hvad er su sanna Einfelldne?

Ad Madur med Trunne medtake eins allt fyrer Truanlegt, Pad sem Madur er vissum ad Gud hafe openberad, og Pad ann Pess ad hnijsast Par i med (sinne) holldlegre Skinseme.

81. Hverin orkar nu su sanna Guds Pecking?

(Hun orkar) Pvi, ad Madur visst ottast, elskar, og treyster uppa Gud, Pann sem hann rett pecker.

82. Hvad er ad ottast Gud?

Pad er ad Blygdast i Hiartanu fyrer Guds allraheilogustu Hattigu, so Madur se kvijdande og hræddur fyrer ad uppvekia hans Rettferdugu Reide med nockre Synd.

Matth. 10, 28. Hrædest ege Pa sem lijkamann aflijsa, og Saalena geta ege lijfgated, helldur hrædest Pann framar, sem Saalu og Lijfe getur tortijnt i Helvijte.

Phil. 2, 12. Verked ydar egenn Saluhialp med Ugg og Otta.

83. Er Margslags Guds Otte til?

Tvennslags, Prældoms Otte, og Sonarlegur Otte.

84. Hvad

84. Hvad er Prældoms Otte?

Pegar Madur Ottast Gud vegna Straffsens alleina, en hefur hverke Elsku ne Traust til hans.

1 Joh. 4, 18. Hrædsla er ege i Kiærleikanum, Helldur utdryfur fullkomlegur Kiærleike Hrædsluna, Þviad Hrædslann hefur Kvøl, en hver hann hrædest, sa er ecke fullkomlegur i Kiærleikanum. Sia Job. 15, 20. og Spek. B. 17, 11. 12. 13.

85. Hvad er Sonarlegur Otte?

Pegar Madur af Elsku til Guds er Kvijdande fyrer ad gisra honum (nockud) ca mote, jafn vel þott hann ætte sier ege nockurs Straffs ad vænta.

1 Mos. B. 39, 9. Hvernen maa eg gisra so miked ohæsu Verk, og syndgast ca mote Gude.

86. Hver af þessum Tvøfallda Otta finnst hiá þeim rett Christnu?

Sa Sonarlege Ottenn tilheyrer þeim egenlega so sem Guds Bornum, þo blandast hann opt med nockru af Prældoms Otta, sierdeiles ca freistingar Tijmanum.

Rom. 8, 15. Pier hafed ege medteked Prældoms Anda, so Pier þurfed aptur ad ugga um ydur, helldur hafed Pier medteked einn Oskabarna Anda, fyrer hvern vier kollum, Abba Elskulegur Fader.

Matt. 8, 26. Hvad hrædest Pier so, þier Liteltruader.

87. Hvar af þecker madur þa eina Gud hrædda Manneskiu?

Þar af, ad hun hatar og fordast Syndena sem sinn stærsta Ovin, og olldunges fær ecke

af

af sier ad giora pad sem Illt er, af aasetninge.
Ordsk. B. 8, 13. Otte Drottens hatar pad Illa.
88. Eru Peir ecke aller og so Gud hrædder sem lesa, bidia og singia miked?
Ekke alltijd, pvi peir eru til
2Tim. 3. 5. Hverier ed hafa yferlit Gudlegs Athæfes, en pess Krapte afneita peir.
89. Af hverju hefur su sanna Gudhrædsla sinn Upruna?
Af Trunne og Kiærleikanum, sem verkar soddann Umhyggiu fyrer pvi, ad poknast peim aastudlega Fodur.
90. Hvad er pad ad elska Gud?
Pad er, ad oss pyke miked til hans koma, og oss innelega laange epter honum, leitum i honum vorrar rettu Glede og Unadsemdar, og gefum oss aldeiles at vallde hans pægelegum Vilia.
Psal. 18, 2. 3. Hiartkiærann hefe eg pig Drottenn, minn Stirkleike.
Ps. 73, 25. 26. Nær ad eg hefe ad eins pig, pa hyrde eg eckert um Himen og Jord. Po ad einnenn mitt Lijf og Saal vanmegnest, pa ertu Pe Gud alla Tima mitt Hiartans Traust og mitt Hlutskipte.
Ps. 42, 2. 3. Lijka sem pad Hiorturinn kallar epter fersku Vatne, so kallar mijn Saala, Gud, til pijn. Mijna Saalu hana pyrster epter Gude, epter peim Lifanda Gude, hvenær mun eg paangad komast, pad ad eg siae Guds Andlit.
91. Hversu miked egum vier ad elska Gud?
Yfer alla Hlute fram. med pvi hann er pad ædsta Goda.

Matth. 10, 37. Hver hann elskar Fodur og Modur meyr en mig, sa er min ege verdugur. Sia Luc. 10, 27.

92. Getur madur þa ecke bæde elskad Gud og Heimsens syndugu Hattalag?

Nei.

1 Joh. 2, 15. Ege skulud þier Heimenn Elska, ne neitt Þad i Heimenum er, Efnockur elskar Heimenn, i hønum er ecke Kiærleike Fodursins.

93. Hvers vegna egum vier ad elska Gud?

First, vegna þeß hann er fullkomlega Godur i sialfum sier, þar nærst, af þvi hann er (so) Godur og Giæskurijkur vid oss, sem daglega niotum hans Velgiorninga.

Matth. 19, 17. Engenn er Godur utan allein a Gud.

1 Joh. 4, 19. Lattum oss hann elska, þvi hann hefur elskad oss fyrre.

94. Hvar af sest þad, ad madur elskar Gud?

1.) Af gudrækelegum Lifnade.

Joh. 14, 21. Hver hann hefur mijn Bodord, og heldur þau, hann er sa sem mig elskar.

2.) Af Kiærleikanum til Nauungans.

1 Joh. 4, 20. Ef einhver seger, eg elska Gud, og hatar sinn Brodur, sa er Liugare. Þvi hver hann elskar ecke sinn Brodur, hvern hann ser, hvernen getur sa Gud elskad, þann er hann ser ege.

3.) Af Efterlangan til Orda Drottens, og Jduglegre Bæn til hans.

Psal. 73, 28. Þad er min Glede ad eg helld mig til Guds.

95 Ge-

95. Getur þu elskad Gud af þinum egen Kroptum?

Nei, Guds Ande verkar siaalfur Kiærleikann i mier.

Rom. 5, 5. Guds Kiærleike er uthelltur i vor Hiortu fyrer Heilagann Anda.

96. Er nockurt gagn ad þvi ad elska Gud?

Ja, allra stærsta Gagn.

Rom. 8, 28. Vier vitum, ad þeim sem Gud elska, þiena aller hluter til hins besta.

97. Mega þeir þa sem elska Gud, Reida sig þrugglega upa hann?

Ja.

Ps. 84, 12. 13. Gud Drottinn er Sol og Skiøldur. Drottinn gefur Naad og Heidur, hann mun ecke laata þa Fromu hafa skort aa nockru Godu. Drottinn Zebaoth, Sæll er Sa Madur sem treysier uppa þig.

98. Hvad er ad treysta upaa Gud alleina?

Þad er ad gefa sig aa Vallds Guds forsionar, med fullu Trunadar trauste; vænta alls Gods af honum, og fela oll sijn Efne honum aa hendur.

Ordsk. B. 3, 5. Forlaat þig uppaa Drottinn af øllu Hiarta, og treysti ecke upaa þitt Hyggiu-vit.

99. Maa madur þaa ecke reida sig aa Mennena?

Nei, þvi opt ber vid, ad annadhvert vilia þeir ege, edur geta ege hiaalpad.

Psal. 146, 3. 4. Treysted ege uppaa Høfdingiana, þeir eru Menn, þeir kunna ecke ad hiaalpa.

100. Því á madur þar ad reida sig upá Gud?

Því hann er vor almáttuge og trufaste Vinur.

Psal 146, 5.6. Sæll er sá, hvers Hiálp það Gud Jacobs er, Hvers von ad stendur uppá Drottenn hans Gud. Hver ed Himenen, Jordena, Sioenn, og allt hvad þar er Inne, hefur giort, hann sá ed Tru helldur Eylijslegana.

101. Á madur alleina ad reida sig upa Gud á medan Velgengur?

Nei, ecke alleina þá, helldur sierdeiles í Neydenne.

Ps. 57, 2. Á þig treysser Sæla min, og under Skugga þinna vængia, þá hefe eg mitt Athvarf, þar til ed Su ogiæfann er umlidenn.

102. Má madur og reida sig upa Gud, iafnvel þá hann Stofnar sier sialfum í háska vijsvitande?

Nei, því það er Ofdirfd.

Matth 4,7. Ege skalltu freista Drottens Guds þijns.

103. Hvada Dygder tilhlijda framveges fyrsta Bodordenu?

Þegar madur ottast og elskar Gud yfer alla hlute fram, treystande honum alleina, þá kemur þar af sierdeilis audmijkt, Þolenmæde og Afneitan sialfs sijns.

104. Hvad er and nyktenn?

Þegar madur verdur í sijnum Hiartans grunne Sannfærdur um sinn Overdugleika fyrer Gude, og finnur til þess sama Overdugleika, hvers vegna hann se ecke hæfur til

að niota

ad niota minnstu Naadar, Eru, Hrosinnar edur Uphefdar, (epter sinne verdskulldan.)

1 Petr. 5, 5. 6. Hallded ydur fast vid Lijstellæted, thi ad Gud motstendur Dramblætum; en Lijstellætum gefur hann Naad.

105. Hvad er Þolennmædenn?

Ad madurenn vegna Guds take Viliuglega a mote Motlætingunum, theim er ad hondum koma, tho Hollde og Blode thungbærar sinnest, so madur aan Moglunar, jaa med thackargiord, ligge under theim tholennmodlega, thar til Gude thocknast, ad giora Umbreiting (og bot a theim.)

Jac. 1, 2. 3. 4. Brædur minner Elskanleger, reiknid thad fyrer allann Føgnud, nær thier i margvisslegar Freistingar falled, og vited thad ydar Tru verkar Tholenmæde. En Tholenmædenn mun Stadfost blijfa, allt til Enda, so ad thier sijud fullkomner og algiorder og i Engu brest hafed.

106. Hvad er afneitan sialfs sins?

Thad er, ad madur hirde eckert um sialfann sig, edur afneite sinum egenn Vilia og ollu thui sem honum thyker vænt um i Heimenum, so ad Guds Vilie alleina mege i honum framgang faa!

Luc. 14, 26. 27. Ef nockur kemur til min og hatar ege (thad er, afneitar, eder minna Elskar) Fodur sinn og Modur, Konu og Børn, Brædur og Systur, og thar til sitt eged Lijf, hann fær ege minn Lærisveinn verid. Og hver hann ege ber sinn Kross og filger mier epter, Sa getur ege minn Læri-Sveinn verid.

Þad annad Bodord.

Þu skallt ecke leggia Nafn Drottens Guds þijns vid Hegoma, þvi Drotteinn mun ege hallda þann saklausañ, sem brukar hans Nafn hegomlega.

Þad er:

Vier egum ad ottast og elska Gud; Engum egum vier Jlls ad bidia i hans Nafne, ege sveria vid þad ne Fiolkijnge Fremia, ege liuga ne svijkia; Helldur egum vier Guds Nafn ad akalla i ollum vorum Naudsynium, þad ad tilbidia, lofa þad, og þvi þacker ad giora (og þad ad vidurkenna.)

107. Hvarfyrer Standa uphaflega i Utleggingu þessa og hinna annarra Bodordanna þesse Ord, vier egum ad Ottast og Elska Gud?

So ad þar med verde syndt, ad allar samar Christendomsens Dygder mega ecke vera einber utvortes Hæverska og sidsamleg Rettvijse, helldur ega þær ad framkoma af Elskurijku og Gudhræddu hiartalage þess Jnnra Mannsens. Þær ega ad vera retter Truarennar, sem og Kiærleikans og Gudhræddunnar Avexter, ef þær skulu Gude þocknast, og vera betre en Phariseanna Rettlæte.

108. Hvad Jllt er bannad i þoru Bodordenu?

Ad leggia Guds Nafn vid Hegoma.

109. Hvad

109. Hvad er Guds Nafn?

1.) Þau egenulegu og sierdeilesleg Nøfn, med hverium hann verdur nefndur i Ritninguune, so sem Jehovah, Gud, Drottenn, Fader, Sonur, og Heilagur Ande, JEsus CHristur, og þesskonar (fleyre).

2.) Allt það sem Gude tilheyrer, hvar af hann þeckest lijka sem einn Madur af sinu Nafne; Hier til heyrer sialfs hans Vera, Eigenlegleikar, Hætign, hans Verk, hans Ord, hans Sacramente, og allt það sem tilheyrer hans Dijrdkun. Psal. 48, 11.

110. Hvernen verdur Guds Nafn lagt ved hegoma?

1.) Þa madur hefur i daglegu Tale, Guds Nafn edur Grein ur H. Ritningu (edur) vers ur einum Gudrækelegum Psalme, (edur) nockud (soddan) andlegt, med hegomlegum hætte, gaulauslega, til Skemtunar, edur Mal-tækes ann Virdingar og Gudrækne. Einnen þa madur lastar Guds Verk.

2.) Þa madur blandar þessu blessada Nafne vid bolvud Ord og Athafner, og brukar það til Formælinga, Eida, Galdra, Liga og Svika.

111. Hvad er ad formæla i Guds Nafne?

Þegar madur i þessu goda Nafne, oskar Ills, sier edur sinum Naunga, jar, þegar

margur Guds Ovinur dirfest ad hæda þann allra hærsta Gud sialfann.

Jac. 3, 9. Med (Tungunne) dijrdkum vier Gud Fodur, og med henne Formælum vier Mønnunum, epter Guds Mind giordum, af hinum Sama Munne framgengur Blessan og Bølvan. Þad skal ege so vera, kiærer Brædur.

112. Hvad er ad sveria?

Þa madur brukar Guds Nafn til ad stadfesta einn Hlut med, ad sannur se, og i soddann Mauta kresst Guds til Vitnes og Domara sijns Mæleines.

113. Mæa þa aldrege sveria?

Ju, i stærstu Naudsyn, sem er, Nær yfervallded Guds vegna kresst þess, og Sannleikurenn kann ege odruvijs i Lios ad leidast, þa er þad eitt af Kiærleikans Verkum.

Ebr. 6, 17. Menneskner sveria vid Einn Ædra en þeir eru, og Sa Eidur gisrer Enda allrar Prætu.

114. Eru þa aller adrer Eidar i daglegu Tale Synd?

Ja, stor Synd, þo lited se aktad fyrer hana.

Matth. 5, 34. 37. Eg sege ydur, ad þier skulud Ollunges ecke sveria, En ydar Ræda se Ja, Ja, Nei, Nei, En hvad framyfer þad er, þad er af hinu Vonda.

115. En ef madur vill ege trua mier þott eg sege Ja, og Nei?

Þa a eg ad hugga mig þar vid, ad mitt vitne er i Himnenum.

116. Er

116. Er þa Syndenn eins Stor þa eg Sver ege af ꝏsetninge, helldur hef þad Orda tiitæke af vana, sierdeiles, þa eg hefe ꝏ Sønnu ad standa ?

Jꝏ vissulega, þvi sa Syndsamlege vane syner þad, ad Synden Drottne yfer mier.

Sir. 23, 11. 12. Ven þinn Munn ecke til ad sveria. og Guds Nafn ad vanbruka, þvi ad Lika sem sꝏ þræll sem opt verdur strijktur, er ecke utan Beniar, so kann ecke helldur Sꝏ breinn af Sindum ad vera, sem optsinnes sver, og GUds Nafn vanbrukar. Hver sem sver optlega, Sa sindgar optlega, og Plaugann mun ecke af hans Huse gꝏnga. Ef hann sver og skilur ecke, Syndgar hann þo ecke ad Sijdur. En ef hann skilur, og skeiter ege þar um, þa syndgar hann Tvøfalldlega.

117. Hvad er ad fremia Fiølkinge i GUds Nafne?

Þegar madur vill med Guds Nafne, Grein Ritningar, edur nockru Ordu sem tilhlijder Guds þionustugiord, lækna Menn edur Fenad, signa edur særa, syna hver stoled hafe, edur fremia nockra Hiꝏtru.

5 B. Mos. 18, 10-12. Þar finnest ecke hiꝏ hier sa nockur, sem fer med Spꝏdoma, edur er Dagveliare, edur sꝏ sem hyggur ad Fugla-kvake, edur Galldra-madur, edur Særinga-madur, edur nockur Fithons Anda Forsagnare, edar Teikna utleggiare, eda sꝏ nockur sem Leitar fretta af daudum. Þvi hver ed hann gisrer soddann, hann er ein Svivirding syrer Drottne.

118. Leyfest Manne ege ad leita Rꝏda til fiolkunugra edur Visenda Mañ, er so kallast.

Nei, Engannvegenn. 3 B. Mos.

3 B. Mos. 19, 31. Snued ydur ecke til Spaasagnar-manna, og þier skulud enkis spyria af þeim sem fara med Teikna-þiśdingar, so ad þier saurgest ecke af þeim, þvi eg er Drottenn ydar GUD. Ezech. 14, 10.

119. Þarf Madur ecke ad hrædast Galldra meñ? Nei, þvi þeir geta þeim Truudu alls eckert gisrt, aan Guds Tillaatseme.

120. Hvernen vanbrukast Guds Nafn til ad linga, edur pretta, edur svikia?

1.) Med falskre Kenning. Þegar madur brukar Guds Ord, til ad fegra (edur forbloma) nockurn villu-Lærdom.

2 Tim. 3, 13. Hiner vondu menn og Svikarar framleidast æ til hins verra, þviad þeir villa, og verda villter. 2 Þet. 5, 16.

2.) Med Hræsne, þa Madur midt i sinne Vondsku vill synast Gudhræddur, vegna þess hann Jdkar Lestra og Saungva, edur talar um Guds Ord.

Psal. 50, 16. 17. Til hins Ogudhrædda seger GUd; Hvarfyrer kunngiører þu mijnar Rettlætingar, og tekur minn Sattmæla þier i Munn, þar eb þu hatar Typtunena, og fleger minum Ordum a bak þier aptur.

121. Hvers hefur sa ad vænta, sem med nockurt soddann Slag leggur Guds Nafn vid Hegoma.

Stors Straffs, bæde tijmanlega og eylijflega, med þvi Drottenn vill ege hallda þann saklausann, (ohegndann vera læta,) sem leggur hans Nafn vid Hegoma.

122. Hvad

122. Hvad er pad goda sem oss verdur skipad Jødru Bodordenu?

Ad vier i øllum vorum Naudsynium og Motgange, aakøllum Guds Heilaga Nafn, pad tilbidium, lofum, og (pvi) packer giørum.

123. Hvad er pad ad tilbidia og aakalla?

Bænenn er Christens Manns Idugleg Øsk til Guds.

1 Thess. 5, 17. Bidied oaflatanlega.

En Akallan er ein alvarlegre Bæn, sem pressast ut af Hiartanu vegna Neydar og Angistar.

Pf. 50, 15. Akalla mig i Neydenne, pa mun eg frelsa pig, og pu skallt pa heidra mig.

124. Hvad er pad ad lofa Gud og bønum packer ad giøra?

Pad fyrsta er, ad kannast vid Guds Fullkomlegleika og Giædsku i sialfum sier, og vegsama hann i sinu Hiarta. Pad annad er, ad kannast vid hans Giædsku vid oss, og prisa hann par fyrer.

Pf. 103, 1. 2. Lofa pu Sala min, Drottinn, og allt hvad I mier er, hans heilaga Nafn. Lofa pu Drottinn, Sala min, og forgleym ege pvi Godu, sem hann hefur giørt mier.

125. Er pa en fleyra pad Goda sem pad annad Bodord skylldar oss til?

Ja, sem er, ad hafa Guds Ord um hønd med allre Virdingu, tala giarnan um pad vid adra, lesa kostgiæfelega pa heilogu Ritning, og ad vidur kena Guds Sañleika oskelsdur, jafnvel i stærstu hatasemdum. Pad

Það þridia Bodord.

Minnst þu að ad helga Hvijldardagenn Drottens Guds þijns.

Það er:

Vier egum ad óttast og elska Gud; ad vier ege fyrer-lijstum Predikun ne hans Ord, helldur egum vier það heilagt ad hallda, giarnann heyra það og læra, og odrum kenna.

126 Hvad er oss befalad i Þridia Bodordenu?

Ad vier skulum helga Hvijldardagenn.

127. Hvar af befur Hvijldardagurenn sitt Nafn?

Af Guds egen Hvijld, (það er, ad hann hætte að (Skopunar) verknadenum) að þeim siounda Dege, epter það, hann hafde að undanfornum sex Dogum skapad Himen og Jord. 1 Mos. B. 2, 3.

128. Hver er það Hvijldardagurenn?

Hiaa Gidingu'n var það sa siounde Dagur i Vikunne, að hverium Gud hvijldest. En hiaa oss er það sa fyrste, að hverium Christur upreis fraa daudum.

129. Hvernen egum vier ad helga Hvijldar-dagenn?

Sa ad vier brukum allann þann Dag, alleina til heilagra Hugsana, Orda og Verka, og til Eblingar vorre egenn Helgun.

130. Hvad ebler það vora Helgun?

Kostgiæfelega ad heyra Guds Ord, og ad lesa það so, og yfervega það bæde i Kyrkiunne og vorum egen Husum.

Job.

Joh. 17, 11. Heilagur Fader, helga þu þa i þi-
num Sanleik, þijn Ord eru Sannleikur.

131. Hvernen egum vier adhlijda ca Guds Ords Predikaner?

Med hiartanlegre Gudrækne, og sannar-
legu Aforme, ad laga vort lijferne þar epter.

Jac. 1, 22. Verid og Einnen Gierendur Ordsens,
en ege alleinasta Tilheyrendur, hvar þier Sialfa
ydur med a Tælar draged.

132. Førum vier þa til Kirkiunnar alleina til ad heyra predikunena?

Nei, heldur og so til ad vegsama Gud, og
upporva hver annann, til elskufullrar Um-
gengne vid hann.

Coloss 3, 16. Lated Christi Ord Rijkuglega
byggia medal ydar Jallre Vitsku Læred og
aminned ydur Sialfa med Psalmum og Lof-
saungvum, og Andlegum liuflegum Kvædum,
og synged Drottne i hiortum.

133. Er þa allt bued þegar soddann Guds Pionusttugiørd er endud?

Nei, vier egum sidan, med Bænum,
Yfervegan, og Ransokn, ad innprickia Sann-
leikanum en þa kroptulegar i vor Hiortu, og i
þessu innvortes Musterenu, sem er einn hogvær
Aude, egum vier ad þiona Gude, þacka hon-
um, tilbidia hann, og lata hans Ord gaunga
oss rett innelega til Hiarta.

Luc. 11, 28. Sæler eru þeir sem heyra Guds Ord,
og vardveita þad.

134. Hvad er þad Illa sem i Pridia Bodordenu er bannad?

Ad vier foroktum, edur vanrækium Guds Ord, edur latum verdslega Hlute hindra oss, i vorum Gudræknes efnum.

135. Hver vanræker Guds Ord?

Sa sem ann sannra Naudsynia, situr heima og fer ege til Kyrkiu ea tilsettum Timum.

Ebr. 10, 25. Lætum oss ege forlæta vorn Sofnud, so sem Sumra er Sidur.

136. Hver foraktar Guds Ord?

Sa sem under þess Heyrn edur Lestre, skrafar, sefur, edur fyller up sitt Hugskot med annarlegum þaunkum.

Pred. 4, 17. (5, 1.) Vakta þinn Fot nær þu gengur til Guds Huss, og kom so þu kunner ad heyra. Þad er betra en Fæviis Manns Offur.

137. Hvar med vanhelgar madur Hvijldar-Dagenn?

Med lijkamlegu naudsynialausu Erfide, samuleides syndsamlegum Skiemtunum, so sem Danse, Spilum, Gledeleikum, ad ganga i Dryckiuhus, og odru soddann, sem alltijd er Synd i sialfu sier, en ea Helgedogum tvofolld Synd.

138. Eru þa engenn utvortes Verk leyfeleg ea Sunnudøgum?

Ju, sonn Naudsynia-verk, sem ege mega undandragast, og Kiærleiks Verk, sem ætijd ea ad giora. Sia Luc. 14, 5. Matth. 12, 7.

139. Er

139. Er þad þar ecke nog til Sabbaths-Dagsens Helgunar, ad madur gaange Idiulaus?

Nei, madur ar i þess stad, þvi framar ad astunda, ad hafa Hiartans umgengne (og vidhøndlan) vid GUd, og kunne so hvijld Likamans ad adstoda til Saalarennar Ervides.

140. Þurfum vier þar vid þessa Hvijlldar Dags i hverre viku?

Vor egen Saalar Þreinging avijsar oss þar storn Naudsyn, sem vier høfum til þetrar andlegu Hvijldar, og samegenlegrar Uppbiggingar.

Su aunnur Tablann.

141. Hvad er I Stuttu Maale Inneballd annar ar Bodorda Teblunnar?

Kiærleikurenn til sialfra vor og vors Nauunga.

Matth. 22, 39. Elska skalltu Nauunga þinn sem sialfann þig.

142. Er þad þar rett ad elska sialfann sig?

Jar, enn ecke i oskickanlegann og syndsamlegann mata, þvi þar er sialfs elskann Orsok til alls Ills.

143. I hverju er innefalen su syndsamlega og oskickanlega Sialfs-Elska?

Þegar Madur leitar þess sem honum þyker horfa til sijns egen Gagns, sinnar Virdingar edur Skemtunar, med soddan hætte sem

strijder

ſtrijder a mote Gilds Vilia, og hirder ecke neitt um Naungans Kiærleika.

144. Hvar er innefalenn ſu ſtickanlega og Syndlauſa Siaalfs-Elſka?

I peirre Epterlaungun ſem af Gude er inn-plontud til ad ebla ſijna egenn Velferd, og Saalu hialp hina ſonnu.

145. Hvad er pad pa ſem pu catt meſt ad hirda um og hafa umbiggiu fyrer ad ebla og ſtirkia til Saaluhialpar?

Saalenn er pad, ſem er ſa Ipparlegre og Odaudlege partur Mannſens.

Matth. 16, 26. Hvad ſtodar pad Manneñ po hann vinne allan Heimenn, en fenge Tion a ſinne Saalu.

146. Maa eg pa lika bera um byggiu fyrer Likamanum?

Ja, i rett ſtickanlegann maata, og ſo ſem hann parf med naudſynlega.

Eph. 5, 29. Alldrege hefur nockur ſitt eged holld hatad, heldur nærer hann pad og foſtrar.

147. A pa holdded ege ad kroſefeſtaſt?

Ju, viſſulega, pvi annars ſtrijder pad i mote ſalunne, med pvi Syndenn byr lijka i Holldenu og nefneſt Holld.

1 Cor. 9, 27. Eg tem minn Likama og piine hann.

Col. 3, 5. So deyded nu ydar Lima ſem a Jordu eru.

Rom. 13, 14. Ræked Hollded, po ſo pad fremie lecke ſijnar Gyrnder.

148. Hvad

148. Hvad kenner mier hin ſinnur Tablann um
Pad ſem œbrærer minn Nœunga?

Pad, ad eg œi ad vera vid hann ſo ſinnadur, og haga mier ſo vid hann, ſo ſem mier er fremſt mogulegt, eins og eg villde mier af honum kioſa.

Matth. 7, 12. Allt hvad þier villed Mennerner giœre ydur, þad ſkulud þier og þeim giœra, þad er Logmœled og Spœmennerner.

149. Hvernen get eg þœa funded efter þeſſare Reglu, hvad rett er edur raangt i Umgengne vid minn Nœunga?

Nær eg ſet mig ſiœlfann i Stad minns Nœunga, og yferveg, hvert eg villde hann ſlœe mig, bolvade mier, ſvike mig, ſtœle frœa mier, edur baktalade mig, og med þvi min Elſka, ſem eg hefe œa ſiœlfum mier, vill þettœ ecke lijda, þœa er hun mier ein Regla um Elſkuna til minns Nœunga, og ſyner einnen hvad gott eg œi honum ad giora i Stadenn þeſs vonda.

150. Hver er þœa minn Nœunge?

Aller Menn, hvert ſem þeir eru meyre hœttœr edur minne, Chriſtner edur Heidner, Vonder edur Goder, Viner edur Ovviner, ſierdeiles þeir ſem vier vitum ad i naud eru ſtadder og kunnum ad hiœlpa.

Poſt. G. B. 17, 26. Allar Mannanna Œtt-kvijſler bua œi Jordunne af einu Blode. Luc. 10, 29.

151. Er

151. Er þad engen Mismunur, edur hærra edur lægra i Elsku þeirre sem Madur ad hafa til Naunga sins?

Ad vissu, því þess meir og framar sem minn Naunge er mier vandabundenn, annad-hvert i lijkamlegann matta, ad Skyldugleika, Mægdum, Vinattu, Nagrenne, og Velgiordum, edur uppa Andlega vissu vegna samegenlegra Truarbragda, Vonar, Kiærleika og alvorugefnes, i því, ad leita Guds Rijkes, þess nakvæmlegar er eg skyldugur ad audsyna þvilikum Kiærleika framar en Odrum.

Gal. 6, 10. Fyrst vier hofum en Tijdena, þad gjorum gott hverium Manne, Einna mest þeim sem eru Truarennar Heimkynne.

152. Er eg þad skyldugur ad elska lika ovin minn sem sialfann mig?

Jad.

Matth. 5, 44. Elsked þier ovine ydar, blessed þa er ydur Bølva, gjored þeim gott er ydur hata, og Bidied fyrer þeim er ydur sada og offokn veita, so ad þier seud Born Fodur ydar, þess a Himnum er.

153. Ma eg þa ecke hata þann ogudlega?

Nei, eg a ad lata mier umhugad vera um hans Gagn, lijka sem nockurs annars. En gieta ber ad sialfum mier, ad eg ege samhylle Synd hans, og elska mest hans Sælu, og ala Onn fyrer henne.

154. Er

154. Er þad nog ad vier med Ordum og at-
Vikum audsynum oss vingiarnlega
vid vorn Næunga?

Nei, þad a endelega einnen advera i Verke og Sannleika.

1 Joh. 3, 18. Elskum ege med Orde og Tungu, heldur med Verke og Sannleika.

155. Hvers vegna egum vier ad elska vorn
Næunga?

Guds vegna, þvi þad kenner hann oss med sijnu Orde og Epterdæme.

1 Joh. 4, 11. Þier Astsamlegger, first þad Gud hefur oss so elskad, þa skulum vier einnig elska oss Jnbyrdes.

156. Hvar verdur mier framveges utmaladur
Kiærleikenn til Nungans?

Jþeim sio seinne Bodordunum sem hlijda til annare Toblunne.

157. Hvert er þad first Bodord a annare
Tøblunne?

Þad fiorda.

158. Hvernen hliodar Fiorda Bodord?

Heidra skalltu þinn Fodur og þijna Modur, so þier mege vegna vel, og þu verder langlijfur a Jordunne.

Þad er:

Vier egum ad ottast og elska Gud: ad vier ege fyrerlijtum vora Forelldra, ne neina þa sem yfer oss eru bodner, ege þar til Reide reitum, heldur þar i Heidre hofum, þionum

þeim

þeim og hlijdner seum, elskum þau og virding veitum.

159. Hvad er oss skipad i fiorda Bodordenu?

Ad hafa vora Forelldra i Heidre, þiona þeim, hlijda þeim, og virda þau.

160. Hvad er bannad i fiorda Bodordenu?

Ad fyrerlijta, og til Reide ad reita vora Forelldra.

161. Hverier stiliast under Nafne Fødur og Modur?

First vorer Forelldrar natturleger, þar nærst aller þeir sem i nockurn maata eru yfer oss bodner edur stiornande, so sem Yfervallds-Personur, Fiarhallds-menn, Huss-bændur, Prestar, Skolameistarar, og Þess-haattar, sem aller eru Forelldrar, hver epter sinu Stande.

162. Hvad margar eru Høfudstietternar?

Þriar sierdeiles, sem er:

1) Veralldleg Vald-Stiett. I hverre Kongureñ, Furstarner og adrar Yfervallds-Personur eru Forelldrar, en þeirra Born Undersatarner.

2) Kennedoms-Stiettenn. I hverre Prestar og Skolameistarar eru Forelldrar, en þeirra Læresveinar og Tilheyrendur Born.

3. Huss-Stiornar-Stiettenn. I hverre Fader og Moder, Hussbændur, og Huss-

mæður,

mædur, Fiarhallds-menn, Velgiordamenn, og so fromt gamallt Folk, ega ad aktast sem Forelldrar af Bornum, Barna-Bornum, Stiupbornum, Pionustufolke, Umbods-Bornum, og odrum Yngilingum.

163. Hversvegna er eitt Barn, einn Pienare, edur Læresveinn ad heidra Pessa Forelldra?

Vegna Pess, Pad er Guds Skipan, og Pienar til Peirra egenn Velferdar.

164. Hver hefur tilsett Yfervallded yfer oss?

Sialfur Gud.

Rom. 13, 1. Par er ege nockur Valld-Stiorn utan af Gude.

165. Erum vier Pa Gudsvegna skylldugir ad hlijda lijka og so einu ogudlegu Yfervallde.

Jea, Pad var heided Yfervalld sem St. Petur villde, ad Peir sem lifdu i Peirre fyrstu Christne, skylldu hlijdner vera, Pa hann sagde:

Vered undergefner allre mannlegre Skickan, fyrer Herrans Saker. 1 Pet. 2, 13.

166. Hvernen ega Undersætarner adhegda sier vid sijn Yfervøld?

1) Ega Peir viliuglega ad hlijda Peim.

Rom. 13, 5. Vered nu af Naudsyn undergefner, ege alleinasta Hirtingarennar vegna, Helldur og Lika einnen fyrer Samvitskunnar Saker.

2) Heidra Pau.

Rom. 13, 7. Gefid Peim Heidur sem Heidur beyrer.

3) Bi-

3) Bidia fyrer Peim.

1 Tim. 2, 1. So áminne eg nu, ad menn umfram alla Hlute, giøre Bøner, Bæner, Fyrerbeidslur og Packargiørder fyrer øllum Mønnum, fyrer Kongum og øllu Øfervallde, uppai ad vier mættum hafa spakt og rosamlegt Lijferne i allre Gudrækne og Siðsemd.

4) Skulu peir Greiduglega giallda peim, Skatt, Tolla, og Tiunder.

Matth. 22, 21. Gefed þa Keisaranum hvad Keisarans er, og Gude sem Guds er.

167. Eru þa Tollsvik og Þessháttar aforattur stor Synd?

Jar, vijst.

Rom. 13 6. 7. Þar fyrer skulud þier og Skatt giallda, þviad þeir eru Guds Þienarar, sem slikar Verndaner skulu stirkia, Þvi gefed hvørium sem þier skylduger erud, þeim Skatt sem Skattur heyrer, þeim Toll er Tollur heyrer, þeim otta er otte heyrer, þeim Heidur sem Heidur heyrer.

163. Ma Madur alldregi vera Øfervalldenu ohlidinn, edur forsoma þess Skipan?

Alldrege, nema befalad se þad sem er openber Synd, a mote Gods Bodordum. Þvi þa hæfer ad madur framar hlijde Gude en Mønnum. Post. G. B. 5, 29.

169. Hvad er Øfervallds sens Skylda vid Undersatana?

Ad elska þa, leita peirra tijmannlegrar og Eylijfar Velferdar, hallda vid Fride, og godu Skicke, med þvi ad straffa þad Vonda, en launa þad Goda. Rom.

Rom. 13, 4. Valldstiornenn er Guds Pienare Pier til Goda, en ef Pu giorer hvad Vondt er, þa mattu ottast, þviad hun ber ege Sverded forgefens.

170. Af hverium eru Lærefedur og Predikarar tilsetter?

Af Gude.

2 Cor. 5, 20. So erum vier nu Sende-Bodar i Christi stad, þvi ad Gud aminner fyrer oss.

171. Ega Tilheyrendurner ad hlijda aminningum Peirra Sælusorgara?

Ja vissulega.

Ebr. 13, 17. Hlijded ydrum Kennefedrum og filged þeim, þviad þeir vaka yfer ydrum Sælum, lika sem þeir ed Reikningskap þar fyrer giora skulu, so ad þeir giore þad med Glede, en ecke med Andvarpan, þviad þad er ydur ecke gott.

172. Ega Menn og ad hlijda einum ogudlegum Kenne-Fedur og breita efter Hanum?

Ecke ma ad breita epter hans Verkum, heldur hans Kenningu hlijda, so framt sem hann vijkur ege fra Rituingarennar Sannleika, og ma ransaka þad, eins og giordu þeir sem biuggu i Berrohen.

Post. G. B. 17, 11. 1 Joh. 4, 1.

Og þar ad heima þad sem Christur seger.

Matth. 23, 2. 3. ad Mosis Stole sitia Skriftlærder og Pharisæi, allt hvad þeir segia ydur þier skulud halda, þad halded og giored, en epter þeirra Verkum skulud þier ege giora, þviad þeir segia þad og giora ege.

173. Um hvad eru Tilheyrendurner Peirra Kennefedrum Skyllduger?

Ad

Ad elska þaa, hlijda, endurgialda, og bidia þeim Gods, og Virda þaa.

Gal. 6, 6. Sa er Fræddur verdur med Ordenn, hann bijte honum allshcattudum giædum, sem hann upfræder.

174. Hvad er eins Kennefødur Skylida vid sijna Tilheyrendur?

Ad kenna þeim, aminna og straffa þaa, af einu godfusu, hogværu og umhyggiufullu Hiarta, Somuleides, Iduglega ad bidia fyrer þeim, og gaanga undan þeim med godum Epterdæmum, og hugga þaa.

1 Pet. 5, 23. 1 Cor. 4, 16. 1 Tor. 11, 1.

2 Tim. 4, 2. Predika Þu Ordeð, hallt ad, hvert þad skedur i Hagl:gann Tijma, eda ohaglegann, Straffa, Ogna, aminn med allre Polenmæde og Kenningu.

175. Er einn Prestur ecke settur til ad hugga alla Menn?

Nei, ecke utan þaa sann=Idrande: þeim sem lifa i andvaraleyse er huggunenn ein Sakarennar Forgipt.

Ezech. 3, 9. Nær eg sege til hins Ogudlega, þu skallt dauda deya, og Þu varar hann ege vid, Þaa mun hinn Ogudlege deya fyrer sinna Sinda saker, en hans Blods mun eg kresia af Þinne Hende.

176. Hverjer eru þeir fólsku Spaamenn, aa medal kennefedranna, sem menn ega advakta sig fyrer?

Nærst-morgum odrum er ege verda tallder, eru sierdeiles, epter Frelsarans Ordum, þeir sem

sem giora breidann þann Veg sem leider til Himens, og draga so Saalernar a taalar med Von Saaluhialparennar þar til þær vakna i Helvijte.

Matth. 7, 14. 15. Það Port er þraungt, og sa Vegur er mior, sem til lifsens leider, og Þeir eru faaer, er hann rata, vakted ydur fyrer Fals Spamønnum, sem til ydar koma i Klædum Saudanna, en Innan til eru Þeir glepsande Ulfar, af Avøxtum Þeirra meged Þier þa kenna.

Es. 3, 12. Folk mitt, Þiner Huggunarmen villa þig.

177. Hvad er Þeirra naatturlegu Forelldra og fiarhalldsmanna Skyllda vid þa Ungu?

Ad bidia fyrer þeim, og bera Umsorgun fyrer þeirra tijmanlegre, andlegre, og Eylijfre Velferd.

Eph. 6, 4. Þier Fedur skulud ege egna ydar Børn til Reide, helldur, aled þau up i Aga og Umvøndun til Drottens.

178. Hvad ega Forelldrarner þa ad giøra vid oblidenn Børn?

Þeir skulu straffa þau skinsamlega og godfuslega, ecke til Uppertingar, helldur til Betrunar.

Orskv. 13, 24. Hver hann sparar sinn Vønd hann hatar sinn Son, en hver a hønum hefur ast, agar hann fliott.

179. Straffar þa Gud Forelldrana sem lata Børnenn vera sialfraad?

Jar, það siaum vier af Epterdæme Eli. 1 Sam. 2, 32.

180. Kañ madur og so ad straffa Børneñ um of?
Jea.
Eph. 6, 4. Þier Fedur skulud ege egna ydar Børn til Reide.
181. Hvad er Barnanna skylldu vid Forelldrana?
Ad heidra þau og elska, þiona heim og hlijda, med Hiarta, Ordum, Atvikum (Vidmote) og Verkum, lijka en þau, þegar Børnenn eru Ordenn mindug, skinsom, rijk, og æalitleg; somuleides og ad bidia fyrer þeim.
Sir. 3, 10. Heidra Fødur og Modur med Giørdum, Ordum og Poleumæde, so ad Þeirra Bleſſan yfer þig kome.
V. 14. Kiæra Barn, annast þu þinn Fedur i sinne Elle, og stygg hann ege so lenge hann lifer.
V. 18. Hver sinn Fødur fyrerlætur sea verdur Smædur (er sem einn Gudlastare) og hver hann sina Modur Stygger, saa er Bølvadur af Drottne.
182. Maa eitt Barn lika vel gipta sig utan Vilia og Samþyckes sinna Forelldra?
Ney, þvi þad er ad giora þeim stort Angur.
183. Ega menn ad hlidnast Forelldrunum i Illu og Syndsamlegu?
Nei.
Matth. 10, 37. Hver hann elskar Fødur og Modur meyr en mig, sa er min ege verdugur.
184. Hvad er Husbondans og Matmodurennar Skylldu vid Þeirra Þionustufolk?
1.) Ad gefa þeim þeirra tilheyrelega Fædu og Laun i rettann Tijma.

3. B. Mos. 19, 13. Lattu ecke daglauna Mannsins verk kaup vera hia þier allt til Morguns.

2. Ætijra heim og stiorna med godfuslegre Polennmæde.

Eph. 6, 9. Og þier Drottnar, giored Einnig þetta hid sama vid þa, og latted af Ognunum, og viteð Einnen, þad ydar Drottenn er a Himnum, og þad hia honum er eckert Manngreinar alit.

3.) Ad lata sier vera umhugad um þeirra lijkamlega Naudsyn, sierdeiles þa þeir eru veiker, sem og eins lijka um þad heim er andlega naudsynlegt, ad þeir upfræde, aminne, og bidie fyrer þvi, so sem gierde Hofudsmadurenn fra Capernaum, Matth. 8, 6. 1 Mos. 18, 19.

185. Hvad er Pionustufolks skylda vid þess Husbœndur og Mat mædur?

Þad a ad elska þau, heidra og hlijda þeim, og leita þeirra Gagnsmuna i ollum hlutum, vera Jded og trutt, hvert sem þeir eru nær eda fiær, og bidia lijka kostgiæfelega fyrer þeim.

Eph. 6, 5-8. Þier Pionustumenn verid hlijduger ydrum likamlegum Drottnum med Otta og Skelfingu, I Einfallleik ydvars Hiarta, so sem Christo, ege alleinasta med Pionustu fyrer augunum, Mønnunum til þocknunar, heldur so sem Pionar Christi, þad þier giored Penunn Guds Vilia af Hiarta med godum Vilia, latted ydur þykia, so sem þier þioned Drottne, og ege mønnunum, og vited, ad hvad sem hver einn gierer gott, þad mun hann af Drottne me[illegible]ka, hvert hann er þræll eda Frelsinge.

186. En ef Husbondenn er undarlega lyndur og baagt ad forlikast vid hann?

Paa aa Christelegur Penare ad Jdka Polennmædena.

1 Petr. 2, 18. 19. Pier Pionustumenn, vered Herrunum undergefner med allre Ottaseme, ege alleinasta Godum og Spakferdugum, helldur einnen Peim Sierlundudu, Pvi Pad er Naad ef nockur fyrer Samvitskunnar Saker til Guds Poler hid Illa og lijdur hid Oretta.

187. Maa Pionustufolk vera so hlijded, ad Pad laate bruka sig til syndsamlegra Verka?

Ney, enganuvegenn, Pvi hatt er Herrabod, enn hærra er Guds Bod.

Post. G. B. 5, 29. Framar ber ad hlijda Gude en Monnunum.

188. Hverju lofar Gud Peim Børnum og Penurum, sem eru hlijdenn, og halda fiorda Bodorded?

Ad Peim skule vegna vel, og Pau lifa lenge aa Jordunne.

189. Gefur Paa Gud ollum fromum mønnum laangt Liif og Farsællt?

Jaa, siaae hann Pad Pena til Peirra Saluhialpar, annars ecke.

190. Pvi lætur hann ogudlega Paa og so opt verda gamla?

Af Pvi hann vill unna Peim hess lengre Tijma og Tækefæres til Umvendunar.

191. Straffar Gud Paa Barnanna Ohlijdne, eins og hann launar Peirra hlijdne vid Foreldrana?

Jaa,

Jaa, par upaa hofum vier merkelegt Dæme aa Absalon, Davids þverbrotnum Syne (2 Sam. 18, 9-15.) Sem heck aa Hærenu, i Eikene, gegnumstungenn med þremur Spiotum.

Það Fimta Bodord.

Þu skallt ecke Mann deyda.

Það er:

Vier egum ad ottast og elska Gud, ad vier ege meidum Hollð vors Næunga, edur giorum honum Mein i nockru, helldur egum vier honum ad biarga og vidhialpa, i ollum hans Lijfs Naudsynium.

192. Hvad Illt er bannad i þessu Bodorde hinu fimta?

Allskins Mord og Manndrap, sem ege skedur epter Yfervalldsens Dome og Skipan, helldur afegenn Hefndargyrne.

193. Hvad margslags er Morded, edur Manndræped?

Tvennslags, sem er first það storkostlega (som miked ber aa) sem skedur med gioranlegum Verknade, og það annad sem minna ber aa, edur það kiænlegra, sem skedur med Hatre Hiartans, Ordum, Munnsens og Andlitsens Vidurlite (Hættalage.)

194. Hvernen deyder madur sinn Næunga med Verkenu?

1.) Annadhvert i einu, med Hogge, Stijng, Skote, Citre, og þvilijku.

1.B.Mos.9,6. Hver sem utheller Mannsins Blode, hans Blod skal og so uthellast fyr er Manneun.

Ellegar þad getur og sked.

2.) Med lauugum Tildrætte, og leyneleg med þvi, ad koma Nærunganum i stort Hiartans Angur, edur fyrra hann sinne Næring.

Sir.35,26.27. Hver hann tekur frá ødrum hans Næring, hann drepur sinn Nærunga: hver hann gefur ege Erfidis Mannenum sin Laun, sá er Blodhundur.

195. Nu ef madur svipter ege Nærungann lifsenu, getur hann þá deydt hann med Hatursfullu Hiarta og Illyrdum?

Jú, þad kennir JEsus, Matth. 5,21.22. Þar hann utleggur, hvernen þetta Bodord ca andlega adskiliast (segiande.)

Þier hafed heyrt ad sagt er til hinna Gomlu, þu skallt ege Mann vega, en hver ed Mann vegur, hann verdur Doms sekur. En eg sege ydur, hver hann er Reidur Brodur sinum, hann verdur Doms sekur, en hver sem til Brodur sins seger, Racha, hann verdur Raads sekur, en hver ed seger þu Afglape, hann verdur sekur Helvijtes Ellds.

196. Er þá ein Haturs full og Hefndar giørn Manneskia einn Mordinge?

Jú vissulega, þvi GUD alijtur Hiartad framar en Hendena.

1 Joh. 3,15. Hver sinn Brodur hatar, sá er Manndrapare, og þier vited ad Manndrapareun hefur ege Eylift Lif hiá sier blifanda.

197. Er

197. Er einn Ordhakur sem frameys Grimum og hduglegum Sarryrdum, og so ein Mordinge?

Jaa, JEsus kallar pad Synd, sem forpenar Helvijtes Eld, og David seger.

Psal. 64, 4. Peir hvetia sina Tungu sem Sverd, peir eb med sinum Eitrudum Ordum so skiota til Hæfes sem med Pijlum.

198. Er pa Grimd, beiptrækne, og Illbud, so hættuleg Synd?

O ja, hvar sem hun hefur yferhond, bar er ege Naadarennar Ande, ne blijdlynde JEsu.

Eph. 4, 31. 32. Allur Beiskleike og Grimd, Reide, Hropan og Lastan, se laungt fra yður, samt allre Illsku. En vered Inbyrdes hver vid annan vingiarnleger og assudleger, og fyrergefed hver odrum, lika so sem ad Gud hefur fyrergeted yder i Christo.

199. Hvad skal pa eim Heiptargiarn taka til raada, til ad hafa i taume og dempa med sitt Heiptarged?

Hann skal utbrynia sig med Blijdlynde JEsu, taka vara a hverre sinne Hugsun, bidia ad hann falle ecke i freistne, og sialfur taka sier vara fyrer tilefne til Freistingarennar.

200. Er pa alt tles Engenn Reide leifeleg?

Engenn Reide vid Personurnar, en reidast mat vid Synd og Vondsku, og su Rettferduga Reide kallast Vandlæ-

ting og kemur af Elsku til Guds og Naungans.

Jac. 1, 19. 20. Psalm. 119, 39. Eph. 4, 26.

201. Kann madur og so ad deyda sinn Naunga ad Saalunne til?

Jæ, med þvi ad leida hann i Villu, og med þvi ad hneixla hann.

Matth. 18, 6. Hver hann hneixlar Ein af þessum enu Smaau, sem a mig trua, þarfara være honum ad Milnusteinn hengest um Hals honum og være i Sio sockur þar hann er diupastur.

202. Maa madur taka lifed af sialfum sier?

Nei, þad er ad drepa lijkama og saal i einulage, og aptur læsa dyrum Naadarennar, so sem Judas, sa fordjerfunar Sonur giorde.

203. Hvad er þad Goda sem oss verdur befalad i fimta Bodorde?

1.) Ad Biarga og hialpa vid vorum Naunga i ollum hans Lijfs-hæskasemdum.

1 Joh. 3, 17. Nær neckur hefur þessarar Veralldar Audæfe, og ser sinn Brodur Naud lijda, og lykur sitt Hiarta til fyrer honum, hvernen blijfur Guds Kiærleike hia honum.

2.) Ad umgangast vinsamlega og med Hogværd vid vorn Naunga.

Matth. 5, 5. Sæler eru Hogværer, þvi þeir munu Jardrijkid erfa.

3.) Ad bera Umhyggiu fyrer Saal vors Naunga, þar vier siæum henne Hætt vid

Eylij-

Eylijfum Dauda, ad so miklu leite, sem vier, so sem andleger Kennemenn kunnum ad stirkia hana til Saaluhiaalpar, med godfusum Vidvorunum og Aminningum.

Jac. 5,19.20. Kiærer Brædur, Ef ad nockur ca Medal ydar Villest fraa Sannleikanum, og umsnijr hønum Einhver, saa skal vita pad, ad hver ed Syndaranum umsnijr I fraa vil'u hans Vegar hefur frelsad Eina Önd fraa Dauda, og mun nidre byrgia Fiolda Syndanna.

204. Hver var sa fyrste Mordinge?

Cain, er slo sijn Brodur Abel i hel af Ofund.

205. Er og Synd ad vera miskunarlaus vid Medallausar Skepnur?

Jaa.

Ordskb. 12,10. Hinn Rettlaate aumkvar sig yfer sinum Fenade, En Hiarta Ogudrækens Manns er Omiskunsamt.

Pad Siøtta Bodord

Pu skallt ecke Hordom drijgia.

Pad er:

Vier egum ad ottast og elska Gud: ad vier lifum hreinferduglega, bæde i Ordum og Verkum, og hver einn elske og i Heidre hafe sijna Eckta-Personu.

206. Hvad er Hiuskapur?

Su Eldsta Stiett og Stand, af sialfum Gude insett i Paradijs, sem vilde, ad Madur og Kvinna skylldu eitt holld vera.

207. Er Pesse Stiett Paa ecke syndsamleg og saurug?

Það er hún ecke, þegar í henne er lifað ecke nema epter Guds Orde og Vilia.

Ebr. 13, 4. Hiuskapurinn skal heidurlegur hallenn vera hiá ollum, og Hionabands Sængenn osleckud.

208. Til hvers hefur Gud insett Hionabanded?

1.) Til Mannkinsens friofgunar.

1 B. Mos. 1, 28. Aukest þid og margfallded sk, og upfylled Jordena.

2.) Til ad aptra Illum Girndum.

1 Cor. 7, 2. Fyrer Frillulifnadar Saker, þá hafe hver Einn sijna Egin Konu, og hver Ein hafe sinn Eginn Mann.

3.) Til indbyrdes Adstodar, Huggunar og Radaneytes.

1 B. Mos. 2, 18. Og Drotten Gud sagde, það er ecke gott, ad Madurinn se Einnsaman, Eg vil gióra hönum Eina Medhiælp, þá sem vera má hiá hönum.

209. Hvernen á einn Ecktamadur ad hegdasier vid sina Eckta Kvinnu?

Hann á trulega ad elska hana, virda, stiórna, og ala onn fyrer henne, so og, ad umbera hennar Breiskleika med Polenmæde, bidia fyrer henne, og leita hennar Sáalar-Velferdar.

Col. 3, 19. Þier Menn, Elsked ydar Eginkonur, og vered ecke Beisklundader vid þær. 1 Cor. 7, 16.

210. Hvernen á ein eckta Kvinna ad hegdasier vid sinn egenn Mann?

Hun á ad vera honum undergefenn í

Kiær-

Kiærleika, Truskap, og Umhyggiu fyrer Hussbondanenne, bidia fyrer honum, og leita hans Saalar Velferdar.

1 B. Mos. 3, 16. Þinn Vilie skal vera þinum Manne undergefinn, og hann skal vera þinn Herra.

1 Cor. 7, 34. Su sem gipt er, su ber Ahyggiu um það, hvad Heimsins er, og hvernen hun mege Manenum þocknast. 1 Cor. 7, 16. 1 Pet. 3, 1.

211. Hvad er fromra Eckna og Fodurlausra Huggun?

Ad sa Himneske Faderenn hefur sierdeiles Naadarrika Umhyggiu fyrer þeim og forsvarar þær.

Ps 68. 6. Drottenn er Faber Fodurlausra og Domare Ecknanna. Sia framar 2 Mos. 22, 22, 24. 5 Mos. 27, 19. Syr. 35, 14 15.

212. Hvad er fromra Eckna Skylda?

Þær ega ad lifa i Sidsemd og Gudræckne.

1 Tim. 5, 5. 6. Það er Sannarleg Eckia, sem Einsomul er, og sina Von setur upa Gud, og studnæmest i Bænum og aakalle Dag og Nott. En hun sem i Bijlifse lifer, er lifande Daud.

213. Hvad er það vonda sem oss verdur bannad i Siotta Bodorde?

Hordomur, Saurlifnadur, Blodskomm, bestialegur Loste, Lijkamans Saurgun, Egteskaparens Foragt, Gyrnd til annarlegs frijdleika, og allrahanda Saurugleike i Hugsunum, Ordum, Vidmote og Verkum, bæde Egtaskapnum og fyrer utan hann.

214. Hvad er hugsananna Hordomur?

Saurugar og lauslætar Gyrnder, hveriar ege eru huldar fyrer Gude, þvi hann þecker Hiartad.

Matth. 5, 28. Eg sege ydur, ad hver hann lijtur Konu, til ad gyrnast hennar, sa hefur þegar drijgt Hor med henne i sinu Hiarta.

215. Hvad er Hordumur i Ordunum?

Allt svijvirdelegt og bligdunarlaust Klaamtal, Lauslætis-Skrift, vijsur, og Kvedlingar, Gickshættur og Narrarij, sem horfer til Lauslætes edur strijder hid mindsta ad mote Rettchristenne Alvorugefne, (og rogsamlegu Skicke.)

Eph. 4, 29. Lated Enga Vonda Rædu framfara af ydrum Munne.

Eph. 5, 3. 4. 5. Fridlulijse og allann Ohreinleik edur agyrne, Lated ege um ydur segiast, so sem Heilsgum hæfer, Ne Skammarleg Ord og Fidlegt Hial, eda Reskne, hvad ydur heyrer ecke, helldur miklu framar þackargiord; þvi þad skulud þier vita, þad engenn Fridlulijfes madur, edur ohreinn, eda ægiarn (hver ad er Skurgoda Dyrdkare) hefur Arftoku i Rike CHristi og Gudz.

216. Hvad er Hordomslegt vidmot?

Allrahanda utvortes merke, sem auglijsa þad oskammfeilna Hiarta, hvert sem helldur er augna edur Andlits bragd, Lijkamans osæmeleg opennberan, Klædadrakt osæmeleg, Lauslætis Kossar, Dansar, Vikevakar, og þesshættar.

Sir. 26, 13. 14. Se hin Dotter ecke Bliug, so halltu

halltu hana hart, so hun fremie ecke sin Mot proadann Vilia, aa medan hun er frij, Pegar pu merker pad hun litast dristuglega i kringum sig, so tak pad vel til vara, En ef pu gisrer pad ecke, og hun brytur par fyrer a mote pier, so laat pu pig pad ecke undra.

217. Eru paa lauslætes Ord og Vidmot so stor Synd?

Jaa, ege alleinasta eru pau i siaalfu sier miked osæmeleg Christnum monnum, helldur hafa pau og so miked hatskasamlegar verkaner epter sig, og pena til en paa framar ad upvekia par vondu gyrnd, par til su sama utbrijtst i Verkenu.

Jac. 1, 14. 15. Helldur freistast hver einn, nær hann tiltegest af sinne egen Gyrnd, og lockadur Verdur. Og sidan pad Girnden hefur geted, fæder hun Syndena, en nær Syndenn er fullkomnud, fæder hun Daudann.

218. Hvad gisrer pessa Synd vidbiodslega og Straffsverda framar en adrar Synder?

Ad hun saurgar og fordiarfar aasamt bæde Saal og Lijkama, sem skylldu vera Guds Mustere, en verda ad hybijlum hins ohreina Anda.

1 Cor. 6, 15-18. Viteth pier ecke, pad ydrer Lijkamer eru Christs Limer? Skyllde eg nu taka Christs Lime, og gisra par af Skiækunnar Lime? pad se fiærre. Eda viteth pier ecke, ad hver hann samlagar sig Skiækunne, ad saa er einn Lijkame med henne? Pvi pau munu (seger hann) Tvo i Einu Holde vera, En hver hann samtenger sig Drotine, saa er Ein Ande med honum. Flyed Fridlu-Lifnadenn,

Þvi ad allar Synder, hverjar Madurinn drijger, eru utan hans Lijkama, en hver ed Fridlu Lifnadenn drijger, sær syndgar vid sin eginn Lijkama.

219. Hvad er skipad i siøtta Bodordenu?

Ad geyma bæda lijkama og sæl i sonnu hreinlijfe, hvert madur er giptur edur ogiptur, so madur mege alltid vera hæfur ad umgangast med (sijnum) Gude.

Matth. 5, 8. Sæler eru Hreinhjartader, þviad þeir munu Gud sia.

220. Hvada Medøl kann madur ad bruka til ad geyma sig fyrer Saurlifnade?

Þegar andenn er reidubuenn, en holded þo veikt, a madur ad vaka og bidia, og þar næst vakta sig fyrer ollu þvi sem uptendrar þær vondu Gyrnder.

221. Hvad er þad þa sem uptendrar þær vondu holldsens Gyrnder?

Þad er sierdeiles Ohof og Drickiuskapur.

222. Er þa Ohof, og Drickiuskapur, so hæskaleg og stor Synd?

Jaa vissulega, þvi þær utelykia oss fraa Guds Rijke, eins og Hordomur, Mord, edur Þiofnadur.

Gal. 5, 19-21. Holldsins Verk eru opinber, so sem ad er, Hordomur, Fridlulifnadur, Saurlijfe, Lausung, Skurgodadijrdkan, Fiolkinge, Fiandskapur, Prattan, Kijf, Reide, Agreininaur, Tvijdrægne, Flockadrattur, Hatur, Mord, Ofdryckia, Ofaat, og þessu lijkt, utaf hverin eg hefe adur fyrre sagt, og sege en nu fyrer, þad þeir somu sem slijkt gjøra, erfa ege Guds Rijke.

Matth. 5,

Matth. 5, 34. Vared ydur, ad ydar Hiortu hyngest ecke af Ofate og Ofdryckiu, og med Sorgum þessrar Næringar.

223. Enn mun þad vera so hæskasamlegt ad drecka sig endur og stundum druckenn, þa madur legst ege daglega i þad?

Jar, þegar þad skedur af Asetninge, þar er þad altijd fordæmanleg Synd, sem alldrege maa ega heima hiar heim sem stunda epter Guds Nad og Sæluhialpenne.

224. En ef madur er so Hofudsterkur, ad hann þoler mikid, maa hann þa ecke drecka mikid?

Hverke maa madur eta ne drecka fram yfer þad sem hann þarf naudsynlega med. Siar 1 Pet. 4, 3. hvar ad gisrest Mismunur ar Ofneytslu, og Drickiuskap, og þo virdest þad firra eins og þad sijdara fyrer eina Heidinglega Synd.

225. En hvad er þad sleyra sem kann ad freista til Lauslætes?

Idiuleyse, vondur Selskapur, Efentijre, Asmors-vijsur, Bækur og Bijlæte, Lauslætesleikar, Dansar, og Vikevakar, og þad allt, af hverju kviknar Fijsn Holdsens, Fijsn Augnanna, og drambsamt Lijferne.

226. Hverier goder Þankar kunna ad vera hentugaster til ad kefia, þær Holdsens Freistingar?

Ad madur late sier koma i hug (1.) ad sa allra-heilagaste Gud er nalægur honum, og

ser

ser til hans, og (2.) Hvad stor vered hafe Kvol JEsu hins krossfesta, sem hann leid a sllum sijnum Lijkama. (3.) Hversu ognarlegar munu verda pijsler peirra fordæmdu i Helvijte, og (4.) Hversu Skammvinn ad er su skemtan sem madur hefur af peirre saurugu Synd.

Alldrege driig um æfe Hoor,
Pad Æru kreinker geinge,
Pvi Skemtun Losta i Skynde for,
Enn Skomm og Kvol finnst lenge.

227. Hver hefur so vardveitt sitt hreinlijfe fyrer allre astrijdu?

Joseph, pa hann sagde til Potiphars Kvinnu.

1 Mos. B. 39, 1. Hvernen ma eg nu ba giora so miked ohæfu Verk, og syndgast a mote Gude.

Pad Sijsunda Bodord.

Pu skallt ecke stela.

Pad er:

Vier egum ad ottast og elska Gud: ad vier ege grijpum Gots edur Peninga vors Naunga, edur med folskum Kaupeyre, edur Underhyggiu under os drogum, helldur egum vier honum ad hialpa, so hans Gots og Uphellde avaxtest og vardveitest.

228. Hvad Illt verdur bannad i Sijsunda Bodordenu?

Ad stela edur fremia Piofnad.

229.

229. Hvad er ad stela?

Pad er ad giora Naungann, at mote hans Vilia, vidskila vid nockud, (þo þad se alldrege so lijted) af hans Gotse.

230. Verdur þad giørt med sleyru en einu mote?

Jaa, annadhvert med Ofrijske, edur Velum.

231. Hver stelur med Ofrijske?

Þeir opennberu Storþiofar, sem i Engu rettenda Yferskine (aan allrar heimelldar) taka burt annars Gots, lijka sem være þad þeirra eign.

Eph. 4:28. Hver stoled hefur saa stele nu ege meir, helldur erfide og able med Hondunum nockud gott.

232. Hver stelur med Velum?

Þad giora aller þeir sem annadhvert taka Naungans Eign, edur hallda henne inne, med Kiænsku og Leynelegum hætte, sem ske kann med morgu mote, þvi hver einn Þiofur brukar sijn Slottugu Velabrøgd og Hnicke.

233. Seg mier nockra af þeim almennelegustu þiofa Hnickium?

Einn heimuglegur þiofur fyrer Heimenum, þo hann se opennber fyrer Guds Auglite, er

1.) Saa Kaupmadur, sem i Kaupum og Solum giorer orett sijnum Naaunga, soleides, ad hann ege fær fullt andvirde fyrer sitt, annadhvert þad, ad Vøranin, Viktenn, Mælerenn, edur Peningarner er minna verdt, en Naaungenn veit af, og þetta er ad elska ege Naaungann sem sialfann sig.

1 Thess.

1 Thess. 4, 6. Engen Aseilest edur take a godz fraa sinum Brodur i Høndlanenne, þviad Drottenn er hann, sem hefner alls þessa.

3 B. Mos. 19, 35. Þier skulud ecke ojafnadarlega hondla I Domum, med Alenn, med Vigt, og med Mæler, Rettar Voger, Rett Pund, og Rett Mælerskíld, og Rettar Konnur skulu vera hiaa Ydur.

2.) Sa Penare, Handverksmadur, edur Daglaunare er þiofur, sem fyrer fullann Betaling gierer ege Verkenu fullnustu, edur feller nockud undan.

2 Thess. 3, 10. Ef nockur vill ege erfida, saa skal og ecke heldur eta.

Lijka saa Husbonde, sem fyrer holla Þionustu gefur ege tilhlijdeleg Laun og Fæde.

Jacob. 5, 4. Sied, ad Launenn Verkamannanna, þeirra sem ydar Akurlond hafa upyrkt, og vered hafa af ydur Innehalldenn, þau hropa, og hausts Erkiaranna Hrop er komed til Eyrna Drottens Zebaoth.

3.) Er saa Okurkall þiofur, sem med orettvijslegre Rentu, uttsygur sinu Naaunga sem fatækt þrenger ad.

3 B. Mos. 25, 36. Þu skalt eckert Okur (af þinum Brodur) taka, og ege ofmikels af honum krefia, heldur skaltu ottast Drottinn Gud þinn, so ad þinn Broder mege lifa hiaa þier.

4.) Er saa Skulldunautur þiofur, sem getur borgad sijna skuld en vill ecke, og med Asetninge, Svikum og Undanbrogdum heldur inne hiaa sier annara Gotse.

Psal. 37, 21. Hinn Ogudhrædde tekur lann og borgar ecke.

5.) Saa

5.) Sa Domare edur annad Yfervald, er einn þiofur, sem vanbrukar sinu Mindugleika ad kuga Naungann edur tekur Mutu til þess ad halla Rettenum.

1 Ordsk. B. 7, 23. Oandlegur madur þiggur giarnan heimugleaar Giafir til ad brygia Veg-Rettarens.

6.) Er sa Undersate þiofur sem svikst um Kongsens Toll, Tijunder, og þvijlijkt.

Rom. 13, 7. Gefed þad hverium, sem þier Skylduger erud, þeim Skatt sem Skattur heyrer, þeim Toll er Tollur heyrer.

7.) Ad sijdustu eru þeir og aller þiofar, sem leitast vid ad nae sijnu uphelldi, med annara Skada, voga ofmikid uppa Luckuna, hvert þeir vinna edur tapa, ellegar Vilia forsorga sig med onytsamlegum Konstum og Naudsynialausum Hussgaungs Snijkium.

2 Thess. 3, 11. 12. Vier heyrum, þad nockrer ad medal ydar gaunga osiickanlega, og erfida eckert, þrijgiande helldur Slenskap, En slijkum bidium vier, og aminnum þa, fyrer vorn Drotten JEsum Christum, þad þeir erfiode med Spaklæte, og ete sitt eged Braud.

234. Eru aller þesser þiofar i fordæmanlegu Tilstande?

Jae, ad vijsu, þo þeir verde ege aller hengder, lenda þeir þo aller i Helvijte, nema þeir giore alvarlega Yferbot.

1 Cor. 6, 9-10 Lætid ege Villa ydur; Ege þiofar ne Agyrndar menn, ege Ofdryckiumenn, ege Hneijslatar ne Ræningiar, munu Guds Rijke erfa.

235. Hvad ca einn þiofur til ad giøra sem vill giøra Yferbot og leita Naadar hiaa Gude?

Þegar hann lætur af ad stela, þa skal hann ogso lata af ad ega, og halda inne hia sier, þvi sem hann hefur stoled, so hann bæte fyrer, og late hvern fa sitt aptur, ef hann hefur þa efne ad því.

2 B. Mos. 22, 3. Þiofurinn skal skila því aptur (sem hann hefur stoled.)

Luc. 19, 8. Ef eg hef nockurn tælt, þa gef eg ferfalldt aptur.

Tob. 2, 21. Afhended þeim Retta Eganda hann (kidlingenn) aptur, þviad oss somer ecke ad eta stoled Gots, eda þad sama ad snerta.

236. En hvad skal giøra til, ef hverke finnst egande, ne hans Erfingiar?

Þa so skiedur til, maa þad stolna Gots gefast fataekum, en firre ecke.

Luc. 16, 9. Giored ydur Vine af hinum raangla læta Mammon, so nær þier Vid þurfed, ad þeir medtake ydur i eylifar Tiallbuder.

237. Maa Presturenn ecke afleysa mig af þeirre Synd, þo eg hallde inne hiaa mier þvi Raangfengna?

Nei, engannvegen, því fyrer Guds Augslite, nær Aflausnenn ecke nema til þeirra sem eru Sann-Idrande, en ingen þiofur er Sann-Idrande medan hañ helldur iñe því stolna Fe.

238. Er þad lijka Synd ad stela Smaamunum?

Jaa, þad er ein stor Synd i mote Gude, ad vilia yfertroda hans Bodord fyrer smaa-

mune;

mune; þo er Syndenn því stærre mote Naaunganum, sem meiru er stoled fraa honum.

239. Er þad Synd ad stela fraa þeim Riku?

Jaa, Synd er þad, því þetta Bodord hefur eckert for-Tak, og Naaungans Rijkedæme giorer ege rangende mijn ad Rettendum.

240. Er þad Synd at hylla med einum þiof?

Jaa, þad er ad giora sig hluttakande i annarlegum Syndum.

Ordskb. 29, 24. Hver Hlutskipte hefur med þiofnum, heyrer Bölvan, og seger þar ecke til, hann batar sitt Lif.

241. Getur nockur stoled Lijfa fraa sialfum sier?

Jaa, því þad skedur

1.) Med Eidslu og Jdiuleyse.

Ordskb. 23, 21. Dísoelgiarar og Graduger utarmast, og Svefnugur Madur þlijtur ad bera tøtrug Før.

2.) Med Nijdsku vid sinn egenn Lijkama.

Sir. 14, 5. 6. Hver ecke giorer Sialfum sier neitt Gott, hvad skal sa odrum gott giora? Hann mun alldrege af sinn Gotse gladur vera. Enginn Hlutur er skammarlegre en sa, ad Madurinn ann sier Sialfum einkis Gods, og þad er makleg Plaaga fyrer hans Vondsku.

242. Maa þa hver einn giora af sijnu Gotse hvad hann vill?

Nei, því vier erun Raadsmenn yfer GUDS Gaafum, og egum eitt sinn ad giora Reikning fyrer. Luc. 16, 12.

243. Hvad er pad Gott sem er skipad i sijunda Bodordenu?

Ad vier skulum stirkia Gagn vors Næunga.

244. Hvernen fötum vier ad pvi, ad stirkia Næungans gagn, i pvi sem hans upbellde vidvijkur?

Pegar vier lænum honum nockud af voru Gotse, edur gefum honum nockra Ölmusu, hafe hann hennar Porf.

1 Joh. 3, 17. Nær nockur hefur pessarar Veralldar Audæfe, og ser sinn Brodur Naud lijda, og lykur sitt Hiarta til fyrer honum, hvernen blijfur Guds Kiærleike hiæ honum.

Ebr. 13, 16. Gott ad giora, og med ad skipta, pæ forgleymed ecke, pviad slijk Offur peknast Gude vel.

245. Hver getur, og æ adhiælpa peim purfande Næunga?

Sierdeiles peir Rijku, og par ad auke sier hver sem hefur nockud Afgængs pvi sem hann parf daglega med.

1 Tim. 6, 17-19. Rijkum pessrar Veralldar biod pu, (pad peir seu ecke mikkellæter, og legge enga von uppæ pennann fallvalltan Rijkdom, heldur uppæ lifanda Gud, sem oss rijkuglega gefur, alls Hattad til Notkunar); pad peir gijre gott, pad peir audgesti godum Verkum, seu giafmilder, Godviliader; Safnande sier Siælfum siod, til gods Grund-Vallar, uppa hid tilkomanda, so ad peir hendle Eylift Lijf.

246. Hvernen æ Madur ad gefa Ölmusu?

Epter sijnum Efnum, af kiærleiksfullu Hiartalage.

Tob.

Tob. 4, 9. Hafer þu mikid, so veittu riikuglega, en ef þu hefur lijted, so veittu þo af þvi litlu med truu Hiarta.

247. Straffar GUd þa Miskunarlausu?

Ja.

Jac. 2, 13. Þar mun Omiskunsamur Domur yfer þann gaanga, sem engaMiskunsemi hefur giorda.

Psal. 41, 2. Sæll er sa sem annast hinn þurftuga, Drottenn mun frelsa hann i hinne vondu Tiid.

Þad Attunda Bodord.

Þu skallt ecke bera falskann Vitnesburd a mote þijnum Naunga.

Þad er:

Vier egum ad ottast og elska GUD: ad vier ege raanglega liugum nockru a vorn Naunga, ege Svijsium, Baktolum, edur ofrægium hann i nockru, helldur egum vier hann ad affaka, og allt gott um hann ad taka, og færa alla hlute til betra vegar.

248. Hvad vondt verdur i þessu Bodorde bannad?

Ad bera falskann Vitnesburd a mote Naunganum.

249. Hvad er falskur Vitnesburdur?

Oll Logenn og Astsemdarlaus Ræda um Naungann, hvert sem þad skedur fyrer Rette, edur fyrer utan hann.

250. Hvernen verdur falskur Vitnesburdur borenn I Rettargangs Maalefnum?

1.) Þegar Sækiandenn ber fram logna Akiæru.

Ordsk. S. 19, 5. Einn Liugvottur blijfur ecke vhegndur.

ohegndur, og saa sem framgiarnlega framber Lyge, mun ecke undan hlaupa.

2.) Pa Vittnenn stadfesta Lijgena.

Ordsk. B. 19, 5. Einn Liugvottur blijfur ecke ohegndur.

3.) Pat Talsmadurenn forsvarar Lijge i mote sinne egenn Samvitsku.

2 B. Mos. 23, 1. Pu skallt ecke trua Raungum Kiærumaalum, og gior ecke peim ogudlega nockra Hiaastod, so ad pu berer falskt Vitne.

4.) Pa Domarenn vijsvitande edur af sævitsku dæmer pad sem lyge er, satt ad vera, og pad rangt ad vera, sem rett er.

Ordsk. B. 17, 15. Hver hann seger hann Ogudlega hafa Rett, og fyrerdæmer Rettlætann, peir eru Bader fyrer Drottne Ein Svivirding.

251. Mega Christner menn ega Mal saman?

Peir mega pad i peim Sokum sem miked rijdur ai, og i stærstu Naudsyn flija til Domara Embættesens, sem er Guds Skickan, og klaga Naudsyn sijna, an haturs til sijns Motparts, en ad hefia prætur fyrer lettvæga Sok, og ad syna sig i ollu siersinnadann, og hefndargiarnann, er miog ogudlegt.

1 Cor. 6, 7. Par er alla reidu brestur a millum ydar, pad pier hafed Lagadeilur ydar a mille; Hvarfyrer lijded pier ege miklu heldur orett? Eda hut lætid pier ecke aseilast ydur heldur.

Sia Ordsk. B. 20, 22. Matt. 5, 39. Rom. 12, 19.

252. Hvernenn verdur falskur Vitnesburdur borenn fyrer utann Rettargaang?

Par

Þa madur lijgur uppa sinn Nauunga og kemur honum raunlega i ehrodur.

Sir. 5, 16. Vert ege Sógvijs, og Bakmællin ecke med þinne Tungu.

253. En ma madur ecke segia þad Illt um Nauungann sem satt er?

Nei, nema þad se adur allareidu opennbert Orded hverium Manne, og ad þo madur ege ad hafa þad sier til gamans, ad segia fra þvi, þad er Kiærleiks-leyse.

254. Hvernen kann madur ad svikia sinn Nauunga?

1.) Þa madur openberar þad sem hann hefur heimuglega truad oss fyrer.

Ordsk. B. 11, 13. Bakmælugur madur opinberar þad, sem hann veit Leyneleat, en sa sem med Trufstu Hiarta er, hann leyner þvi.

2.) Þa madur liostrar ut hans heimuglegum brestum honum til Skada, en odrum til hneixles.

Sir. 19, 7. 8. Heyrer þu nockud vondt, þad segge ege epter; Þvi ad Þegn gisrer þier engann Skada. Þu skallt hverke segia þad þinum vin, ne ovin, og opinbera þu þad ecke, kunner þu ad gisra þad fyrer utan vonda Samvitsku.

255. Ma madur ege gefa til kynna yfervallden edur Prestenum Nauungans Synd?

Ju, þegar þad skedur af Elsku til Nauungans og Umsorgun fyrer honum, og til ad laptra Syndenne, so sem þa Joseph sagde, Fodur sijnum fra Synd Brædra sinna. Sia

Matth. 18. 17. hvar ed Christur bijdur ad segia Sofnudenum fraa Synd sijns Naa-unga, pegar heimugleg Advorun vill ege gaanga, en ef þad skedur af Hefnd edur Maal-æde, þa er þad Synd.

250. Getu madur oa med ǫdru mote synd gad sig i sijnu Tale?

Jaa, oll onytin Ord eru syndsamleg.

Matth. 12, 36. En sege ydur, af hverju þui Fafengu Ord, sem Menninger tala, munu Peir Reikningsskap gisra a dyesta dege.

257. Hvad gotter skipad i Attunda Bodorde?

Ad aiſak i Naaungann, tala vel og meina vel um hann, og tak i allt upp i bestu Meining.

253. Getur madur haa gered Gods til allra Manna?

Þa Peir ege med þeckianlegum Hylldseins Verkum upplioſtra sinne innre Vondsku, maa madur Kiærleikans vegna vænta hins besta, og ege gisra sier Mispaunka, edur faa opocka til nockurs.

1 Cor. 13, 5. 7. Kiærleikurenn hugsar ecke illt, han umber allt hlute, truer allu vonar allt.

En þaa Vondskann er ordenn opennber, maa madur ecke kalla hana goda.

Es. 5, 20. Vei Peim, hverier ed kalla hid vonda gott, og þad hid goda Vondt.

259. a madur og so ad affaka sinn Naunga þaa adrer tala illa um hann?

Jaa; gete madur þad med Sanne, sier-

deiles

delles þar hann er ege siælfur vid og kann ad affaka sig.

Sir. 6, 5. Hver alla Hlute færer til betre Vegar, sa gisrer fier marga vine.

1 Pet. 4, 8. Kiærleikurinn hylur einnen fiolda Syndanna.

Þad Nijunda Bodord.

Þu skallt ecke gyrnast Hus Naunga þijns.

Þad er:

Vier egum ad ottast og elska Gud: ad vier ege med Flærd stundum epter Arfe edur Fasteign vors Naunga, under oss drogum med Yfervarpe Laga og Rettenda, helldur egum vier þar til ad hiælpa og stirkia, so hann hafe sitt allt oskaddad.

260. Hvad er þad vondt sem bannad verdur i Nijunda Bodorde?

Syndsamleg Fijsn og Gyrnder, sierdeiles epter annara Gotse.

261. Hliodar ecke þad Tiunda Bodord nær þvi eins?

Ju.

Þad Tijunda Bodord.

Þu skallt ecke gyrnast Kvinnu Naunga þins, ege þion ne þionustu Kvinnu, egellra ne Asna, og eckert þad hans er.

Þad er:

Vier egum ad ottaſt og elſka Gud: ad vier ege burttælum edur lockum fraa vorum Naaunga, hans egen Kviñu, Þionuſta-Folk eda Kvikfe, helldur egum vier ad aminna og raadleggia, ad hver og einn ſe ſamt og aaſtunde ad þiona þad ſem honum ſkyldugt er.

262. Hver er miſmunur a Midlum Þeſs Niiunda og Tijunda Bodordſens?

Miſmunureñ er ege ſo ſierdeiles innefaleñ i þeim hlutum ſem menn gyrnaſt, ſo ſem i þvi, hvernen Gyrndenn edur Fyſnenn til þeſs er aa ſig komenn.

263. Hvad margſlags er þa ſu Illa gyrnd?

Tvennſlags.

1.) Erfda Gyrndenn, edur Uppruna Gyrndenn, ſem er ſu ſpillta Naattura ſiaalf, edur Tilhneiging til þeſs Vonda.

2.) Su Gisranlega Gyrndenn, ſem framkemur af Uppruna Gyrndenne eins og einn avoxtur af ſinne Rot, og verdur hun annadhvert af Vilia Mañſens ſamþyckt og halldenn vid Magt, ellegar henne verdur motſtaded, og hun nidur kiæfd.

Jac. 1, 14. 15. Helldur freiſtaſt hver einn nær hann til tegeſt af ſinne egen Gyrnd og lockadur verdur; ogſidan þa Gyrndenn hefurgeted, fæder hun Syndena, En nær Syndenn er fullkomnud, fæder hun Daudann.

264. Hvar

264. Hvar verdur fyrerbodenn su giøranlega Gyrnd?

I Nijunda Bodordenu, hvert 5 Mos. B. 5, 21. utlegst soleides, Þu skallt ecke gyrnast at, Þad er: Lattu Þinn Vilia ege burtdragast, (frá mier Þijnum Gude) af Þeim vondu Gyrndum sem bua i Þier. (Sia 65. Spurning.)

265. Hvar verdur upruna Gryndenn bønnud?

I Tijunda Bodordenu, sem utlegst soleides: Þu skallt ecke gyrnast, Þad er, Þar skal engenn vond Gyrnd vera i Þijnu Hiarta, Þu skallt enga Arfsynd hafa.

266. Finnst Þad nockur madur a Jørdunne sem enga vonda uppruna Gyrnd hefur?

Nei.

1 Joh. 1, 8. Ef ad vier seglum, vier høfum enga Synd, Þa villum vier sialfa oss, og Sannleikurinn er ecke i oss.

267. Fordæmer Þad Uppruna Gyrndenn Þau trunudu GUds Børn sem hafa augun af henne?

Nei, hiá Þeim hefur Syndenn tapad Þeim sijnum Krapte sem fordæmer, med Þvi Þeir eru i CHristo, og standa ege framar nakter, (edur Forsvarslauser) fyrer Guds Rettlæte.

Rom. 8, 1. So er nu enginn Fordæming i Þeim sem i JEsu CHristo eru, Þeir sem ege ganga epter Holldenu, helldur epter Andanum.

268. En hvad Þad; Ef madur lætur so upruna gyrndena vid sig rada, ad hønum Þyker vænt um ad filgia giøranlegum gyrndum?

Hvar fra su giøranlega Gyrndenn rædur

fyrer, (og hefur yferrad) þar ræður Christi Naud ecke fyrer, og er so su Manneskia under Bolvanenne.

Rom. 8, 13. Ef þier lifed epter Holldenu, munud þier deya, en ef þier deyded fyrer Andann Holldsins giörder, munud þier lifa.

269. Er þad vond Gyrnd Synd, þo hun se ad eins i atfoume og komest ege lengra?

Jad, fyrer Gude tekst Vilienn fyrer Verked.

Matth. 5, 28. Hver hann lytur Konu til ad gyrnast hennar ꝛc.

270. Kann þad madur ad briota ad þennann hatt Bodord Guds ǫll med einberum Þaunkum og Gyrndum?

Jad vissulega, þvi GUds Logmaal er andlegt, og hver sem vill hinum Bodordunum hlijda, mad iduglega taka vara ad sijnu Hiarta, epter þvi sem þesse seinustu Bodordenn adskilia, þvi þau eru so sem lykell ad ollu Logmaalenu (kenna adskilia allt Logmaled.)

271. Er þad ǫll Fysn og Gyrnd Synd?

Saklaus Gyrnd er su sem Saalenn hefur til þess sem lijkamenn þarf med, so sem Lyst til ad eta, drecka, sofa, hræra sig, og annara soddan hluta; su Gyrnd var med Mannenum i Sakleysens Stande, og ad þvi leite er hun ege Syndsamleg.

272. En framkoma þar þo ege margfalldar Synder af soddann natturlegum Epterlaungunum

Ju,

Ju, ad vijsu, og velldur thvi su Innrætta Natturunnar Spilling, sem vill komast i alla Hlute, og vill giora Epterlaungunena thar skickanlegu oskickanlega, ohoflega og sauruga, ef vier ege nogsamlega tokum oss i Vakt og motstrijdum thvi.

273. Hverier eru Peir Syndsamlegu Hluter sem Gyrndenn festest mest a?

Pad eru peir Hluter

(1. Sem ega skilldt, vid Ohof, Dramb-seme og Vellystingar.

1 Petr. 2, 11. Hallded ydur fra Kollolegum Gyrndum, hverjar i gegn Saalunne strijda.

(2. Peir hluter sem odrum vidvijkja, hverja GUd hefur ecke gefed mier, helldur mijnum Naaunga, og ma eg thess vegna ege misunna honum peirra, so sem er, hans Egta-Kvinnu, Pious, Pionustu-Kvinnu, edur neins af ollu thvi sem honum heyrer til.

274. Get eg tha med engu mote gyrndst neitt an syndar og orettar af thvi Gotse sem minn Naunge a?

Ad vijsu, oska ma eg epter Kaupmanns Vorunne fyrer Betalingenn, so sem Abraham falade Akurenn. 1 Mos. 23, 4. En ecke ma eg gyrnast ad draga under mig Gots mijns Naaunga, med Rettenda yfervarpe, Svikum eda Ofrijke, so sem Achab agyrntest Nabots Vijngard. 1 Kong. 21, 2.

275. Hvad er nu gott befalad i Niunda Bodordenu?

Ad vier tokum vara a oss fyrer vondum Hiartans Gyrndum, og strijdum mote peim.

276. Hvad gott er skipad i Tijunda Bodordenn?

Ad vier skulum ecke eitt sinn hafa hina minstu Gyrnd vonda i Hiartanu.

277. Hv[illegible] til penar pas pad Tiunda Bodord, sem uther[illegible]er af oss mønnunum Eitt øllum ges fullkomed Sakleyse, sem oss er po omøgulegt ad laata (Gud) hia oss finna?

Petta Bodord syner

(1. Guds fullkomna Rettlæte, sem hefur rett til ad utheimta pad, og atelia fyrer pad, sem Madurenn nu i Syndena fallenn kann po ecke af sijnum Kroptum ad fraunkvæma.

(2. Syner pad, ad Gud er ege Orsok til pess ad Madurenn fell i Syndena; pvi hefde hann vered Orsok til pess, pa hefde hann alldrege kunnad ad banna pessa Illu Gyrnd sem par af leiddest.

(3. Syner pad, ad aller Menn, lijka peir heilogustu, eru under nidre Syndarar, og fai ege med peirra egenn Rettlæte stadest fyrer Gude, pvi, pott peir fyrer Guds Naad fenge yferunned allar gioranlegar Synder og Gyrnder, pa er po pesse Erfda-Synd peim Orsok til ad audmijkia sig fyrer Gude.

278. Hvad seger Gud af øllum Pessum Bodordum?

Eg

Eg er Drottenn Gud þinn sterkur Vandlætare, sem vitiar Ranglætes Fedranna a Bornunum i þridiu og fiordu Ættkvijsl. at medal þeirra sem hata mig, og giore Miskunseme i þusundtidu þeim sem mig elska, og halda mijn Bodord. 2 Mos. B. 20, 5. 6.

Það er:

Gud hotar þeim ollum Pijnum sem afvijkia þessum hans Bodordum, þvi eigum vier ad ottast Gud og hrædast hans Reide, og eckert ad giora a mote hans Bodordum, en þeim ollum sem þesse hans Bodord halda, þeim lofar hann sinne Nad og Miskun og ollum godum Hlutum, þar fyrer eigum vier Gud ad elska, trua honum og treysta, og epter hans Bodordum giarnan ad giora.

279. Hvad er styttsta Innehalld þessara Orda?

Tvær Orsaker sem skulu oss knija til ad halda Guds Bodord, edur ad fordast þad vonda, og giora þad goda.

280. Hver er firre Orsökenn?

Guds rettferdug Reide og Vandlæte, sem hotar ad straffa alla þa þverbrotnu Yfertrodslumenn (sinna Bodorda).

281. Hvad er su sijdare Orsökenn?

Guds fodurleg Nad og Miskunseme, sem lofar ad giora gott þeim sem halda hans Bodord.

282 Hvad er yfer trodsla edur Synd?

Allt pad sem strijder a mote Gudz Bodordum, sem nijlega eru utmaalud.

283. Hvad margslags er Syndeñ almennelega ad segia?

Tvennslags; Erfda-Syndenn, (edur Upruna-Syndenn) og Giora leg Synd.

284. Hvad er pa Erfda Syndenn?

Hun er Naatturunnar Vanart, inngroenn Fordiorfun, og illar Tilhnegingar, sem hondlar um i Tiunda Bodorde:

285. Pvi kallast hun Arf-synd edur Erfda-Synd?

Af pvi hun er oss medfædd; so sem einn vondur Erfdahlute, epter vorn Fødur Adam.

Rom. 5, 12. Syndenn er fyrer einn Mann komenn i Heimenn.

Pfal. 51, 7. Sia pu, ut af Syndsamlegu Sæde em eg getenn, og i Synd gat mig mijn Moder.

286. Hvad er su giøranlega Syndenn?

Allar vondar Hugsaner, Ord og Giorder, sem framkoma so sem illur Avextur af vondre Rot Arfsyndarennar.

287. Er pad pa eins lika Synd ad lata ogiørt og forsoma pad sem Gott er, eins og ad giøra pad sem Jllt er?

Jaa, vissulega.

Jac. 4, 17. Hann sem kann nockud gott ad giora, og giører pad ecke, peim er pad Synd.

288. Hvad margslags er su giøranlega Syndenn sier i lage?

Tvennslags, sem er, su Synd sem kemur af

af Breiskleika, og su Synd sem kemur af Illgyrne.

289 Hvad er Breiskleikans Synd?

Hun er pad, par einn Sann-christenn Madur, sem af Hiarta hatar allar Synder, mis-ser sig af Fávitsku, Oadgiætne, Astrijdu, edur einhverju pess haattar, en strax sijna Synd ser fyrer Typtan (Aminningu) Andans, i Samvitskunne, Angrast af henne i Hiartanu, og bidur Gud fyrergefningar a henne, og keppest pess framar framveges ad betra sig.

Gal. 6, 1. Ef madur verdur a nockurn Haatt af nockrum Brest yfirfallenn, þa leidretted hann med Hogværum Anda.

Jac. 3, 2. Aller vier briotum margfalldlega.

290. Hvad er Illgyrnis Synd?

Þar Madur vijsvitande, Viliande, og med Gedhocknan, gioerer pad sem Illt er, en lætur ogiort pad sem Gott er, og helldur afram i pvi (Illa).

1 Joh. 3, 8-10. Hver Syndena gioerer sa er af Diofletrum, pvi ad Diofullenn syndgar af Upbafe. Þar til birtest Guds Son, ad hann nidurbriote Diofulsins Verk; hver af Gude er fæddur, sa gioerer ege Synd, pvi ad hans Saad blijfur hiat honum, og hann getur ege syndgast, þviad hann er af Gude fæddur. Þar af eru audlios Guds Born, og Diofulsins Born. Hver hann ege gioerer Rettvijsena, sa er ecke af Gude, og hver ege elskar sinn Brodur. Sia Joh. 8, 34. 2 Pet. 3, 34. 4 Mos. 15, 30.

291. Rijdur lika nockud a þvi, ad þeckia þennann Misjmun Breiskleikans Syndar, og Illgyrnes Syndarennar?

Miked rijdur a þvi, þvi þad allra stærsta Andvaraleyse kemur rett af þvi enu sama, ad Madur giorer ege soddann Greinarmun; þar af kann og ad Orsakast Naudsynialaus Angurseme.

292. Hvernen kann andvaraleysed ad orsakast af þvi?

Þad Orsakast so af þvi, ad sa sem lifer i Illgyrnes-Syndum, hugaar sig vid þad, ad aller Menn seu Syndarar (sier se ege vandara en odrum).

293. Er þad ecke satt, ad aller Mennsens Syndarar?

Vijst eru aller Syndarar, en þar a er stor Misjmunur, sem audur er bued ad syna.

294. Seg þu mier Þann Misjmun en nu med odrum Ordum, med þvi so miked rijdur a þessu?

Þad skilur so miked sem Nott og Dag; þvi Guds Born hafa ad sonnu Synd Breiskleikans, finna til Syndarennar, þiaast af Syndenne, verda þvert i mote þeirra Vilia yferfallenn af Syndenne, og leggia daglega af, meir og meir, sinar syndsamlegu Yfersioner og Breste, af hverium þau hafa sart Angur, so þau gainga þo epter Andanum, og leggia sig til þess ad verda fullkomenn i þvi sem gott er. En Heimsens og Diofulsens Born

giora

giora i Syndena (setia sig til ad syndga) gledia sig i Syndenne, og skemta sier vid hana. Jar þau syndga uppa Naadena, og ganga so epter Holldenu, hvers vegna þau skulu deya.

295. Drijger þa eitt Guds Barn alldrege nockra illgyrnes Synd?

Alldrege, það getur ecke med nockru mote komest heim vid það Naadarennar-Stand sem það er i, og þar nijju Fæding, so lenge sem hann er stadfastur i þvi. En falle hann med Asettnings Synd fra þvi Stande, þar er hann ecke Guds Barn lengur.

1 Joh. 3, 9. Hver af Gude er fæddur sa gioret ege Synd, þviad hans Sad blifur hia honum, og hann getur ege syndgast.

296. Nu þar ed Gudsbørn hafa þo Efterstøduar af Syndsamlegum yfersionum og Brestum, kunna þær þa ege ad fordæma þau?

Alldeiles ecke. Hinar allra minstu Synder þeirra væru ad sonnu fordæmingar Verdar, en þeirra Samfelag med Christo frijar þau þar fraa.

Rom. 8, 1. So er nu enginn Fordæming i þeim sem i Christo JEsu eru, þeir sem ege ganga epter Holldenu, helldur epter Andanum.

297. Sakar þa Breiskleikans Synd alls eckert Christenn Mann?

Ju, hun deyfer Naadena (gioret það, ad Gud hefur minne Gel þockne at Mannenum) og hindrar þar sonarlegu einurd Andans i þvi

sem madur ca ad hondla um vid Gud, og horfer miog til þess, ad Madurenn falle fra Gude i illgyrnes Synder.

298. Hvad gigrer þau su illgyrnes Synd ad ve kum?

Alla þau sem hana elska fordæmer hun, og gigrer hriggelegann adskilnad millum Guds og peirra, jau, hun gigrer þau Diofslenum lika, bæde þessa heims og annars.

1 Joh. 3, 8. Hver Syndena gigrer sa er af Diofslenum.

1 Cor. 6, 9. Vited þier ege, þad Rænglæter munu ege eignast Guds Rike? Læted ege Villa ydur, hverke Frillulifes-menn ne Blot-menn Skurgoda, ege Hordomsmenn, ne Sælgiæting r, ge helldur þeir sem Skomm-drigaia med Karlmonnum, ege Piofar ne Agyrndarmenn, ege ofdryckiumenn, ege Sneixlarar ne Ræningiar munu Guds Rike erfa.

299. Er ein einasta Synd, af þessum edur ødrum illgyrnes Syndum nog til ad fordæma Mannen?

Jau, þo jafnvel þo madur drigge ege utan eina edur adra vissa Synd, sem hann freistast af, edur fær hentugleika til, þau audsyner þo su eina Synd, sem i honum drottnar, ad hann er en þau ecke umvendadur, og ad hann i sijns Hiartans Grunne se einn Guds Foragtare.

Jac. 2, 10. Þo ad einhver helldi allt Logmaled, og Brotlegur yrde i einu, þau er hann þegar alls þess Sekur.

300. Er þau nockur missiri unur ca illgyrnes Synduum?

Jau,

Jaa, hiaa sumum Drottna pær med Forherding og storu Andvaraleyse, so sem hiaa Pharao, en hia sumum Drottna pær aan Forherdingar og drijgiast med Samvitskunnar Sturlan edur Motmæle, so sem hia David, pat hann var ad hondla med Uriam.

301. Hver er su fremsta Trappa i illgyrnes-Syndum?

Pegar sa sem i sijnu Hiarta, hefur vered annægianlega samnfærdur um Sannleikann, aan Þvijngunar, og Tillockunar, motbroaanlega og af Asetninge ueitar, hæder og ofsæker soddan Sannleika og Lærdommenn um Guds Otta, og helldur fram i þessu Idrunarlaust, og kallast þetta Synd a mote Heilogum Anda, edur hans Embætte, og fyrergefst ecke, Matth. 12,31. Ebr. 6,4,5,6.

302. Er Þa Mistun Guds og Forþenusta Christi ege nog krøptug til ad fyrergefa lika þessa Synd?

Her skorter ege a Guds og Christi Sijdu, þvi hans Nad og Forþenusta er i sialfu sier nog annægianleg, og yfergnæfer allar Synder. Helldur er Mannenum um þetta ad kenna, sem helldur fram til Æfeloka i haturs-fullre Spottan og Offokn þess Sannleika sem hann hefur adur þeckt.

303. Kann Madur og so ad gipra sig hluttakara i annarlegum Syndum, og so einnen lika i þeirra Straffe? Jaa,

Jaa, og skedur pad, þegar Manne þyker vænt um þær, gefur Samþycke, Raad, Befalning, edur Tækefære til þeirra, og hindrar þær ecke, edur straffar, ef hann getur.

3 B. Mos. 19, 17. Straffa þinn Naunga, so þu berer ege skuld hans vegna. Sia 1 Tim. 5, 22. Opinb. B. 18, 4.

304. Hverjar eru þær almennelegustu stor Synder i mote Guds Lögmæle?

Pad eru Vantru, Hræsne, Ærugyrnd, Agyrnd, Vellust, Reide, og Ohlennmæde.

305. Hverjar eru þær bellstu og stærstu Dygder efter Guds Lögmæle?

Þessar, Tru, Kiærleike, Fromleike, Audmiukt, Anægianlegleike (Hofseme) Bindende, Hogvard, og Þolennmæde, og umfram allt, Gudræckelegt og himneskt Sinneslag.

306. Hverju hotar Gud þeim sem ege hlijda hans Bodordum?

Ad hann vill vitia þeirra Vondsku med Straffe.

307. Skedur þad þo alltiid i Þessum heimi?

Nei, stundum fær sa Ogudlege ad sonnu enda med Skelfing, en opt luckast honum so vel Illendenn, ad hann er kalladur sæll; þo kemur fram um sijder hans Straff i Helvijte og Kvølunum Luc. 16, 23.

308. Kemur þad tijmanlega Straff alleinasta yfer sialfann þann Ogudlega?

Nei, Gud straffar og so illsku Forelldranna a Bornunum allt i þeidiu og fiordu Ettkvijsl.

309.

309. Er þad þa rett ad straffa Sonenn fyrer Synder Fodursens?

Jaa, þegar hann gengur i Fotsporum og dæmum sijns Fodur, fram i sonu Syndum, þvi annars ræteſt þad sem stendur.

Ezech. 18, 19, 20. Sonurinn skal ecke bera Fodursins Misgiorning, fyrer þad ad hann giorde vel og rettvijslega, og hann hellt og giorde oll min Rettende, þa skal hann lifa.

310. Hversu margfalldt er almennelega Guds Straff?

Þrefalldt.

1) Lijkamlegt, so sem Strijd, Hallære, Drepsott, edur onnur Ohamingia bæde a Lande og Lijdum.

2) Andlegt, so sem Guds Reide, og þad, ad hann burttekur sinn Anda, og svipter sinne Naad, yfergefur i Fraleitt Sinne og Forherdingar Dom.

3) Er þad Eylijfa, sem er Fordæming til Helvijtes. Somuleides eru einnen þrefolldlaun fyrer þad goda, lijkamleg, andleg, og Eylijf

311. Hverju godu heitter Gud þar imot þeim sem halda hans Bodord?

Ad hann vill giora Miskunseme vid þa i þusund Lidu.

312. Hvad stilst her fyrer Miskunseme?

Allt gott til Lijfs og Saalar, um Tima og Eylijfd.

1 Tim. 4, 8. Gudrækne er til allra Hluta nytsom, hafande þessa Lijfs fyrer heit, og so hins Epterkomanda.

313.

313. Hverium lofar Gud sinne Miskun?

Þeim sem hann elska og halda hans Bodord.

314. Elskar þa engenn Gud nema sa sem heldur hans Bodord?

Nei.

Joh. 14. 21. Hver hann hefur min Bodord og heldur þau, hann er sa sem mig elskar

315. Hvad er þad, ad madur heldur Guds Bodord?

Þad er, ad einn endurfæddur og til naðartekenn Christenn Madur hefur Guds Vilia alltijd fyrer Augum sier, og lagar sijnar hugsaner, Ord og giorder þar epter, af einlægu Hiarta, med stadfostum Asetninge, adlaga sier i þvi framfara.

Joh. 14, 23. Hver hann elskar mig, sa heldur min Ord.

1 Joh. 2, 3, 4, 5. Þar of vitum vier þad vier þeckium hann, ef ad vier vardveitum hans Bodord. Hver ed segier, eg þecke hann, og heldur ecke hans Bodord, sa er Liugare, og i þeim sijalfum er enginn Sannleikur. En hver hans Ord vardveiter, i þeim er sannarlega Guds Kiærleike fullkommenn.

Matth. 28. 20. Kennid þeim ad halda allt hvad eg baud ydur, og sieed, eg em med ydur alla Daga, allt til Enda Veralldar.

316. Getur madur þa halded Guds Logmæl edur Bodord?

Ja, med þvi madurenn elske Gud retteleg, þa bæde maa hann, og lijka kann hann ad halda Guds Bodord med einlægu gede

epter

epter Evangelii Anda, fyrer Krapt Christi, þo þad kunne ecke ad ske epter þvi sem Logm aled i straungasta maata utkrefur, og kann Madurenn þess vegna eckert gott fyrer slijkt ad forþena, helldur bevijsar hann þar med sijna Tru og Kiærleikann. Joh. 14, 23. 1 Joh. 5, 3.

317. Kunnum vier þa ad forþena Sæluhia'pena med þvi ad halda Logmaaled?

Nei,

1) Þvi vor Hlijdne er ein Skyllda edur skyldug Þionusta.

Luc. 17, 10. Nær þier hafed allt þad giort, hvad ydur var Bodid, þa segid, Ongvinter Þionar erum vier þvi hvad vær attum med Skylldu ad giora, þad giorum vier.

2) Verdur Logmaaled ecke halded af Krapte vorrar Nattura, helldur af Guds Naadar Krapte, og er þad ege vor Forþenusta sem Gud verkar i oss.

Phil. 2, 13. Gud er hann sem J ydur verkar bæde Viliann og Giorninaerin, epter sinu Þocknan.

3) Verdur Logmaaled alldrege halded so fullkomlega ad hlijdne Andans, þo hann se vijst reidubuenn, se ege b'endud med Breijskleika holdsens, samt aalijtur Gud og launar i Naad sinne fyrer Christi skuld, vora Hlijdne, þo hun se ofullkommenn.

Psal. 130. Ef ad þu Drottenn villt tilreikna Sindernar, Drottinn, hver maa þad standast.

318. Getur madur ecke eins og Postulenn komest

so

so langt, (i hlijdne Logmaalsens) ad hann se sier siaalfum ege medvitande neinna Synda sem hafi hafe af asettninge drijgt epter hvad hann hefur giört Jordan?

Ju, hvi Postulenn var lijka ein breisk Manneskia; en ha Madur er nu so langt kommenn (i hvi goda, sem hann var) er Madur ho ecke harfyrer rettlaatur fyrer Gude.

319. Hvi ecke?

Vegna hess, ad Logmaaled er andlegt, en Gud, sem oss dæmer, ser epter Hugrenningum og Gyrndum, meir en aller Menn, grandgiæfelega; Jaa, framar en vier siaalfer kunnum ad skignast i vorn syndumspillta Hiartansgrunn, og hessvegna er su utvortes Sidseme og Rettlæte, (sem kann ad finnast jafnvel hiaa Heidingiunum) ecke uppfylling Logmaalsens.

320. Er haa engrar Fullkommenar ad vænta i hessu Life?

Engenn er so fullkommenn ad Syndenn utrijmest olldunges fra honum, edur olldunges hriote had Strijd Holldsens og Andans, og eckert aafautt finnest framar, ho kallast, og er, einn Christenn Madur fullkommenn, i Tillite til

1) Hans Rettlætingar fyrer Christum, hver ed fullkomlega hefur i burtteked hans Synd alla, og fullkomlega iklædt hann ollu sijnu egenn Rettlæte. 2) I

2) I Tillite til hans Helgunar, en þau merker ecke þetta Ord (fullkomnenn) syndlausann Fullkomlegleika epter Logmaalenu, heldur alls Hiartalagsens einlæga Trufeste, og Raadvendne.

3) I Tillite til annara breiskare og ofullkomnare, epter þeirra Alldurs Mæta i Christo, Ph.3,12,15. Col.1.28. Mat.5,48. 2 Cor.7,1.

321. Þegar vier nu leggium æstundan á ad halda Guds Bodord, hvad giørum vier þa?

Vier giorum Godverkenn.

322. Hver eru þau rettu Godverk?

Ege alleinasta utvortes Gudræknes at-hafner, og Rettlætes og Kiærleikans Verk, heldur og so innvortes, þar heilogu og godu Hræringar, sem Guds Ande verkar hia Endurfæddum Guds Bornum epter Reglum Logmaalsens, ecke þo af því, ad Logmaaled þvinge þau til þess, heldur kemur þad af því, ad Trueñ og Raad Guds (sem þau þiggia) heldur þeim siaalfviliuglega til þessa, ad verda mege til Dijsdar Gude, en Gagns Naunganum.

Gal.5,22. Avoxtur Anda eru Kiærleike, Fognudur, Fridur, Polenmæde, Blijdleike, Godgyrne, Tru, Hogværd, Hreinlijfe.

323. Eru þau Bæner, Olmussur, og soddann athafner Heidingianna og þeirra Endurfæddu Christnu lika einnen Godverk?

Ecke er þau fyrer Gude sannarlega god, því hvad sem ege framkemur af Trunne, þad er ogso Synd.

324.

324. Er þad ølldungis naudsynlegt ad giøra sannarleg Godverk?

Jaa, þad er endelaga naudsynlegt fyrer alla þa, sem vilia verda sæluholpner, þvi þad er eitt af þvi, til hvers Jesus hefur oss endurleyst, þad framkemur af Truarennar Nattura, og þar med audsiæst su nya Hlijdne.

Ebr. 12, 14. Eptersilged Fridnum vid hvern Mañ, og Helgunenne, an hverrar þad engum kann Drottinn adsiga.

325. Eru þa Godverkenn naudsynleg so sem ein verkande Orsøk til ad giøra oss Rettlæta og Sæluholpna?

Nei, þar til duga vor bestu Verk aldeiles eckert sem fyr er sagt.

Phil 3, 6. 7. (Eg var) epter vandlætingunne vssoknare Sæmaderens, sem var epter Rettlætenu i Løgmalenu Oltraffanlegur. En hvad Minn avinning var, þad hefe eg Christi vegna fyrer Skada reiknad.

326. Fyrer hvad verdur madur þa Rettlatur og Sæluholpenn?

Alleinasta fyrer Truna, sem tekur ad sier Guds Nad i Christo.

Rom. 3, 28. Sø høllum vier nu þad Madurenn verde Rettlatur an Løgmalsins Verka, fyrer Truna alleina.

327. Er þa Truenn so mikelsverd i vorum Christenndome?

Jaa, hun er þad allra-dyrmætasta, þvi an hennar er omøgulegt Gude ad þocknast. Ebr. 11, 6.

328. Hvar finn eg þad i minum Catechisino frekare upfræding um Truna?

I þeim odrum Partenum, sem hondlar um vorrar Christelegrar Truar Hofudgreiner.

Sa annar Parturenn.

329. Verdur Madur Saalnhoolpenn fyrer þad, þo hann kunne Truargreinerner?

Nei, þvi Diofullenn þeckier þær lijka. Jac. 2, 19.

330. Hver Mismunur er millum Truar-Hofudgreinanna og sialfrar Truarennar?

Truarennar Hofudgreiner eru utvortes fyrer Mannenum sa sannleike, sem hann skal trua og medtaka fyrer Sannende. En Truenn sialf er innvortes i Mannenum þad Traust og Tileinkan, med hverju hann tekur ad sier oll þau sannende, sem inne eru falenn i Truarennar Hofudgreinum.

331. Hvarum hondla Truarennar Hofudgreiner?

Um Guds Veru, Vilia og Verk.

332. Er þa einn Gud til?

Jaa, vissulega.

333. Hvad gefur þier vissu um þad, hvert Gud er til, med þvi þu ser hann ecke?

Vijst kann eg ad sia hann; þo þad se ege med lijkamlegum Augum, þa se eg hann samt i Huga minum, i minne egenn Samvisku, ad Skopunar verke allrar Veralldarennar, og i Ljose heilagrar Ritningar. 334.

334. Hvernen fræda Þesser hluter þig þar um, ad þar se einn Gud til?

1) Samvitskann, sem er Domstoll Guds i Hiartanu, kenner mier þad med heimuglegum Ótta, þar eg giore þad sem illt er, en med nockurs konar ynde og hugfró, þar eg giore þad sem gott er.

Rom. 2, 15. Þeir (Heidnu) bevisa, Þad Logmalsins Verk seu skrifud i Þeirra Hiortum, med því Þeirra Samvitska sialf ber Þeim vitne, og þar med Þeir þaenkar sem sin a milli munu aklaga sig, edur afsaka inbyrdes.

2) Skøpunarverk alls Heimsens, og hans Vidmagt-Hellde vitnar um þad sama daglega Fyrer mier.

Rom. 1, 19. 20. Menn vita ad Gud er til; þad er Þeim opinbert, þviad Gud hefur Þeim þad opinberad, med því ad Guds Osyneleger hluter sianst, þad er hans eylijfur Krapter og Guddomur, Þegar Menn giæta þar ad, a Verkunum, sem ad eru veralldarennar Skopun, so ad Þeir hafa enga Afsokun.

3) Su heilaga Ritning talar liosiegar her um, og Heilagur Ande innsiglar þann Sannleik, fyrer Orded, i Hiortum Þeirra tuudu.

Joh. 1, 18. Enginn hefur nockurn Tijma Gud senann, sa eingetne Sonurinn sem i Fodursins Skaute er, hann hefur oss Þetta kunngiørt.

335. Er þad su naturlega Þecking sem einn Heidingi kann ad hafa um Gud af skinseme sinne, Samvitskunne, og Skøpunar verke Heimsens, ecke nog til Saluhialpar? Nei,

Nei, þvi hun veit alls eckert af Christo og Guds Naad i honum, þvi Holld og Blod birter þad ege. Matth. 16, 17. Þo kann hun ad syna Veg til ad leita framar epter ad þeckia Gud, og þad giorer hun; ad Þeir sem henne Vilia ege sæta, hafa enga afsokun a Domsens Dege.

336. Hvad er Gud?

Hann er ein andleg, oendanleg, og orannsakanleg (omælanleg) Vera, sem er almattug, alvijs, allstadar nalæg, god, heilog, miskunsom, Sannleiksfull, og Rettlaat.

337. Hefur þa Gud hverke likama ne mind, med þvi hann er andleg vera?

Ney, þvi (einn) Ande hefur hverke Holld ne Bein. Luc. 24, 39.

338. Þa talar Ritningenn þa um Guds augu, hans Hendur, ellegar adra Lima?

I þvi hagar sier Ande Guds epter vorum Mannlegum skilninge, og meinar fyrer þessa limu, Verkaner og Eigenlegleika Guds, so sem fyrer Augunn hans Vijsdom, fyrer Hendurnar hans Krapt (og so framveges).

339. A hvad minner mig Guds andlega vera?

A þad, ad Gud sem er einn Ande, hann a i Anda og Sannleika ad tilbidiast. Joh. 4, 24.

340. Hvad skilur þu fyrer þa Guds Eigenlegleika sem her voru fyrer framan upptalder?

Hans Almætte er, ad hann getur alla Hlute giort; Alvitska, ad hann ser og þecker

alla Hlute; Allstadar Nælægd, ad hann er hverge inneluckter, ne utebirgdur, helldur allstadar nælægur; Giædska, ad eckert er Illt i honum, og ad hann vill oss hid besta; Miskunseme, ad hann aumkast yfer Eymd vora; Heilagleike, ad oll Synd er langt fra honum, Sannleike, ad hann kann hverke ad liuga ne svikia, og Rettlæte, ad hann vill straffa pad Vonda, en Umbung pad Goda.

341. Hvad getur madur teked sier til aminningar af yfervegan Guds Egennlegleika?

Madur a ad feila sijn fyrer hans Allstadar-Nælægd og Alvitsku; epterfilgia hans Heilagleika, lata sier ganga til Hiarta hans Giædsku og Miskunseme, treysta uppa hans Almætte og Sannleika, og lata hans Rettlætes Ihugun hallda sier fra ollu Vondu.

342. Hvada huggun getur madur teked sier af yfervegan Guds Egennlegleika?

Par af hofum vier stora Huggun, ad Gud epter sinne allstadar Nælægd og Alvitsku, ser vora Naud, og getur hialpad oss, af thi hann er almattugur, og vill pad giora, thi hann er miskunsamur og godur, og med thi hann er Sannordur og Rettlatur, er pad vijst ad hañ giorer pad, (first hann hefur lofad thi)

vvi) þegar vier i Trunne hiartanlega leitum til hanns.

343. Hversu marger Guder eru til?

Ecke utan einaste einn Gud.

5 B. Mos 6, 4. Heyr þu Israel, Drottinn GUD vor er einn Eiungis Drottinn.

344. Hvernen hefur su Guddomlega vera openberad sig i Ritningarenar Ordum?

So sem ein einasta Vera, Fader, Sonur, og Heilagur Ande, hverier þo aller eru eitt, og kallast su Heilaga Þrenning (þrij-Eining).

1 Joh. 5, 6. Þrijr eru sem Vitnisburdenn gefa a Himne, Faderenn, Orded, og Heilagur Ande, og Þeir þrijr eru Eitt. Sia Matth. 3, 16. 17. Cap. 28, 19. 2 Cor. 13, 13.

345. Kunnum vier vel med vorre Skinseme ad skilia ad GUD se einn, og þo einnen Þrennur?

Nei, þvi þo þad se ege i mote vorre Skinseme, gengur þad þo langt yfer hana, þar fyrer er þad ein Hofudgrein Truarennar, en ecke Skinsemennar, og GUD være ege GUD, ef vor Skinseme giæte skiled ad ollu, hvernen hann være.

346. Eru þa þau Ord GUD Fader, Sonur, og Heilagur Ande, Einasta Þriu adgreind Nøfn, edur Eigennlegleikar i Gude, og ecke neitt annad?

Ad vissu er þad meir en einber Adgreining Nafnanna, edur Eigennlegleikanna, þvi

sier-hverium legst nockud það til sierdeiles-lega, sem ege kemur ödrum við.

347. Hvar ier þ sie adgreining Innefalenn?

Ecke i Verunne, so sem ædur er sagt, heldur i vissum Personulegum Innvortes Verkum, sem koma hverre einne (Personu) við utaf fyrer sig, sem er, Faderenn, sem er af engum, getur Sonenn frá Eylifsd, Sonurenn verdur getenn af Födurnum, og Heilagur Ande framgengur af þeim baedum. Allt þetta eru diupsetter Truarennar Leyndardomar, sem vor Skinseme ege fær rannsakad. Sia Psal. 2, 7. Joh. 15, 26. Rom. 8, 9.

348. Er Faderenn Elldre edur Jpparlegre en Sonurenn, og Sonurenn Elldre edur Jpparlegre en Heilagur Ande?

Nei, þeir þrijr eru Eitt, og þess vegna er engenn þeirra i Veru og Tign, ædre ne vædre, heldur en annar. Heldur eru þeir fullkomlega jafner.

349. Hvad fyrer Verk eru það önnur sem tileinkast sierdeileslega hverium fyrer sig?

Födurnum tileinkast Skopunenn, Synenum Endurlausnenn, og Heilögum Anda Helgunenn, þo eru þeir aller samverkande þar i, og engenn af þeim er uteluktur i þeim Verkum sem vidvijkia Heimenum.

350. Hvar er talad i Frædunum um Sköpunena?

I fyrstu Greinenne. Fyrsta

Fyrsta Greinenn.

Um Sköpunena.

Eg true aa einn Gud Fodur, almattugann Skapara Himens og Jardar.

Það er:

Eg true ad Gud hafe skapad mig, ásamt med ollum odrum Skepnum, og ad hann hafe gefed mier, Önd og Líkama, Augu og Eyru, og alla Lime, þar med Skin og Skilningarvit, og ad hann ollu þessu enn nu vid Magt helldur. Her til veiter hann mier og fyrerser, nogtega og daglega gefur hann mier, Klæde og Skiæde, Mat og Dryck, Hus og Heimele, Fodur og Modur, Akur og Kvikfe, og allt það sem gott er med ollu, því eg þarf til þessa Lijfsens Uphelldes. Hann verndar mig og vardveiter fraa ollum Skada og Hasku, og ollum illum Hlutum. Allt þetta veiter hann mier af sinne einskiærre, fodurlegre, Gudlegre Godgyrnd og Miskun, aan allrar minnar Forþenustu og Verdskulldunar, fyrer hvad allt eg aa honum hlijdenn ad vera, lofa hann og honum þacker ad giora. Þetta eru vissuleg Sannende.

351. Hvad er ad skapa?

Það er ad giora eitt-hvad af engu edur óhentugu Efne.

Ebr. 11, 3. Fyrer Truna vndersiont um vier Heimenn giordann vera fyrer Gudds Ord. og allt þad hvad synelegt er, Er Orded af Engu.

352. Hvad hefur GUD skapad?

Himen og Jord og allt þad sem þar er inne, so sem Sol, Tungl, Stiornur, Planetur, Hofudskepnur, Dijr, Fugla, Fiska, Orma, og otal fiolda af odrum Hlutum, sem þena til Guds Dijrdar, en oss til Nytsemdar, þott vier ege þeckium þad allt. 1 Mos. 1.

353. Var GUD marga Daga ad skapa Heimenn?

I sex Daga, og a þeim siotta skapade hann Mannenn.

354. Helldur GUD þeim hlutum en nu vid Magt sem hann skop i opndverdu?

Jaa vissulega.

Ebr. 1, 3. Hann ber alla Hlute med sijnu krøptuga Orde. Pf. 104, 27. 30.

355. Til hvers ega þesse Sannende ad upfrfa þig?

Til þess, ad dijrdka Gud i ollum Hlutum, og Fornfæra sialfann mig honum, med ollum Hlutum, sem af honum eru, og fyrer hann vidhalldast og standast. 1 Cor. 10, 31.

356. Er þad þar GUD alleina sem vidhelldur mønnunum ollum, og forsorgar þa?

Jaa, sierdeiles medtaka Mennerner af Guds Hende oll sijn Upphelldes Medol, hvert sem þad er Matur edur Dryckur, Klæde edur Skiæde, &c.

357. En

357. En geta ecke þeir Rijku sialfer veitt sier uphellde og forsvarad sig?

Nei, ecke eitt Augnablik, þvi þeir hafa eckert utan af Hende Guds, sem gefur og tekur burt þa hann vill; under hans Vilia og Blessan er þad allt saman komed.

1 Cor. 3, 7. So er nu hverke Sa nockud sem plantar, ne hinn sem Vskvar, helldur Gud sa sem Friofgunena aefur.

358. Vidhelldur Gud lika ogudlegum Mønnum?

Jaa, þvi hann lætur sijna Sol uprenna yfer Vonda og Goda, og lætur rigna yfer Rettlaata og Raanglaata.

359. Fyrer hverium ber Gud hellst umbyggiu?

Fyrer sinum Truudum Bornum.

1 Petr. 3, 12. Augu Drottens Lijta til þeirra Rettlaatu.

360. Styrer þaa og vidhelldur Guds Forsion øllum Hlutum øorum i heilum Heimenum?

Jaa.

Post. Giorn. B. 17, 28. Þvi ad vier lifum, hrærumst, og erum i honum.

361. Stiornar Forsion Guds Mønnunum lika i þeirra Syndum?

Guds Forsion stiornar engum til ad synda, þvi giorer þad þeirra egenn vondur Vilie, hvert aa mote Guds Vilia. En Gud umlijdur, ad þeir syndge; hann setur þeirra Synd Takmark, og stiornar so med

fijnum Vijsdome, Afdrifum Malefnanna, ad aller Hluter verda ad þena þeim til goda sem hann elska. Rom. 8,28. og þetta siæum vier a dæme Josephs.

362. Eru Guds Skepnur edur skapadar Hluter margslags?

Yfer Hofud eru þær tvennslags, sem eru synelegar og osynelegar.

363. Hveriar eru þær veglegustu osynelegu Skepnur?

Englarner, og merker þetta Nafn Sendeboda, og þar fyrer verdur þad lijka tillagt CHristo þeim oskapada Engle, sem sendur er af sinum Fodur, og openberadest opt so I Gamla Testamentenu. Siaa 1 Mos. 22,11. 2 Mos. 3,2.

364. Hvad margslags eru Englarner?

Tvennslags, goder Englar, sem egennlega ega þetta Nafn, og vonder Englar, sem annars eru kalladar Diosflar.

365. Hvad eru þeir godu Englar?

Þeir eru Heilager, vijser, flioter, og obluger Andar, sem alltijd lofa Gud, og giora þad hann þeim befalar, og þiona sierdeiles þeim Truudu. Ebr. 1, 14.

366. Hvad eru þeir Vondu Englar edur Diosflarner?

Þeir voru i sydverdu af sama tage sem þeir godu, en eru syrer Dramb og ohlijdne

frar

fraa Gude fallner, og eru Ordner bæde Guds og Manna orgustu Oviner, hverra Hijbijle ad er Helvilte.

2 Petr. 2, 4. Gud hefur ege þirmt Englunum, heim sem syndgudust, helldur hefur steipt þeim med Hleckium Myrkranna til Helvijtes, og ofurgefed þaa, þad þeir til Domsins Vardveittust.

367. Hveriar eru þær hellstu Skepnur med al Þeirra synelegu Skepnanna?

Mennerner.

368. Hvad er Madurenn?

Ein miog vegleg Guds Skopun og einn Herra yfer ollum odrum Dijrum.

369. Eru marger veruleger partar einnar Manneskiu?

Tveir, sem er Saal, og Lijkame.

370. Hvad er Saal Mannsens?

Hun er einn osynelegur og odaudlegur Ande, sem er adskilianlegum Kroptum giæddur, sierdeiles med Mannvitenu til adskilia, og Vilianum at utvelia, edur hafna.

371. Hvad er Likame einnar Manneskiu?

Saalarennar Hus og Hijbijle, samsettur med adskilianlegum Limum, utbuenn med sijnum Skilningarvitum, sem eru, Heyrenn, Sionenn, Smeckurenn, Ilmanenn og Tilfinningenn.

372. Hvert er veglegra a Manneskiunne, Saalenn edur Likamenn?

Saalenn er miklu veglegre en Likamenn,

þvi hun er einn odaudlegur Ande, og kann ad hafa Samkvæme med Gude, og stiorna Likamanum, og hvert sein Sæalenn fer þadan, þar filger Lijkamenn um sijder at epter, hvert sem er til Himnarijkes edur Helvites.

373. Hversu marga menn skapade GUD i ondverdu?

Einn Karlmann af Jardar leire, er nefndest Adam, og eina Kvinnu af Adams Rifbeine, þa hann svaf, sem kalladest Eva. 1 Mos. 2, 7. 22.

374. Stodst þa eins ad fyrer þeim fyrstu Mönnum þa þeir voru fyrst skapader, sem nu fyrer oss nidurn þeirra?

Nei, þeirra Stand var langtum farsælla.

375 Er þad Mannsens Stand margfallidt?

Ferfallöt, sem er: (1. Sakleysesens Stand. (2. Syndarennar Stand. (3. Naadarennar Stand. (4. Dijrdarennar Stand, fyrer þar sem Saaluholpner verda, en Fordæmingarennar Stand fyrer þar sem Fortapast.

376. Hvad var Sakleysesens Stand?

Þa Madurenn var i hinne ædstu Farsælld, ann Synda og Motlætes, skapadur rett epter Guds Mind.

1 B. Mos. 1, 27. Gud skapade Mannenn epter sinne Mind, epter GUDS Mind skapade hann hann, og hann skapade þau Karlmann og Kvinnu.

377. Hvad

377. Hvad var þesse GUDs Mind i Mannenum?

Yfer hofud ad segia, eiu Lijking og Sinneslagsens Samhliodan vid GUD staalfanr. Ein staklega var hun Lios Guddomlegrar Vitsku, i Skilningenum, sem þeckte GUD rettelega, og allt þad sem hann hafde skapad. Ein oblug Elska i Vilianum, sem hellt sier fast vid GUD; Epterlanganernar og Sinnesens Tilhneigingar voru i heilogu Lage. Lijkamenn med sijnum Limum brukadest og rettelega þar: og þar fyrer var lijka i Samvitskunne eitt fridar- og fagnadarfullt Himnarijske.

378. Bar Madurenn þessa GUDs Mind ecke sierdeiles i Saalunne?

Ad vijsu, þo hafde Lijkamenn þar af og so stor Giæde, sem var Fullkomenn Heilbrigde, Odaudlegleike, og yfer-Drottnan yfer ollum Skepnum; hans Heimele var hin veglega Paradijs, sæl lystelege og Avaxtarsame Alldengardur.

379. Er nu engenn Madur framar i þessu Sakleysis Stande?

Nei, þvi midur, þad kenner Reynslann, ad Adam, og med honum oll hans Born eru fallenn ur Sakleysisens Stande i Syndarennar Stand.

Spek. B. 2, 23. 24. GUD skapade Mannenn til Eylijfs Lifs, og gjørde hann ad Einn Biiæte, og ad hann skylde vera Likur Þvi sem hann er. En fyrer Diofulsens Ofund er Daudenn komenn i Heimen.

380. Hvernen skede Fall vorra fyrstu Forelldra?

Þau letu Slægd Diofulsens tæla sig til ad eta af Skilnings tresens Avexte, hvert ed var Þad einasta sem GUD hafde Þeim streingelega bannad.

381. Var Þa su Synd so haskalega stor?

Jæa vissulega, Þvi hun var innefalenn ege alleinasta i Þeirre utvortes Nautn af Eplenu, helldur sierdeiles i Þvi, ad Þeirra Hiortu motviliuglega viku fra GUDe til sialfra Þeirra, Heimsens, og GUDS Ovinar, Diofulsens; og Þad Þa Þau voru so a sig komenn, ad GUDS Mind gaf Þeim fullkomenn Krapt, ad standa a mote ollu Illu.

382. Hvad hlautst Þa af Þessu Syndafalle?

Allt Illt: GUDS Mind tapadest, en Diofulsens Herfelegasta Lifking og Yfirrad (komu i stadenn) med Fordiorfun bæde Sallar og Lijkama, Þad er i stuttu Maale, Daudenn, sa andlege, lijkamlege, og eylijfe.

1 B. Mos. 2, 17. A hverium Dege sem Þu etur af Þvi, Þa skalltu Dauds deya.

383. Hversu hefur Þa Syndenn sierdeiles utleiked Mannsens Saalu?

(1. Hun hefur blindad Skilningenn, sem er Ordenn ad halfu leite blindur i Þeim hlutum

hlutum sem Manenum vidvijkia, og sionlaus i þvi sem Gude vidvijkur; Jaa, ofus til allrar Villu og raungra Doma, um þad sem Gude tilheyrer.

(2. Hun hefur svipt Viliann sijnum Heilagleik, og giort hann hatursfullann vid Gud.

(3. Hun hefur fordiarfad Tilhneigingarnar og Sinneseins Hræringar, og þar med einnen Samvitskunnar Frid.

Rom.8,7. Holldlega ad vera Sinnadur er Fiandskapur i gegn Gude. Eph.4,18. 1 Cor.2,14.

384. Hvernen hefur Syndenn sier ilage utleiked Mannsens Likama?

Hun hefur giort hann syndugann, naudlijdande, forgengelegann, daudlegann, og oteliande Meinsemdum undervorpenn.

385. Hefur su fallna Manneskia þa i sinu natturlegu Stande eckert sialfrædt til þess goda?

Ecke til þess andlega Goda, þvi þad er honum olldunges ad mote; En Sialfrædi hefur hann til godra Hluta, þeirra sem Natturunne vidvijkia, og utvortes godra Idkana, so sem ad lesa og sijngia, og ferdast til Kyrkiu.

386. Er þa Guds Mind soleides burtnumenn og tøpud vegna Syndarennar?

Jaa.

387. Fæum vier hana paa alldregi meir?

Ju, Guds Born sem endurfæddast og endurnijast til þessarar Mindar, fæa hana aptur, þo hun se ege fullkomenn her i Heimenum, en i Himnenum munu þau hana olldunges fullkomna at sier bera.

388. Hvert eru aller Menn ordner Hluttakendur i þessu fyrsta Syndafalle?

Jaa, vissulega.

Rom. 5, 12. Syndenn er fyrer einn Mann komenn i Heimenn, og Daudenn fyrer Syndena, og so hefur Daudenn til allra Manna sier Inpreingt, af þvi ad aller hafa syndgad.

389. Af hverium er nu Syndenn og allt þad Illa inkomed i Heimenn?

Af Diofslenum, og af þvi Madurenn misbrukade sinn Frivilia.

390. Er Gud þa ecke Orsök til Syndarennar?

Nei, ad hugsa þad, edur tala, være lijgefull, Gudlostun.

Sir. 15, 12. Þu þarft ecke ad segia, hafe eg raangt brendt, so hefur hann sviked mig, þvi hann þarf einkis ogudrækins vid.

391. Gat Gud þo ecke bindrad Syndafalled?

Ecke nema hann hefde svipt Mennena sinum Frijvilia, og ea mot sijnum alvijsa Asetninge umbreitt þeim soleides i adrar Skepnur, hvers vegna ecke gaatu syndt nein Hlijdnes Merke.

392. Hvad hafa Mennerner forþenad med Synd sins frivilia?

Guds Reide og Oblijdu, Tijmannlegann dauda, og eylijfa Fordæming. 393.

393. Ega þau aller sem aftram halldа i þeirra Synda Stande og Naturlegre Spillingu ad lijda soddann Straff eylijflega?

Jaa.

Joh. 3,3. Nema so se, ad nockur verde ad nijiu Fæddur, hann kann ecke ad siaa Guds Rijke.

394. Vill þau Gud lata Menneng tortijnast so eylijflega?

Nei, hann hefur af sinne Miskunarrijku elsku aalyktad ad medtaka þau aptur til Naadar, og koma þeim ur Syndarennar Stande i Stand Naadarennar.

Joh. 3,16. So elskade Gud Heimenn, ad hann gaf ut sinn eingetinn Son til þess, ad aller þeir sem aa hann trúa fyrerfaresst ecke, heldur ad þeir hafe eylift Lijf.

1 Tim. 2, 4 Gud vill þad aller Menn verde Saaluholpner, og til vidurkenningar Sannleiksins komest.

395. Hvad er Naadarennar Stand?

Ein Saaluhialpleg Sameining og Forlijkun vid Gud, sem fyrer Christi Saker endurfæder med sijnum Anda þau Synd ugu Saalu, fyrergefur henne hennar Synder, iklæder hana Christi Rettlæte, frijar hana fraa Syndarennar og Sathans Snorum, og daglega endurnijar hana til Lijkingar sinnar Mindar aptur.

Ephes. 2,4.6. Gud, sem Audugur ere af Miskunn fyrer sijna Miklu elsku, med hverre hann elskade oss þau vier vorum dauder i Syndunum, hefur hann giört oss lifande i Christo (þviad af Naadenne

rud hier hiælpleger Ordner, og hefur upvakted oss med hønum, og sette oss med hønum i Himneskt at hæfe i Christo JEsu.

396. Hver hefur Þa utvegad Mønnunum Guds Rad, so ad Þeir mætty aptur fa upreisn af fallenu, og komast aptur i eitt Sælu hiælplegt Stand?

Það hefur alleina Guds egenn Sonur JEsus Christur giort, hver ed strax epter Syndafalled var fyrerheitenn, og i Uppfyllingu Tijmans sendur øllum Heimenum til Salúhialpara og uppreisnar af Fallenu.

Rom. 5. 17. Þvi ef daudenn Rijkte vegna einnar Syndar fyrer einn, miklu meyr munu Þeir, sem ødlast Nadarennar og Gafunnar Yfirfliotanlega nægd til Rettlætesins, rijkia i Lijfenu, fyrer Þann eina JEsum Christum.

397. Hvar lære eg Þa nakvæmar ad Þeckia og elska Þennan Dijrmæta Endurlausnara JEsum Christum?

I Þeirre annare Greinenne, sem hliodar um Endurlausnena.

Gnnur Greinenn.

Um Endurlausnena.

Eg true a JEsum Christum, Son hans eingeteñ, Drottenn vorn, sem getenn var af Heiløgum Anda, fæddur af Mariu Meju, pijndur under Pontio Pilato, krossfestur, deyddur

dur og grafenn, nidurste hann til Helvijtes, og ar þridia Dege reis hann up fra Daudum, upste hann til Himna, situr nu til Guds Fodur almattugs hægre Handar, þadan mun hann koma ad dæma Lifendur og Dauda.

Það er:

Eg true, ad JEsus Christus se sannur Gud af Fodurnum fæddur fyrer allar allder, og lika sannur Madur, fæddur af Maryu Meju, ad hann se minn Drottenn, sem mig glatadann og fyrerdæmdann Mann hefur afrekad, endurleyst og frelsad, frar ollum Syndum, Daudanum og Diofulsins Valde, eige med Gulle ne Silfre, helldur med sijnu Heilaga dijrmæta Bloode, og med sinne saklausu Pijnu og Dauda, so ad eg se hans egen Eigu, life under hans Valde i hans Rijke, honum þione i eylijsu Rettlæte, Meinleyse og Saluhiealp, lijka sem hann er sialfur af Daudanum upriseinn, lifer og rijter ad eylijsu, þetta eru vissuleg Sannende.

398. Hvad er Innehalld annarar Greinarenner?

Þecking (og Lærdomur) um tvær Natturur þeirrar einu Personu Christi, um hans þrefallda Embætte, tvofaldt Stand, og sier-

sierdeiles þa dijrmætu Endurlausn vora fyrer hann.

399. Rijdur mijog miked a Þviad Þeckia Christum?

Jaa.

Þviad þar er eckert annad Nafn gefed Mønnum, i hverju ossi birtar Sælubolpnum ad verda. Gb. Post. 4, 12.

(Og) Þad er eylijst Lijf, ad Þeir Þecke Þig alleina einn sannan GUd, og Þann Þu sender JEsum Christum Joh. 17, 3.

1 Joh. 5, 11. 12. Gud hefur gefed oss eylijst Lijf, og Þetta Lijfer i hans Syne, hver sem Guds Son hefur, sa hefur Lijfed, hver hann hefur ecke Guds Son, sa hefur ecke Lijfed.

400. Hvad er JEsus Christus?

Guds og Mariu Sonur, sannur Gud, og lijka sannur Madur.

401. Er Þa Christus tvær Personur?

Nei.

1 Tim. 2, 5. Þar er einn Gud, og einn Medalgangare mille Guds og Manna, sem er sa Madur Christus JEsus.

En i Þeirre einu Guddomlegu Personu Christi eru tvær Natturur, naukvæmlega samteingdar (sameinadar) sem er su Guddomlega og manndomlega Nattura.

402. Hafa Þessar tvær Natturur ætijd vered sameinadar i Christo?

Nei, Þa Guddomlegu Natturu hefur hann af Fodurnum Fraa Eylijfd.

Psal. 2, 7. Þu ert minn Sonur, I Dag fædde eg Þig.

En

En þa manndomlegu hefur hann uppaa sig teked af sinne Modur Maria.

Gal. 4, 4. Þa uppfyllina Timans var kommenn utsende Gud sinn Son fæddann af kvinnu, og Logmaalenu undervorpinn.

403. Hvar af bevijsar þu, ad Jesus se einn sannur verulegur Gud?

Það bevijsast, af hans eylijfre Fæding af Fodurnum (sem adur er sagt): og af hans guddomlegum Egenlegleikum og Verkum. Þar ad auk vitnar Ritningenn um það med liosum Ordum. Sierdeiles:

1 Joh. 5, 20. Vier erum i hinum Sannarlega hans Syne JEsu Christo, Þesse er sannur Gud og eylijft Lijf.

404. Getur þu en framar bevijsad, ad Christus se Gud og Madur i einne Personu?

Jaa.

Joh. 1, 14. Orded vard holld og byggde med oss.

Rom. 9, 5. Hverra Fedur eru og þeir, sem Christur er utaf kommenn epter Holldenu, saa sem ad er Gud yfer ollum Hlutum blessadur ad eylijfu.

405. Hvers vegna vard Guds Sonur ad vera Sannur Madur?

So ad hann kynne vegna vor Mannanna, ad smacka Daudans Beiskiu, i vorre Natturu, sem var daudleg.

406. Hvers vegna vard hann þar med ad vera sannur Gud?

So ad hans Daude og Fornfæringar Blod, kynne ad hafa vendanlegann Krapt til ad fridþægia.

407.

407. Er JEsus af Nazareth sa sanne Messias og Fyrerheitne Heimsens Endurlausnare?

Jau, þvi oll þau Kennetæikn sem Ritningenn leider til um þann sanna Messiam, finnast hiaa JEsu af Nazareth. Hann er faeddur af Juda Ætt kvijsl, 1 Mos. 49, 8. 10. og af Davids Ætt, 2 Sam. 7, 12. I Bethlehem Davids Borg, Mich. 5, 2. af Meyu, Es. 7, 14. Siaa Framar Hagg. 2, 7. 9. Dan. 9, 24. Jau, allt það annad sem spaad er um Nidurlæging og Upphefd þess sanna Messiæ, hlijder olldungis og aleinasta uppa vorn JEsum af Nazareth. Psalm. 22. Es. 53.

408. Af hverium var JEsus faeddur?

Af Maria, sem var hrein og helg Jungfru, sem ad sonnu var trulofud Joseph JEsu fostur Fodur, en kennde þo engann Mann.

409. Er hann þa ege getenn og faeddur af Syndugu Saede?

Nei, þvi jafnvel þo Maria hefde upruna Syndena i sinne Natturu, þa geck hun þo ecke i Erfd uppa Christum, helldur var hun i hans Getnade uthreinsud fyrer Heilagann Anda.

Luc 1, 35. Heilagur Ande mun koma yfer þig, og kraptur hins Hærsta mun yferskyggia þig, af þui, ad það hid Helga sem af þier mun faedast skal nefnast Sonur Guds.

410.

410. Hvernen kann madur ad færa sier i nyt umpeinkinn JEsu heilogu Manndomstekningar?

Sa yndeslege Sannleike fær huggad oss, med Fullvissu um alvarlega elsku Guds til vor aumra syndugra Manna; og um pad, ad vier seum Sannarlega, og fullkomlega Fridpægder, og um pann stora Gofugleika og Ipparlega Vegsemd, sem vor Nattura er upphafenn til med Sameiningune vid Gud i Personu Christi, so ad vier og pess vegna egum pvi helldur ad hreinsa oss af Saurugleik Holldsens og Andans.

411. Hvada Pijding hafa pau tvö Nöfn pijns Frelsara?

1) Nafned JEsus pijder Frelsara.

Matth. 1, 21. Hun mun Son fæda, og hans Nafn skallt pu JEsus kalla, pviad hann mun frelsa sitt Folk af peirra Syndum.

2) Nafned Christur er sama sem Messias, og pijder Smurdur.

412. Med hverju var Christur Smurdur?

Med Heilogum Anda og Krapte. Post. Gb. 10, 38. og pad ann mælingar, Joh. 3, 34. Su Guddomlega Natturann meddeilde peirre Manndomlegu sina Guddomlega Egenleglieika, i pvi Augnablike, sem su Personulega Sameining mille beggja Natturanna skede.

413. Epter hverre Natturunne var Christur smurdur? Epter

Epter peirre manndomlegu, þvi su Guddomlega hafde alla Hlute fra eylijfd.

414. Brukade Christur alltid sijna Guddomlega Egennlegleika?

I sijnu Nidurlægingar Stande lagde hann nidur ad bruka þa, ad undan-teknu þvi, þa hann med Krapta-Verkunum vilde syna, hver hann var.

415. Hversvegna skylde vor Frelsare vera Drottens Smurdur, og hafa Guddomlega Egenlegleika?

Til þess, ad hann kynne ad framkvæma so sitt þrefalda Embætte, nefnelega þad Kennemanlega, Spamannlega, og Kongunglega, þvi til seddan Embætta voru menn innvijgder med Smurning i gamla Testamentenu. Þetta hans þrefalda Embætte, nefnest annars einu Nafne, Medalgaungu-Embætte hans.

416. I hverju er innefalet þad Jþarsta Prests-Embætte Christi?

I þvi, ad hann hefur eitt sinn sialfann sig a krossenum Gude offrad fyrer vorar Synder, og hann bidur en aa Aflats fyrer oss, og blessar oss.

Ebr. 7, 24, 26. En þesse, fyrer þvi hann eylijflega blijfur, þa hefur hann oforgengelegann Kennemannstap, þarfyrer kann hann og einnig þa ætiid Saaluholpna ad gjøra, sem fyrer hann koma til Guds, og hann liferæfenlega, og bidur fyrer þeim, Þvad slikann Biskup skylldum vier hafa, sa

sem

sem være heilagur, saklaus, ofleckadur, Syndugum fraskilenn, og Hæreen ad Himnenn er.

417. Hvar i er innefaled Christi Spamannlega Embætte?

Ad kenna oss Guds Vilia til vorrar Saluhialpar, og pad giorde hann fordum i egen Personu sialfur, en nu giorer hann pad fyrer sinn Anda og sijna Þienara.

Joh. 6, 14. Þesse er sannarlega sa Spamadur, sem i Heimenn skal koma.

418. Hvar i er innefaled Christi konunglega Embætte?

I þvi, ad stiorna, vidhalda, og verda sina Truada fyrer þeirra Ovinum.

419. Hefur þa Þesse Kongur og so eitt Kongsrijske?

Jar, en pad er eitt gudlegt Rijke, sem er hans Kyrkia edur Nadar Rijke her a Jordunne, ur hverju hann flytur umsijder sijna Truada til dyrdarennar Rijkes i Himnum.

Joh. 18, 26. Mitt Rijke er ege af þessum Heime.

420. Til hvers a yfervegar Christi Embætts ad upfyrva þig?

Til ad elska hann sem minn ædsta Prest og Endurlausnara, ad trua honum so sem mijnum Spamanne, ad heidra hann og hlijda honum, so sem mijnum Konunge; þar med kann eg og lijka ad hafa stærstu Huggun af hans Embættum.

421. Hvernen taka Þeir Truudu Nafn af Christo?

Þeir kallast Christner, Þad er Smurder; Þvi hann hefur smurt Þa med sijnum Anda.

1 Joh. 2, 20. Þier hafed Smurningena af Þeim sem Heilagur er, og þecked allt.

422. Eru Þa allir Menn i Þessum Christnu Londum Þvilijker Christner?

Nafned hafa Þeir ad sonnu, en Smurningarennar Anda og Nard vantar Þa flesta.

423 Eru Þa Þeir sann-Christnu ogso smurder til andlegra Konga og Kennemanna og Spamanna?

Jaa, og Þad audsyna Þeir, sem Kennemenn, i Þvi, ad forumfæra sig Gude (gefa sig Gude til Þionustu) ad blessa og bidia fyrer sier og odrum. Sem Kongar, i Þvi, ad stiorna sialfum sier fyrer Guds Anda (Hialp,) samt einnen i Þvi, ad strijda a moteſijnum Andlegum ovinum. Sem Spamenn, i Þvi, ad kenna, umvanda, aminna og hugga sialfa sig og adra.

424. Maa Þa hver einn Christenn, sem einn andlegur Prestur, taka uppa sig openbert Kennemanns Embætte?

Nei: Þartil heyrer Guds Kallan, fyrer yfervalldsens Tilhlutan, en Þad er allra Christenna Kall og Skyllda, ad kenna, hugga, og uppbiggia hver annann i daglegre umgengne, og Þar Tækefære gefst.

1 Thess.

1 Thess. 5, 11. Fyrer thui aminne hver ydar annann inbyrdes, og leidrette hver annann Inbyrdes, so sem ad thier einnen gisred. Og i 14. Vier bidium ydur, kiærer Brædur, ad thier aminned oraadvanda, hugged Istodulitla, umlijded breistva, kered Tolennmoder hver vid annan.

Ebr. 13, 13. aminned ydur sialfa alla daga, so lenge sem thad i dag kallast, ad thar enginn ea medal ydar forherdest af svikædde Syndarennar.

425. Hvert af thessum Prem ur Embættum hlijder egenlega til vorre Endurlausn?

Hans Ipparsta Prests Embætte, epter hveriu hann er vor Fridthægingar og Tals-Madur; tho getur engenn medteked Christum sem sinn Ipparsta Prest, og orded hluttakande i hans Endurlausn, utan hann medtæke hann einnen, og fylge honum so sem sijnum Sparmanne og Konge. 1 Cor. 1, 30.

426. Med thui ad Christi Ipparsta Prests Embætte, er Grundvøllurenn til vorrar Saalubialpar, thar seg mier anægianlega og skilianlega, allt thad sem beyrer til Lærdome vorrar Endurlausnar?

I thessum Lærdome hefe eg ad theckia glaggt, thann sem hefur endurleyst oss; tha sem hann hefur endurleyst, thad Medal sem hann endurleyste oss med, thad vonda sem hann hefur endurleyst oss fra, og til hvers hann hefur viliad oss endurleysa.

427. Er øge thetta atmaalad i Catechismo?

Jaa, thess hid styttsta Innehalld er innefa-

led i þessum ordum, ad hann se minn Drottenn, sem mig glatadann og fordæmdann til eilyfs dauda, hefur endurleyst og frelsad mig fra ollum Syndum, Daudanum og Djofulsens Valde; hverke med Gulle ne Silfre, heldur med sijnu heilaga, dijrmæta Blode, og med sijnum oforskulldada og saklausa dauda, og þetta alltsaman hefur hann giort til þess, ad og skylde verda hans egenn, og so sem sierdeiles eign, þiona honum Rettlaatur, saklaus, og sæluholpenn, sijfeldt i hans Rijke, lifa og rijkia med honum.

428. Hver hefur nu endurleyst oss?

Vor Drottenn JEsus Christus, Guds og Mariu Sonur, sannur Gud og sannur Madur, hefur endurleyst oss, og það epter baadum Natturunum.

Gb. Post. 20, 28. Gud hefur utvegad, (sier) sosaud med sijnu eginn Blode.

429. Hafa þa ege Faderenn og H. Ande endurleyst oss?

Þeir hafa ad Sonnu elskad oss, og framsijgt vorre Endurlausn. Joh. 3, 16. 1 Cor. 6, 11. En þeir kunnu ecke ad utretta Endurlausnar Verked sialft, sem skede med Pijnu og Dauda.

430. Hvi gætu þeir það ecke?

Þvi Faderenn er alleina Gud, sem ege kann ad deya, so er lijka Heilagur Ande, en

Sonur

Sonurenn er sannur Gud og sannur Madur, sem er daenn og hefur ut-hellt sijnu Bloode, fyrer vorar Synder.

431. Hvern hefur Christur endurleyst?

Miglaumann, glatadann, og fordæmdann Mann.

432. Hverja vissu hefur Pu par um, ad Pu siert endurleystur?

Eg hef par pessa vissu um, ad aller Menn eru endurleyster, og eg so einnen lijka i peirra Tolu.

1 Tim. 2, 6. Christus JEfus hefur sialfann sig utgefed fyrer alla til Endurlausnar.

433. Beviisa Pu mier en nu framar, ad aller Mennseu Endurleyster fyrer Christum?

Rom. 5. fra 15. til 21. Vers. kenner Postulenn St. Pall pad med morgum ordum, ad Upreisningen edur Hialpen i Christo naade allt eins vijda til, eins og falled og fordiorfunenn i Adam, sem er til allra.

1 Joh. 2, 2. Hann same er Forlijkun fyrer vorar Synder, en ege einasta fyrer vorar (pad er peirra Truudu) heldur einnen fyrer allrar Veralldarennar.

Item 1 Tim. 4, 10. Gud er Frelsare allra Manna, en sierdeiles Truadra.

434. Hefur Pa Christur lika endurleyst Pa, sem med Idrunarleyse og Vantru steipa sier sialfer i Fordæmingena?

Jau.

2 Petr. 2, 1. Peir afneita Drottne sem pau hefur

endurkeyst, og munu yfer sialfa sig leida snoggva fyrerdæming.

435. Med hverju befur Christur endurleyst oss?

Hverke med Gulle ne Silfre, helldur med sijnu heilaga, dyrmæta Blode, og sijnum Ovidurkvæmelega og saklausa dauda, Jaa, ecke med Pijnunne alleina, helldur og so med sinne Hlijdne og Logmaalsens Upfyllingu.

1 Petr. 1, 18. 19. Vited ed. Per erud ecke med forgengelegu Gulle edur Silfre endurleyster i fraa ydru hegoma Athæfe, epter Fedrauna uppaasetninge, helldur med dijrmætu Blode Christi, so sem hins osleckada og saklausa Lambs.

Rom. 5, 19. Pviad lika sem fyrer eins Manns Ohlijdne eru marger Synduger ordner, so verda og fyrer eins Hlijdne marger Rettlaater.

436. Var Þa so stor Naudsyn aa, ad braka so dijrmætt medal til vorrar Endurlausnar?

Jaa, Þvi Christi Offur Blods mætte ecke an vera til Hreinsunar vorrar og Fridþægingar.

Ebr. 9, 22. An Bloods Uthellingar skedur engenn Fyrirgefning.

437. Fra hverju Illu befur Christus oss endurleyst?

Fra Synd, fra Dauda, fraa Diofulsens Valldi (Rijke.)

438. Hvernen befur Christur frelsad oss fraa Syndenne.

Med Þvi mote, ad

1) Er Syndarennar Sekt og Straff burtteked. 1 Joh.

1 Joh. 1, 7. Bloded JEsu Christi Guds Sonar hreinsar oss af øllum Syndum.

Col. 1, 14. I hverium vier hofum Endurlausnena, fyrer hans Blod, sem er Syndanna Fyrergefning.

2) Ad Syndarennar magt og yferrad eru brostenn. Jaa, Syndarennar Rot verdur umsijder uprætt i Daudanum.

Rom. 6, 14. Syndenn mun ege kunna ad drottna yfer ydur, med thi ad thier erud ege under Logmaalenu, helldur under Naadenne.

1 Petr. 2, 24. Christur hefur vorum Syndum offrad a sinum likama uppa Trenu, so ad vier I fra Sindunum Deydder Lifeum Rettlætenu, fyrer hvers Beniar thier erud heilbrigder vordner.

[439. Kann eg ecke noglega ad vera Frelsadur fra Straffe Syndarennar, thø eg se bundenn under hennar Yferdrottnan?

Nei, thad syna thær Ritningar Greiner, sem nu voru framfærdar, og i thvi fara villt adler Idrunarlauser, ad their rangfæra Evangelium (a thann hatt) ad their Vilia nyta sier thad til Helldlegra friheita, en ege til frelses fra Syndenne sialfre, hverre their Vilja thiona i andlegum Dauda; helldur Vilia their nyta sier thad til frelses fra Syndarennar Straffe, og fra thvi alleina Vilia their frijast fyrer Christum.

440. Hvernen hefur Christur endurleyst oss fra Daudanum?

So, ad sa Timanlege Daude, er ordenn Ingangur til lijfsens, enn sa andlege

Daude hefur mist sijna Magt, og þann eylijfa Dauda er ege meir ad ottast fyrer þa truudu.

Joh. 11, 25. 26. Eg em Uprisann og Lijfed: hver hann truer a mig, sa mun Lifa þott hann deye, og hver hann lifer og truer a mig, sa skal alldrege deya.

441. Hvernen hefur Christur frelsad oss fra Diofflenum og hans Rijke?

So, ad hann hefur enga Magt yfer oss, helldur kunnum vier ad veita honum motstodu, og þurfum ecke ad hrædast hann þegar vier hræduust Gud.

Ebr. 2, 14. Uppa þad, ad hann magtena tæke fyrer Daudann, fra þeim sem Daudans magt hafde, þad er Diofflenum, og endurleyste þa sem fyrer ogn Daudans hlutu um alla æfe i þrælkan ad vera.

442. Til hvers hefur Christur endurleyst þig?

Uppa þad eg skule vera hans egenlegur, og so sem egenn eign, life sijfelldt under hans Rijke, og þione honum.

443. Gefur þa þetta Christi Endurlausnar Verk þier øllungis eckert Leyfe ad þiona Syndenne, Diofflenum og Verøldenne, edur ad vera þeirra eign?

Nei, þad er adstela fraa Christo, mijnum retta Herra, þvi sem hann hefur so dijrt keipt, sier til eignar.

Luc. 1, 74, 75. Ad vier leyster af hende ovina vorra, þionudum honum an ottа, alla vora Lijfdaga, I Heilagleika og Rettlæte, sem honum þoknast.

Rom.

Rom. 6, 18. Fyrst þier erud Frelsader af Syndenne, þa erud þier ordner Rettlætesins Þionustu Menn.

Tit. 2, 14. JEsus Christus hefur Sialfann sig gefed ut fyrer oss, uppa þad hann endurleyste oss i fra øllu orettlæte, og hreinsade sier Sialfum Folk til eignar, þad kostgiæfed være til godra Verka.

444. Er þad þa ad skia a Heimsens Børnum, ad Christur hafe þau endurleyst?

Nei, þvi þau hafa a nij burtselldt sig Guds ovinum, Syndenne og Dioflenum.

445. Hefur Christur vor Endurlausnare alltijd vered Jeinu sama Stande?

Nei, hans Stand er tvennslags, sem er, Nidurlægingar Stand, og Uphafningar Stand. Um bæde talar Paulus.

Philipp. 2, 6-11. Hver þo ed hann være i Guds Mind, hellt hann þad þo ecke fyrer Rann, Gude lijkur ad vera, helldur minkade hann sig sialfann, og tok a sig mind eins Pions, vard lijkur odrum Monnum, og ad hegdan sundinn sem madur, lijtelæckade sig sialfann, og vard hlijdugur allt til Dauda, jea, allt til Krossens Dauda, fyrer þvi hefur Gud uphafed hann, og gaf honum Nafn, þad yfer øllum Nøfnum er, so ad i Nafne JEsu skulu sig begia oll kne Peirra sem a Himnum, og a Jordu, og under Jordunne eru, og allar Tungur skulu vidurkenna, þad JEsus Christus se Drottinn, til Dijrdar Guds Foburs.

446. Hvad er Christi Nidurlægingar Stand?

Þad er þad Stand, i hverju hann epter

sinne Manndomlegre Natturu, lagde af ad bruka fullkomlega og sijfelldt þa Guddomlega egenlegleika, sem Manndomenum voru meddeilder, og tok uppa sig þions mind, so ad hann med sinne hlijdne kynne ad forliika oss vid Gud.

447. Hvad er Christi Uphafningar Stand?

Það er það Stand, i hverju Christur (þa hans Pijna var endud) var epter sinne Manndomlegre Natturu, uphafenn, til ad bruka fullkomlega og sijfelldt, Guddomlega Egenlegleika og Tignargiæde, til ad giora oss hluttakande i þeirre Sæluhialp sem oss var utvegud af honum.

448. Hvad morg atrid eru i Christi dimpu Niðurlæging?

Su Postullega Truar-jatning uptelur Fim, sem er 1) Fatæklega Fæding, 2) Pijnuna, 3.) Krossfestinguna; 4.) Daudann, og 5.) Greptranena.

449. Vt upbiriade Christur sitt liferne, med þeirre Fatæklegu Fæding i Stallenum?

Ad hann sem first æavijssade það, ad hann sækte ege epter Rijkjum og metordum veralldarennar, helldur villde hann alleinasta, audga oss med sinne fatækt. 2 Cor. 8, 9.

450. Hvad var það sem Christur leid?

Aller hans lijfshager voru fra ungdome fuller med fæatækt, forakt, ofsokn, ervide, og

og onæde; en ad sídurstu var hann særlega Pijndur, under þeim Romverska Landshofdingia Pontio Piláto, sem let hann hudstrijkia, hæda, þyrnekrijna, og illa med hann höndla.

451. Leid Christur alleinasta utvortis á lijkamanum?

Nei, hans allra stærsta kvol var su Helvijtska saalar Angist vegna vorra Synda, hverra hin þunga Byrde utpressade af honum Blodsveitann, og kom honum til ad segia,

Matth. 26, 38. Hrigg er Saala min allt til Dauda.

452. Hvar fyrer leid JEsus so mikel harmkvæle?

Vegna vorra Synda, og oss til Saaluhialpar.

Es. 53, 7. 8. Sannarlega þá bar hann vort Krankdæme, og vorum Pijnum hlód hann uppá sig, fyrer vorra Misgiórda Sakir er hann særdur, og fyrer vorra Synda sakir er hann lemstradur, Hegningenn hun liggur á hónum, uppá þad vier hefdum Fridenn, og fyrer hans Beniar erum vier heilbrigder vordner.

453. Hvernen hagade JEsus sier í sinne Pijnu?

Miog þolenmodlega, so sem eitt Lamb sem Leidest til Slátrunar Beckséns. Es. 53, 7.

454. Hvad er Christi Krossfesting?

Eitt miog kvalafullt, forsmánarlegt, og bölvad Dauda Straff, sem brukad var vid allra stærstu Odauda Menn.

Gal. 3, 13. Christus hefur leyst oss frá Bölvan

Lögmaalsins, þann Tijd hann vard Bölvan fyrer oss, (þviad skrifad er) Bölvadur se sa, hver sem a Tre hanger.

455. Er Christur sannarlega Daaenn a Krossenum?

Jaa.

Luc. 23, 46. JEsus kallade hærre Reddu og sagde, Faderl i þinar Hendur fel eg minn Anda. Og er hann hafde þetta sagt, gaf hann up sinn Anda.

456. Hafde soddann Daude JEsu Christi storann Krapt til ad utvega oss vort Lijf og Salu-Hiaalp?

Jaa, allra stærsta Krapt, þvi þar med var Daudenn, so sem Syndarennar verdlaun, betaladur af vorum Medalgaangara, og vier fyrer hann lauser gefner.

Rom. 5, 10. Vier erum vid Gud forlijkter fyrer hans Sonar Dauda, þa vier vorum en Ovinер.

457. Hvad var Christi Geftran?

Ecke var nockur Naudsyn a henne, med þvi hann ætlade ege ad vera daudur til lengdar, helldur var hun einn Vitnesburdur um, ad hann være sannarlega daudur, so og eitt Hugginar-rijkt minnes Teikn, ad vorar Synder eru nidurgrafnar, vorar grafer helgadar, og þeirra Vidbiodur fra þeim tekeft.

458. Hvernen a Madur ad aalijta Christi Lijf allt, og alla þiæning i þessu Nidurlægingar Stande?

Ad nockru leite, og sierdeiles, so sem eina For-

Forlijkun fyrer oss, og ad nockru leite so sem Heilagleikans og Polennmædennar epterdæme, i Lifnadenum og Pijnunne.

1 Pet. 2, 21. Christur hefur einnen lided fyrer oss, og oss eitt Epterdæme epterlæted, ad þier skyll ud epterfilgia hans Fotsporum. 1 Joh. 2, 6. Joh. 13, 15. Matth. 10, 38. Cap. 11, 29. Luc. 9, 23.

459. Hvad kom epter Grefftranena, so sem þad siidarsta atrid i Christi Nidurlægingar Stande?

Hans Uphafningar-Stand, og til þess hlijda lijka fim atrid, sem er: 1) Hans Niðurstigning til Helvijtes, 2) Upprisann, 3) Himnafærenn, 4) Setann til Hægre Handar hiaa Fodurnum, 5) Apturkomann ad dæma Lifendur og Dauda.

460. Hvad er Christi Nidurstigning til Helvijtes?

Hun er þad, ad hann hefur skommu fyrer sijna Uprisu komed til Sama-stadar þeirra fordæmdu, hrosad sigre yfer Sathans Magt, og predikad fyrer ondunum.

1 Petr. 3, 18, 19, 20. Christur er deyddur epter Holldenu, en lifande giordur epter Andanum, I þeim sama er hann einneu i burtgengenn, og hefur þeim ondunum predikad, i fiotrunum, hverier fordum Daga ege trudu.

461. Hvad er Christi Uprisa?

Hun er, ad hann aa þridia dege epter sinn Dauda, hefur teked aptur sitt Lijf, forklaared sinn Lijkama, og i honum syndt sig openberlega.

Gb. Post. 2, 24. Gud hefur upreist JEsum, ad upleystum Daudans Kvølum, fyrer thi ad thad var omøgulegt, ad hann skylde af honum halldi Verda.

462. Hvada nytsemd høfum vier af Christi uppriſu?

Allrastærstu Nytsemd.

1) Til stadfestu vorre Tru, ad fullkommenn Betalingur, se utlagdur fyrer vorar Synder, thar ed vor Medalgangare er ur daudans Fangelse sloppenn.

Rom. 4, 25. Sa er fyrer vorar Synder var ofarsellder, og fyrer vors Rettlætes saker upvaktur.

2) Til vorrar andlegrar uppriſu og heilags framferdes, i einum nijum Lifnade; og ad sijdustu.

3) Til thess, ad vorer lijkamer, skulu Saaluholpner uprijsa.

Rom. 6. 4, 5. Lika sem Christur er upvakenn fra Daudum fyrer dijrd Fodursins, lika so skulum vier gaanga i einu nyu Lijferne, thvi first vier erum med honum plantader til Lijks Dauda, tha munum vier og uprisunne lijker Verda.

463. Umgeckst Christur ad jafnade her a Jordunne epter sijna upriſu?

Nei, tha haun i fiorutijU Daga hafde her umgengest med sijnum Læresveinum, i adskilianlegum openberunum, og talad fyrer theim um thad sem heyrde til Guds Rijkes,

veik

veik hann burt ur Veroldenne ad synelegre, Nalægd, og for up yfer alla skapada Himna til Guds Dijrdar Himens, og hans Hæstignar hægre Handar.

Post. G. B. 1, 9. Og er hann sagde þetta, var hann þeim ofsiasyndum upnumenn, og eitt Skij tok hann up, i burt fyrer þeirra Augum. Ebr. 9, 24.

464. Hvert gagn hofum vier af Christi Himnafor?

(1. Þa Huggun, ad JEsus er farenn hedan ad tilbua oss Stad i sijns Fodur Himneska Huse, og vill taka oss þangad til sijn.

Joh. 14, 2. 3. I mins Fodurs Huse eru margar Verur. Eg fer hedan ad tilbua ydur Stad.

(2. Þa æminning ad vier skulum hafa eitt Himneskt Sinneslag, jæ Lyst til ad fara hedann fræ og vera med Christo.

Col. 3, 1. Erud þier nu up aptur risner med Christo, þa leited þess hvad þar uppe er, þar sem Christur er sitiande til Guds hægre Handar.

465. Hvad merker Christi Sets til Fodursens hægre Handar?

Ad Christur epter sinne Manndomlegu Nattura med fullkomnu og ævarende Herradæme, Drottnar, og Stiornar ollum Hlutum.

Eph. 1, 20. 21. Gud upvakte Christum af Dauda, og sette hann til sinnar hægre Handar a Himnum, yfer allann Hofdingskap, Valldstett, Magt, og Herradom.

460. Hvert Gagn høfum vier af Setu Christi til Guds hægre Handar?

Þar af vitum vier oss til Huggunar, ad hann i Hæsæte sijns Guddoms stiornar sinne Kyrkiu, sefar sijna Ovine, bidur Fyrer oss, sender oss sinn Heilaga Anda, og med þessu mote vill hann i sijnu Upphafningar Stande giora oss niotande þess sem hann hefur utvegad oss i sijnu Nidurlægingar Stande, hvar i mot vor Skyllda er ad heidra, tilbidia, og hlijda so hautt tignudum Hofdingia.

Psal. 110, 1. Drottenn sagde minum Drottne, set þu þig til minnar hægre Handar þangad til eg legg þina Ovine til Skarar Fota þinna; Rom. 8, 34.

467. Er Christur þa ege framar Naalægur her a Jordunne?

Jw, med einum kroptugum, en þo osynelegum hætte.

Matth. 28, 20. Siaed, eg er med ydur alla Daga, allt til Enda Veralldar.

468. Nær vill hann iaunad sinn apturkoma synelega til Veralldarennar?

A þeim sijdasta Deige, hver alleina er Gude kunnur.

Post. G. B. 1, 11 Þesse JEsus sem upnumenn er fra ydur til Himens, mun koma, lika so sem þier saud hann til Himens upfara.

Luc. 21, 27. Þa munn þeir sia Mannsens Son komande i Skyunum med storum Krapte og Dijrd.

469. Hvernen mun Þad tilganga a Doms Dege.

Aller

Aller Menn, bæde þeir sem þar lifa, og hiner sem adur voru Dauder, og þa aptur uppvakter, skulu stadnæmast fyrer Christi Dom stol, og þeirra Hugrenningar, Ord, og Verk dæmast epter Guds Orde, Disflar-ner skulu þar og dæmast.

Gb. Post. 17, 31. Hann hefur Dag tilsett, a hverium hann vill dæma alla Jardar kringluna med Rettvijse, fyrer eiñ Mañ, fyrer hvern hann hefur þad og alyktad.

1 Cor. 4, 5. Dæmed ecke fyrer Timann, fyr en Drottenn kemur, sa er augliisa mun einnin þad i myrkrunum er huled, og opinber giora Raadenn Hiartanna, og mun þa hverium sem einum Lofstijr ske af Gude.

2 Cor. 5, 10. Vier hliotum aller ad opinberast fyrer Domstole Christi, uppa þad, ad hver Einn odlest epter þvi hann hefur adhafst i Lijkamans Lijfe, se þad Jllt eda Gott.

2 Thess. 1, 6. 7. 8. Þad er Rett hia Gude, ad endurgialda þeim Hormung, sem ydur Hormung veita, en ydur, þier sem Hormung lijded, Hvijlld med oss, þar er Drottenn JEsus mun openberast af Himne, medur Englum sins Kraptar, og med Eldsins Loga, Hefnd ad gefa yfer þa sem ecke þeckia GUD, og yfer þa sem ecke eru hlijduger Evangelio vors Drottens JEsu Christi.

1 Cor. 6, 2. 3. Vited þier ege, þad heilager munu Heimen dæma? vited þier ege, Þad vier munum yfer Englunum dæma?

Joh. 12, 48. Þad Ord sem eg talade, þad mun dæma hann a Efsta dege.

470. Er Pad nu nog, ad Pu veitst allt Petta um Christum, og helldur Pad fyrer sett?

Nei, ecke utan sa Heilage Ande auglisse Christum i mijnu Hiarta fyrer eina lifande Tru, og helge mig so i Sannleikanum.

Su pridia Greinenn.

Um Helgunena.

Eg true a Heilagann Anda, eina Heilaga almennelega Christelega Kyrkiu ad vera, semer Samneyte Heilagra Manna, Fyrergefning Syndanna, Holldsens Uprisa, og epter Daudann Pad Eylifa Lijf, Amen.

Pad er:

Eg true ad eg gete ecke af sialfs mijns egenn Krøptum ne Skilninge truad a JEsum Christum minn Drottenn, edur til hans komest, helldur hefur Heilagur Ande mig fyrer Gudspiallanna kenning kallad og upplyst med sijnum Astgiofum, helgar mig og vidhelldur i rettre Tru, lijka sem hann alla adra Christna Menn a Jordu kallar, samansafnar, upplijser og helgar, og i einne rettre Tru til JEsum Christum vardveiter; i hverre Christelegre Kyrkiu, hann Naudarsamlega fyrergefur mier og ollum Truudum daglega allar Synder, og a efsta Deige mun hann

hann uppvekia mig og alla Menn af Dauda, og gefa mier med ollum Rett-truudum i Christo JEsu Eylifft Lijf: Þetta eru vissuleg Sannende.

471. Truer Þu a Þa heiløgu almennelegu Christelegu Kyrkiu?

Nei, helldur true eg, ad ein heilog almenneleg Christeleg Kyrkia er til.

472. Truer Þu Þar a Heilagann Anda?

Jai, a Heilagann Anda true eg, eins og a Fodurenn og Sonenn, Þvi hann er med Þeim ein Guddomleg Vera.

473. Bevisa Þu mier, ad Heilagur Ande se ein Guddomleg Persona.

Þad bevijssaft, ecke alleinasta af Þeim Guddomlegu Egennlegleikum og Verkunum, sem honum tilleggiast optlega i Ritningunne, helldur og so, af Þvi hann verdur uthrickelega nefndur GUD.

Gb. Post. 5, 3. 4. Anania, Þvi upfyllte Andskotinn Hiarta Þitt, so ad Þu villder liuga ad Heiløgum Anda? Ege hefur Þu loged ad monnum, helldur ad GUde.

1 Cor. 3, 16. Viteð Þier ege Þad Þier ernd GUDS Musteri, og Þad GUDS Ande bygger i ydur. 1 Joh. 5, 7.

474. Þvi kallaft hann einn Ande?

Vegna Þess, ad hann med einum Guddomlegum Hætte, so sem GUDS Munns Ande. (Pf. 33, 6.) framgengur fra Eylifd af Fodur og Syne.

Joh

Joh. 15, 26 En þar sem Huggarenn kemur, hvern eg mun senda yður af Fodurnum, sem er Sannleiksins Ande, hver af Fodurnum framgengur, hann mun bera Vitne af mier.

475. Vegna hvers kallast hann Heilagur Ande?

Ege alleina þess vegna, ad hann er sialfur i sinne Veru heilagur, helldur og so þar fyrer, ad hann framkvæmer i Monnum Helgunar Verkenn.

476. Hverjar eru þær hellstu Verkaner Heilags Anda?

Ad kalla, upplijsa, helga, og vidhallda.

477. Er nockur þorf a ad þeckia þessar Heilagas Anda Verkaner i Sialunne?

Jaa, þvi epter þvi maa hver einn profa sig sialfann, hvert hann se einn rettelegur Limur Guds Kyrkiu.

478. Hvad er þa Guds Kallan?

Ad hann med sinu Orde hrærer Mannana Hiortu, openberar þeim sijna Raad, sierdeiles fyrer Evangelium, Frambijdur hana alvarlega, og gefur med þvi sama (Evangelio) Krapt til ad medtaka hana.

2 Tim. 1, 9. Gud hefur oss Hialpliga giort, og kallad med Heilagre Kallan, ecke epter vorum Verkum, helldur epter sinne Fyrerhyggiu og Raad.

479. Hver ønnur Hialpar medøl brukar Gud til ad upveckia og kalla Mennena til ad leita Sialuhialparennar?

Her til brukar hann stundum Piæningar, stundum Velgiorninga, stundum annara

Epter

Epterdæme, og soddann fleyra sem Menn kunna ad færa sier til i huggunar.

480. Gegna og so aller Menn þvilikre Guds Kallan?

Nei, marger Standa at mote þeirre H. Anda Naad sem undangengur, og underbijr þa, og þess vegna niota þeir ege helldur ad Naadenn bue i þeim.

481. Getur madur motstaded lika Guds Kallan?

Jaa.

Gd Post. 7, 51. Þier standed Jafnan i mote Heilogum Anda.

Es. 65, 2. Eg utrette minar Hendur allann Dagenn, til eins Ohlijdugs Folks.

482. Hver medteknr þa Guds Kallan?

Þeir sem medtaka Orded med vilugu Hiarta, og færa Avoxt i Þolenmæde, þad er, þeir sem Idrast og trua Evangelio, hvert ad er Kraptur Guds til Saluhialpar, en lege reina hiaa þeim sem trua. Rom. 1, 16.

483. Þa Madur nu ege motstendur Evangelii Kallan, helldur gefur henne Rum hia sier, hvad verkar hun þa I Hiartanu?

Hun verkar Upplijsing, þad er, eina lifande Þecking og obluga Sannfæring um þann Guddomlega Sannleik, In i hvern Modurenn fær þa first sed, og smackad hann rettelega. Joh. 7, 17.

484.

484. Er þad einn ogudlegur madur ecke uplysstur, af því hann er skijr og frodur i Ritningunne?

Nei, hann er en nu Mirkranna Barn, og þecker ege Liosanna Fodur.

1 Sam. 2, 12. Syner Eli vore Iller Skalkar, þeir hyrdtu ecke um Drottenn.

Jer. 2, 5. Prestarner hugsudu ecke, hver er Drottenn? og þeir hiner Lærdu skeittu ecke um mig, og Hirdararner burtleiddu Folked fra mier.

Joh. 8, 54. 55. Hvern þier seged ydvaru GUD vera, og þecked hann þo ege.

1 Joh. 2, 3. 4. Þar af vitum vier, þad vier þeckium hann, ef ad vier vardveitum hans Bodord, hver ed seger, eg þecke hann, og helldur ecke hans Bodord, sa er Lugare, og i þeim er enginn Sannleikur.

Eph. 5, 8. Þier vorud fordum mirkur, en nu erud þier Lios i Drottne, gaenged so sem Barn Liossins.

485. Seg mier þann egennlega Mismun sem er a mille mannlegs Lærdoms, og Gudlegrar Upplysingar?

Sa mannlege Lærdomur verdur lærdur med mannlegre Skinseme og Idne af GUds Orde, en þess Krapte verdur þa i mote staded. En su Gudlega Upplysing giorest fyrer þad sama Ord, af Heilogum Anda, sem þar nemur stadar og byr i Salunne. Sa mannlege Lærdomur er ecke nema i Heilanum og

ein

ein tom Historiu-þecking. Su Gudlega Upplijsing inntekur Hiartad, og er saman vid hana ein lifande Reynsla, (Madur kemst ad raun um þad, ad soddam allt er Satt og Saluhiælplegt.) Fyrer þenn Mannlega Lærdom blijfur Madurenn samt i sinne Vondsku, enn su Gudlega Upplijsing fer til ad taka i burt Mót-þroa Vilians.

486. Hvad skilst fyrer þad Ord Helgan?

Þegar meint verdur med þvi fleyra en eitt, innebindur þad i sier þetta þrennt, sem verdur hvert ödru ad filgia, Endurfædingena, Rettlætingena, og Endurnijungena. Annars merker þad opt alleina Daglega Endurnijun.

487. Hvad er Endurnijunenn, edur su nija Fæding?

Þad sama er hun sem Meddeiling einnar lifande Truar, edur Uppvakning af þeim Andlega Dauda, Umbendan og Flutningur fraa Mirkrum til Liossens, fraa Diofulsens Valldi til Guds.

Eph. 2, 4. Þa vier vorum dauder i Syndunum, hefur Gud giørt oss lifande i Christo.

488. Seg mier en þa skijrlegar hvad Endurfædingenn er?

Hun er ege (eins og Nicodemus meinte) ad Madurenn skule hverfa aptur i sinnar Modur Lijf, þar hann være Ordenn gamall, og fædast so ad nyju, helldur er Endurfædingenn

einn

einn Andlegur og innvortes Giorningur Guds i Hiarta Mannsens, sem fædest ad nija, þegar þar i skapast, (med þeim Hætte sem vier getum ege skiled) eitt nijtt Gudlegt Edle (Art) og Hattalag; I Skilningenum nij Upplijsing; I Vilianum ein nij Epterlaang-an, Gyrnd og Kraptur, og so aldeiles nytt Lijf i þeim sem annars var andlega Daudur, hvert ed Rittningenn kallar nijtt Hiarta, og nijann Anda, eina nya Manneskiu, ellegar nija Skepnu.

Ez. 36, 26. Eg vil gefa ydur eitt nytt Hiarta, og einn nyann Anda i ydur, og eg vil burttaka Stein-hiartad af ydru Hollde, og gefa ydur eitt Kiøtlegt Hiarta.

Joh. 3, 6. Hvad af Holldenu er fædt, þad er Holld, og hvad af Andanum er fædt, þad er Ande.

489. Fyrer hver Medøl verdur þesse Endurfæding?

Hia Ungbornunum skedur hun fyrer Vatn og Anda i Skijrnar-Sacramentenu, en hia þeim fullordnu, sem vegna Andvaraleysis edur Illgyrnes Synda eru fallner fra Skijrnar Naadenne, og Endurfædingar Standenu, færst hun aptur a ny fyrer Guds Ord, sem er þad oforrotnanlega Sæde. 1 Pet. 1, 23.

490. Er þad Holldunges Naudsynlegt til Sæluhia'parennar ad vera Endurfæddar?

Jaa, vissulega.

Joh.

Joh. 3. 3. Nema so se ad nockur verde ad niju Fæddur, hann kann eige ad sia Guds Rijke.

Gal. 6, 15. I Christo JEsu duger hverke Umskurn ne Yferhud nockud, helldur ny Skepna.

491. Hvar af fær Madur peckt ad hann se Endurfæddur?

Pad peckest af alvarlegre Umbreiting hans Hiarta, og af peim niju Gæfum Naadarennar, sem giora hann ad einne peckianlegre nijrre, og annare Manneskin.

492. Hvad er Pad þar sem Manneskiann ødlast egennlega med Endurfædingunne, Pad sem hun hafde ege ædur?

Hun ødlast þar sonnu lifande Tru, sem umfadmar, og ad sier tekur CHristum, og i honum Sonarlegann Utvalningar Auda med Rette til Guds Rijkes, samt Lyst og Krapt ad giora Vilia Guds.

Joh. 1. 12, 13. So marger sem hann medtoku, þeim gaf hann peim Makt Guds Børnum ad verda, peim er a hans Nafn trua, peim sem ecke af Blodenu, ne af Holldsins Vilia, ne Mannsins Vilia, helldur peim sem af Gude eru borner.

493. Hvad er su sanna lifande Tru sem gefenn verdur med Endurfædingunne?

Truenn er, pegar ein Jdrande Saal innflijr, og leitar sier Lifknar, til Guds Naadar, i CHristi Forbenustu, hveria hun tekur ad sier med Epterlangan, og tileignar sier hana,

og

og treyster med sruggu Trausti þar uppa.

494. Hvernen utmalar Lutherus þa sonnu Tru?

Truenn er eitt lifande, sruggt Huggunar Traust um Naad Guds, hun er eitt Guds Verk i oss, sem giorer oss uniskiptelega, og Fæder oss ad niju af Gude, deyder þann gamla Adam, giorer oss ad olldunges odrum Manneskium, ad Hiartanu, Huganum, Sinneslagenu, og ollum Kroptunum, og færer med sier Heilagann Anda. O! Hversu þar er einn lifande, kroptugur, megn, og arkafur Hlutur, i Trunne.

Sia formala Pistelsens til Romverja.

495. Hvad marger Partar tilheyra þa egenn lega Peirre sonnu Tru?

Prijr, sem eru:

(1. Lifande Pecking um Gud og hans Vilia, sem openberadur er i Ordenu.

Joh. 17, 3. Pad er eylijst Lijf, ad Peir þecke big, alleina einn sannann Gud, og þann þu sendur JEsum Christum.

Rom. 10, 14. Hvernen skulu Peir trua a þann, af hverium Peir hafa ege heyrt.

(2. Lifande Samsinning edur Samþycke og Sannfæring um Sannleik þess sem madur veit af Guds Orde.

Joh. 3, 33. Hver ed medtekur hans Vitnesburd, sa Insiglar þad, ad Gud se Sannur.

Ebr.

Ebr. 11, 1. Truenn er øruggt Traust peirra Hluta sem Madur vonar, og efar ege um pad sem hann sier ecke.

3. Ein lifande Tileignan Guds Nædar i Christo, samt Traust og Huggunar Athvarf til peirrar somu, hvert helldur hun audsyner sig i brennande Laungun og Hungre epter Christo, ellegar i stærre Fullvissu um Nad og Rosemd i honum.

Matth. 5, 6. Sæler eru peir sem hungra og pyrsta epter Rettlætenu, pviad peir skulu sadder verda.

Rom. 8. 33, 34. Hver vill æsaka Guds Utvallda? Gud er her sem Rettlæter. Hver er hann sem fordæmer? Christur er her sem Daued hefur, ja, miklu helldur sa sem upp aptur er vakinn, hver ed er til hægre handar Gude, og bidur fyrer oss.

496. Hvar fyrer kallast pesse Pecking, Samsinning og Tileignan, ein lifande Tru?

Vegna pess, ad pesser Hluter eru ecke alleina verkader af Guds Orde, sem er Lif og Ande, helldur og einnen læta peir sig finna lifande og kroptuga i Hiartanu, en pad giorer ecke su Dauda Tru.

497. Hvad er Daud Tru?

Su Dauda Tru er raung ætlan sem Idrunarlauser Syndarar smijda sier sialfum, ad peir mune fa Guds Nad, jafnvel pott peir Vilie ege umvendast, og leita Nadarennar med pvi retta lage, helldur eru aller hiner

somu, par þo Truarennar Edle og Egennleigleike er ad umbreita Manneskiune.

Jac. 2, 26. Lika sem Lijkamenn er aan Andans daudur, so er og einnin Truenn aan Verkanna daud;

498. Hafa þau þeir Idrunarlausu enga sanna Tru?

Nei, aldeiles enga, þvi þo þeir kunne allt Guds Ord, hallde þad fyrer satt, og hugge sig par vid, þa er þo þeirra Tru Daud, og þeirra aasigkomulag og Hattalag fordæmanlegt, so lenge sem þeirra Tru er ecke ad finna nema i Heilanum, (Lærdomenum) og hun kemur ecke i Hiartad, eda deyder þann gamla Adam, og endurfæder þa til ad verda ein nij Manneskia.

499. Af hverju get eg þa peckt hvert min Tru er lifande edur daud?

Af kroptu re Verkan hennar i Hiartanu, sem er Kiærleikenn til Guds og Næungans, Hatur til Syndarennar, Sigur aa Heimenum, Retteleg Brukun Naadar Medalanna, og fleyra soddann.

Jac. 2, 18. Syn þu mier Tru þijna utaf Verkum þinum.

Luc. 6, 43. Eckert gott Tre ber fuinn Avøxt, og eckert fued Tre ber godann Avøxt.

Giørnb. Post. 15, 9. GUD hreinsade þeirra Hiørtu med Trunne.

1 Joh. 5, 4. Allt hvad af Gude er fædt, þad yfervinnur Heimenn, og vor Tru er yfervinningen, hver Verolldena hefur yfer unned.

500. Er

500. Er þad su sanna Trv ætiſd og hiaſllum eins ſterk?

Nei, þvi þa Vantruenn ſtrijder ad hana, þad er hun ad ſtundum miog veik, ſem ein ſkialfande og titrande Hond, ſem varla vogar ad taka til Nadar GUDS, edur tilegna ſier hana, en vill nad til hennar med Hiartanlegre Gyrnd og Epterlangan, (vill miked fegenn nad til heſnar).

Marc. 9, 23. Eg true, Herra hiælpa þu minne Vantru.

501. Lædur þad GUD ſier lika jafnvel veika Tru?

Jad, þad hun er ſonn og Skijlaus, þo hun ſe veik; ſem þad kann beſt ad ſiaſt ad þvi, ad Madur hafe alvarlegt Hatur ad Syndunum, og hann laange epter frekare Truar-Styrking, jafnvel þo Diorfung Truarennar ſe ecke þad ad finna.

Matth. 5, 3. 6. Sæler eru þeir ſem andlega eru volader, þviad þeirra er Himnarijke ꝛc. 1 Joh. 3, 19.

502. Hvada Gagn hefur þad madur af þeirre Tru ſem hann ødlaſt med Endurfædingunne?

Allra ſtærſta Gagn, þvi Truenn alleina er þad ſem hendlar Chriſtum, og giorer Syndarann rettlaatann, þad er, Hluttakara i JEſu Chriſti Rettlæte.

Rom. 5, 1. Med þvi vier erum nu Rettlaater Ordner fyrer Truna, þa hofum vier Frid vid GUD, fyrer Drottinn vorn JEſum Chriſtum.

503. Hvad er þad Rettlætingenn?

Hun er hinn allra naukvæmaste Avoxtur Endurfædingarennar, og er innefalenn i þvi, ad sa þrieine Gud, af ein-skiærre Nad alyktar fyrer sijnum Dome, einn sann-Idrande og Truadann Syndara frijann, bæde fraa sijnum Syndum, og þeirra forþentu Straffe, og tilreiknar honum aptur ad mote Christi Rettlæte. Jad, hann adlijtur hann i Christo eins og hann hefde aldrege syndgad. 2 Cor. 5, 21. Hann hefur þann sem af engre Synd visse, fyrer os ad Synd giørt, uppa þad, vier yrdum i hønum þad Rettlæte, sem fyrer Gude gilder.

Rom. 3, 28. So holldum vier nu, þad Madurinn verde Rettlaatur adn Logmaalsins Verka, fyrer Truna adeina.

Gal. 2, 16. Med þvi vier vitum þad madurinn verdur ecke Rettlaatur fyrer Logmaalsens Verk, heldur fyrer Truna ad Christum JEsum. So truum vier og einnin ad Christum JEsum, uppad þad vier verdum Rettlaater fyrer Truna ad Christum, og ecke fyrer Verkinn Logmaalsins, Þvi fyrer Verkinn Logmaalsins verdur eckert holld rettferdugt. Siad Rom. 4, 28. Phil. 3, 8. 9. Eph. 2, 8. 10.

504. Er þad soddann ein Rettlatt Saal i einu Rettsælu Hiaalplegu asigkomulage og betra en adur?

Jad vissulega, Þvi hun er nu komenn i naanare Teingder vid þann þrieina Gud, sem byr i Hiartanu, so sem i sijnu egenn Mustere.

Hun

Hun er nu i Christo audgud med andlegre Blessan, þeim himneſku Giædunum, med ometanlegum Evangelii Tignargiædum, med Naadarennar og Sauluhialparennar rijkuglegum Audæfum og Fiarsiodum.

Psal. 32, 1.2. Sæler eru þeir hverium yfertrodslurnar eru fyrergefnar, þeir hverra Synder ad eru huldar. Sæll er sa madur hverium Drottinn tilreiknar ecke Syndena, i hvers Auda þad enginn Flærd er.

505. Hverjar eru þa slikar Evangelii Naadargiafur?

Þær eru, Christi rettlæte, Syndanna Fyrergefning, su sonarlega Utvalning, Guds Fodurlega Umsorgun, Erfda-Retturenn, Fridur vid Gud, þad Sonarlega Trunadar Traust, Sætur Smeckur Guds Elsku, Adgangur til Guds Naadar, Diorfung til ad bidia hann, Fullvissa um Naad Guds, um Bæn-heyrslu og Hialp i allre Neyd, sierdeiles um Kroptuga Guds Verndan fyrer ollum Ovinum Synelegum og Osynelegum, um Þoleunmæde hans vid vorn Veikleika, og ad hann vilie hlijfa oss Naadarsamlega i ollu, sem oss kann ad Hendum ad koma. Forsmeckur þess Eylijfa Lijfsens, Glede i Heilogum Anda, Stiornan, Upplijsing, Tilladan, og Kraptur þess sama Anda, Frelse fra Strasse og Yferradum Synda-

rennar, fræa Guds Reide, fræa Logmalsens Bolvan og Kugan, fræa Sathans, Helvijtes og Daudans Makt, fræa Verolldenne og vondre Samvitsku, og (vissum þad) ad aller Hluter, jafnvel þær bitrustu Pijsler, skule verda, Truudum ad godu; Ein lifande Von um Saaluhiaalpena, og kemur þar endelega ad epter su eylijfa, outsegianlega Glede, og Dijrd i Himninum, og s. f.

Eph. 1, 3. Blessadur se Gud og Fader vors Drottens JEsu Christi, sem oss hefur blessad med allskattadre andlegre Blessan i Himneskum Giædum fyrer Christum.

Eph. 3, 8. Mier hinum sijdarsta allra Heilagra er gefin þesse Naad, þad eg kunngiorda medal Heidenna Pioda þann orannsakanlega Rijkdom Christi.

Rom. 10, 15. Hversu fridsamer eru Feetur þeirra sem Fridenn boda, þeir ed boda hid Goda.

506. Smackar hver einn Rettlættur ætijd og eins miog þessar Naadargiafur?

Nei, sierdeiles i Sorg, Freistingum og Astrijdum: þar fyrer skal einn Truadur Madur leitast vid med framfor i Trunne, ad tilegna sier þær med stærstu Umhyggiu, vardveita þær med Otta og Fagnade, og fa þar af Lyst og Krapt, ad laata sier fara (vel) fram i þeirre daglegu Endurnijan, edur Helgan, sem filgest med Rettlætingunne.

Eph. 1, 16. 17. 18 19. Eg lxt ege af þacker ad

giora

giora fyrer ydur, og ad minnast ydar i minum Bæ-
num, þad GUD vors Drottins JEsu CHristi
dyrdarennar Fader, gefe ydur Visdomsens og
Openberingareñar Anda, til hans eginn Vidur-
kenningar, og uplijse Augu ydvars Skilnings,
þad þier meged vita, hvilijk ad sie su von, sem þier
erud tilkallader, og hver þar se Rijkdomur hans
dijrdarfullrar Arfleifdar, til hans Heilagra, og
hver þar se hin yfergnæfanlega Stærd hans
Kraptar vid oss, vier sem truum epter Verkan
hanns volluduga Stirkleiks. 2 Cor. 4, 3. 4.

507. Hvad er egennlega Endurnijungenn?

Hun er iduglega ad afklæda sig þeim gamla
Mañe, edur laata af Syndunum, og iklædast
aptur þeim nya Mañe, edur lata sier dagleg-a
framfara i þvi goda, so sem i Upplijsing og
Þeckingu GUds, i Tru, Von, kiærleika, Aud-
mykt, Hogvære, Þoleñmæde, Afneitan sialfs-
sin, Lysting til Bænrækues og GUds Ordz,
Krapte til ad standa ar mote Syndenne, og
keppast epter Helganenne, (og so framveges.)
Eph. 4. 22. So aslegged i fra ydur epter fyrre breit-
ne hin gamla Mañeñ, sem sig fordiarfar i Gyrndunu
Villudomsins, En endurnijed ydur i Anda ydvars
Hugskots, og klædest þeim nya Manne semepter GU-
de er skapadur i sannerlegu Rettlæte og Heilagleika.

508. Þvi kallast þessi Endurnijan dagleg?

Þvi hun er ege strax fullkomenn eins og
Rettlætingenn, helldur egum vier med dag-
legre Astundan ad ebla hana alla vora Lijf-
daga, og þar þeckest GUds Mind, Sinne

og Art meir og meir hiaa hans endurfæddu Bornum.

Phil. 3, 12. Ecke Pad eg hafe Pad Pegar hǫndlad, edur se Pegar fullkominn, eg skunda Par epter, hvert ad eg giæte einenn hǫndlad, epter Pvi ad eg em af CHristo hondladur.

509. Hver er saa sidarste Velgiǫrningur Heilags Anda vid Mannenn?

Pad er vidhallded, Pvi Paa hann hefur helgad oss med Endurfædingunne, Rettlætingunne, og Endurnijanenne, Paa vidhelldur hann oss og so i allskonar Freistingum, i sannre Tru, allt til Enda, ef vier ege follum fraa motviliuglega.

Phil. 1, 6. Sa sem i ydur hefur upbyriad hid goda verked, hann mun Pad og einnen fullkomna allt til Pess Dags JEsu CHristi. 1 Pet. 1, 5. Cap. 5, 10.

510. Hvernen vidhelldur Heilagur Ande Peim Truudu?

Med Pvi hann invortes sannfærer, edur avijtar, fræder, leider, og huggar Peirra Hiortu.

511. Hvad er Heilags Anda sannfæringar edur avijtunar Embætte?

Ad hann umvender Samvitskunne og lætur saart sinnast til allra einnenn Peirra minnstu Synda, soad madur audmijke sig.

Joh. 16, 8. Pa Talsmadurinn kemur, straffar hann Heiminn fyrer Synd, og fyrer Rettlæte, og fyrer Dom.

512. Hvad er upfræðingar Embætte Heilags Anda?

Ad

Að hann með Guds Orde, æ meir og meir opnar og uplyser Mansens Skilning, og stadfester Sannleikann i Hiartanu, að mote ollum Villudome.

1. Joh. 2, 20. 27. Þier hafed Smurningena af þeim sem Heilagur er, og þecked allt &c.

513. Hvad er leidrettingar Embætte Heil. Anda?

Að hann með sinne heimulegre Umvondun og Vidvorunum helldur Manne frae því, ad syndga, en upporvar, tilladar, og uphvetur hann til þess Goda.

Rom. 8, 14. Þeir sem Guds Ande leider, þeir eru Guds Børn.

Gal. 5, 16. Ganged i Andanum, þa munud þier ecke fullkomna Holdsens Gyrnder.

514. Hvad er Huggunar Embætte Heil. Anda?

Að hann sierdeiles að Freistingar tijmanum, og að Neidarennar tijma minner einn sann-Christenn að Guds Naadarrijka Hiaastod, gefur honum ad smacka Evangelii Huggunar Krapt, og vid-helldur honum so i Polenmædenne med lifande Von.

Rom. 15, 13. Guð vonarennar fylle ydur med ollum fagnade og Fride i Trunne, so ad þier hafed gnoalega von fyrer Krapt Heilags Anda.

Rom 8, 16. Sa same Ande ber Vitnisburd med vorum Anda, þad vier erum Guds Børn.

515. Þegar Guds Ande nu so helgar Mennena, og vidhelldur þeim, hvad kallast og eru þeir þa?

Heilager, edur heilagar Manneskiur.

Eph. 1, 1. Þeim Heilögum sem eru til Epheso, og Trúudum i Christo JEsu.

Psalm 86, 2. Vardveit þu Sal mina, þvíad eg em heilagur.

516. Hvar er þessa Heilaga ad finna?

Jþeirre Heilögu almennelegu Christelegu Kyrkiu.

517. Hvad stilst her fyrer Kyrkia?

Ecke eitt Hus sem er biggt af Tre og Steinum, helldur er su Kyrkia eitt Samneyte, Samband og Sameining Heilagra Manna i Andanum.

518. Eru soddan Kyrkiur edur Samneyte mörg til?

Ecke utan ein, sem er almenneleg, þad er ege bundenn vid nockurt vijst Plats, helldur er hun utdreifd um alla Verolldena, hvar hun er nu strijdande, en skal i Himnenum sigre hrosa.

519. Þvi kallast Kirkiann Christeleg?

Þvi hun vidurkenner Christi Lærdom, og hefur Christum skalfann fyrer sitt Hofud og Herra alleina.

520. Er þad þa ætijd sönn Christeleg Kyrkia, sem vidurkenner Christi Nafn, og kennir sig vid hann?

Nei, ecke utan hun kenne þar med Christi Ord ofalsad, og bruke þau heilögu Sacramenta epter hans Insetningu, og er þetta Kyrkjunnar Kenne-Teikn.

Joh.

Joh. 8, 31. 32. Ef þier bliufed vid mina Rædu, þa erud þier minir sannir Læreſveinar.

521. Verda þeir þa allir Sæluholpner sem lifa og deya i þeirre sønnu Kyrkiu?

Nei, ecke allir Limer þeirrar synelegu Kyrkiu, helldur alleina þeirrar osynelegu verda Sæluholpner.

Matth. 22, 14. Marger eru kallader, en faer utvalder.

522. Eg meinte ad ecke være nema einasta ein Kyrkia, hver er þa Mismunur millum þeirrar synelegu og osynelegu?

Hun er ege utan ein, en i þeim utvortis og synelega Hop eru tvennslags adskilianleger Limer, sem eru Hræsnararner, og þeir sann-Christnu.

523. Hverier eru Hræsnarar, og alleina utvortis Limer?

Þeir sem af einberre Medkenning hropa: Herra, Herra, en giora ecke Vilia Fodurens sem a Himnum er. Matth. 7, 21.

524. Hverier eru sann-Christner og Retteleger Kyrkiunnar Limer?

Þeir sem i Trunne giora Guds Vilia, so þeir hallda sier vid Drottenn, og eru einn Ande med honum. 1 Cor. 6, 17.

Rom. 8, 9. Hver hann hefur ege Christi Anda, sa er ege hans.

525. Kann madur ætijd ad þeckia þessa hina sijdare fra þeim fyrre?

Drottenn þecker ætijd sijna, en fyrer

Mannana Augum er sar Mismunur ecke ætijd openber, þar fyrer kallast Kyrkiann osyneleg, af þvi hennar Limer eru hulder midt i þeim stora útvortis Hop Hræsnarana.

526. Mega þeirsann-Christnu hafa Samfelag med Hræsnurunum?

Ecke i þeirra Vondsku, þvi Lioset hefur ege Samfelag vid Mirkred; ellegar Christur vid Belial, en i Kauphondlan, Erfide, og annarre soddann Naudsynlegre Umgengne geta þeir ecke komest hia þvi, þvi annars yrdu þeir ad ryma Heimenn. 1 Cor. 5, 10.

527. Hafa þa þeir sann-Christnu nockurt naukvæmt Samfelag sijn a mille Jnbyrdes?

Jaa vissulega, þvi þar þeir aller eru limer a einum lijkama, Greiner a einu Tre, og Born fædd af eins Fodur Sæde, þa hafa þeir brodurlegt Samfelag og Hlutdeild i Sorg og Glede, i andlegum Gaafum og Velgiorningum, i Bænum og Fyrerbeidslum so vel sem i Trunne, og von þeirrar eylifu arfleifdar.

Eph. 4, 3-6. Vered kostgiæfner ad halda eindrægne i Andanum fyrer Band Fridarens, einn Lijkame og einn Ande, so sem þier erud kallader uppa einavon ydrar kallanar, einn Drottinn, ein Trua, ein Skijrn, einn GUD og Fader vor allra, saa sem ad er yfer ydur ollum.

528. Getur Guds Kyrkia genged til grunna?

Su osynelega og almennelega Kyrkia forgengur ege, heldur verdur henne halded vid

af

af hennar hofde Christo, at mote ollum Helvijtanna Portum: þo lijdur Gud optl ga, ad Tyrannar og Villumenn eydelegge hana i vissum Stodum.

329. Hvad er nu epter i þridiu Greinenne?

Þrennt, sem er Syndanna Fyrergefning, Holdsens Uppriſa, og þad Eylijfa Lijf.

530. Hver fyrergefur Syndena?

Sialfur Gud, sem Syndenn er drijgd at mote.

Marc. 2, v. 7. Hver ma Syndernar fyrergefa nema Gud einn.

531. Hvad er ad fyrergefa Syndena?

Þad er ad afmaa og burttaka Syndarennar Sekt, alla, og Straff: So ad Syndarenn reikneſt so fyrer Rettlaatann, sem alldrege hefde hann syndgad.

2 Sam. 12, 13. Drottenn hefur J burtteked þijna Synd, þu skallt ecke deia.

532. Vill Gud vel at þann hafi fyrergefa Syndena?

Jaa, so opt sem nockur umvender sier og truer Evangelio, vill Gud fyrergefa honum Syndena af einskiærre Naad fyrer Christi Verdskulldan, hver ed med sijnu Blode at Krossenum hefur forlijkad allrar Veralldarennar Synder.

Eph. 1, 7. J hverium vier hofum endurlausnena fyrer hans Blod, sem er Syndanna Fyrergefning.

533. Hverium mønnum vill Gud fyrergefa Syndena?

Øllum sann-Idrande og Truudum Saalum, en ege þeim Idrunarlausu og Vantruudu.

Post. G. B. 2, 38. Giøred yferbot, og hver ydar einn laate skijra sig i Nafne JEsu Christi til Fyrergefningar Syndanna. Ezech. 18, 21. 22.

534. Hverjar, edur hvad margar Synder vill Gud fyrergefa?

Allar Synder, þær stærstu ásamt med þeim smærstu, þegar Syndarenn snijr sier ad eins af Hiarta.

1 Joh. 1, 7. Ef vier gaungum i Liosenu lika sem hann sialfur i Liosenu er, þa høfum vier Samfelag Inbyrdes, og Bloded JEsu Christi hans Sonar hreinsar oss af øllum Syndum.

535. Med hverju Medale veiter Gud mønnum Fyrergefning þeirra Synda?

Med sijnu heilaga Evangelio, hvert hann hefur gefed Magt og Mindugleika til sijnum þenurum ad predika her á Jordunne, i sinn Stad, fyrer øllum Idrande, til Syndanna Fyrergefningar.

Luc. 24, 47. Ad predika laata i sinu Nafne Idran, og Syndanna Fyrergefning á medal allra Þioda.

536. Hvert er þad Medal á Mannsens Sidu fyrer hvert vier øðlumst Syndanna Fyrergefning?

Eckert annad en Truenn, sem medtekur Christum, og i honum rettlæted, af einskiærre Nad.

Gb. Post.

Gb. Post. 13, 38. 39 Ydur bodast fyrer þennan Syndanna Fyrergefning, og af allu því, af hverju þier gatud ege Rettlæter Orded i Moysis Lögmale, en hver hann truer a Þennann sem er Rettlatur.

537. Þenar ecke þessi Lærdomar um Fyrergefning Syndanna til Andvaraleysis?

Marger ad sonnu misbruka hann þar til, og falla i því stærre Fordæming, en Guds Born uppvaxt vid þessa Nædd, til elskufulls Þacklætes, og en meire Guds Otta.

Psal. 130, 4. Jhia er Fyrergefningenn so ad menn ottest þig.

538. Hvad er lijkamans edur Holldsens Uprisa, sem þridia Greinenn höndlar um framveges?

Ad fyrer Guds Krapt samteingiast aptur a þeim efta Dege Lijkamer allra þeirra daudu Sælunum, sem þær biugu i adur, og upprijsa sumer til eylijfar Glede, sumer til eylijfrar Pijnu.

Joh. 5, 28. 29. Su Stund mun koma, a hverre, þad aller þeir sem i Gröfunum eru, skulu heyra hans Rödd, og þeir munu þa framganga sem Gott giordu til Lifsens Uprisu, en þeir sem Illa giordu til Domsens Uprisu.

539. Getur þetta Mögulega sked?

Ja, því Gude, sem af engu skapade Jordena, og þann fyrsta Mann af Jordunne, er engenn Hlutur omogulegur, Luc. 1, 37.

540. Er nandsynlegt ad trua uprisu þeirra Daudu?

Ja, fyrer saker Guds Rettlætes, sem hæde

bæde launar og straffar; þvi til þess horfer bæde von þeirra truudu, og skelfing þeirra ogudlegu.

1 Cor. 15, 13. 14. Ef Upprisa framlidenna er ecke, þa er Christur og ecke upprisenn, en ef ad Christur er ege upp aptur risenn, so er vor Predikan onyt, þa er og ydar Tru onyt.

541. Munu likamerner i uprisunne verda eins ad sig kommer og hafa sömu egenlegleika sem nu?

Nei, þeir munu þa hafa andlega egenn-legleika, og vera, odaudleger, oforgenge-ler, og hæfer til ad medtaka annadhvert Himneska Glede, edur Helvijtes Pijsler ey-ljjslegana.

1 Cor. 15, 42. 43. 44. Þad verdur sad natturlegur Lijkame, en mun upp aptur risa andlegur Lijkame.

542. Hvert fara þa þeir uprisnu lijkamer bedan med Salunum?

Epter þad bued er ad hallda Domenn, fara þeir fordæmdu i eylijsann Helvijtes Eld, Kvaler og Pijnu, en þeir útvolldu i þad Himneska eylijsa og Sæla Lijf. Matth. 25, 34. Cap. 41, 46.

543. Hvad er þad Eylijfa Lijf?

Eitt fullkomed Saimqvæme med Gude, þar sem þeir Sauluholpnu, ar Sælu og Lijkama fullkomlega frijader fra Syndenne og ollu Illu, njota vendanlegs og ovmrædelegs Fagnadar, Fridar, Glede, og Vegsem-

dar,

dar, og lofa Gud med ollum Utvolldum Englum oaflatanlega. Psal. 17, 15. 1 Cor. 13, 12. 1 Thess. 4, 17. Rom. 2, 6. 7.

544. Hvad er sa eylijfe Daude?

Ein skammarleg og angistarfull Utskufun fra Sælu Guds, en, i hennar Stad, gnijstande og brennande Elds og Ormá Kvol, a Sælu og Lijkama.

Matth. 25, 41. Farid burt fra mier thier Bolvader i Eijlifann Eld, thann sem Fyrerbuinn er fiandanum og hans Arum.

545. Hverier komast i Helvijtes eylijfann Dauda og Pijnu?

Aller thair sem lifad hafa i Syndunum af aasettu raade, og eru i Jdrunarleyse, Vantru, Andvaraleyse, og raungre ætlan um Guds Naad, burtdauder, og thair kallast eylijflega utskufader fra Gude.

546. Hvad er thesse Utskufun?

Ad sa alvijse Gud, hefur, ecke af nockru fortakslausu aasettu Raade, heldur vegna Mannanna egenn thverudasamrar thverskollunar, til ætlad ad utskufa theim, og fordæma tha alla, sem hann hefur fra eylijfd fyrersed, ad hans Naad villdu stifeldlega ecke sinna og forakta, og blijfa i theirra Jdrunarleyse og Vantru.

Joh. 3, 18. Hver a hann truer dæmest ege, en hver hann truer ege, hann er nu Pegar Dæmdur, thviad hann trude ege a Nafn eingetens Guds Sonar.

547. Hver

547. Hverier verda bluttakande i Glede og Sælu þess eylifa Lifs?

Aller þeir sem sannarlega hafa truad á Christum, lifad Christelega, og staded i þvi stoduger allt til Enda; og þeir kallast Utvallder.

548. Hvad er Utvalningen?

Ad Gud hefur til ætlad alla þá til eylifs Lifs sem hann hefur fra eylifo fyrer-sed ad mundu Vilia medtaka þá frambodnu Nád, trua á Christum, og i þeirre Tru stoduger standa til Enda.

Rom. 8, 28. 30. Vier vitum, ad þeim, sem Gud elska, þena aller Hluter til sins besta, þeim sem epter fyrerbyggiunne kallader eru, þviad hveria hann hefur adur fyrerbugada, þá hefur hann og tilskickad, þvi þeir stylldu Verda samlikier hans Sonar Juiud, so ad hann sialfur se Frumgetuingur á medal margra Brædra. En hveria hann hefur fyrerbugada, þá hefur hann og kallad en hveria hann hefur kallad þá hefur hann og Rettlaata giort, en hveria hann hefur Rettlætta, þá hefur hann og dijrdarlega giort.

Sú þridie Partur

(Hvernen einn Hussfader og Hussmoder skal einfalldlega undervijsa sinu Heimelesfolke.)

Um Bænena.

Drottennleg Bæn.

Fader vor, þu sem ert á Himnum!

Helgest

Helgest þitt Nafn, Tilkome þitt Riike, Verde þinn Vilie, sem a Himnum, so og a Jordu, Gef oss i Dag vort daglegt Braud, Og fyrergef oss vorar Skullder, so sem vier fyrergefum vorum Skulldunautum, Inleid oss ege i Freistne, Helldur frelsa oss fra Illu, þviad þitt er Riked, Mattturenn, og Dyrdenn ad Eylijfu. Amen.

549. Hvad a ad vera idueg Jdkun eins Truads Christens Manns?

Ad hafa sijna Umgengne med Gude i Bænenne, og heilogum Hugleidingum, vidlijka sem þar Madur umgengst og talar einlæglega vid Vin sinn. Psal. 19, 15. Eph. 6, 18.

550. Hvad er þad ad bidia?

Þad er ad tala einfalldlega vid Gud i sijnu Hiarta, utansa sijne Epterlaungan fyrer honum, kvarta fyrer honum um sijnar andlegar og lijkamlegar Naudsyniar, og afinsta Gruñe Saalarennar, fara einhvers a leit med alvarlegre Laungun. 1 Tim. 2, 1-3.

551. Hver a so ad bidia?

Aller Menn, da Jafnvel Smaabornenn. Psal. 8, 3. þvi þad er ege alleinasta ein Skylldа sem befolud er i odru Bodordenu, og annars

nars optlega, ad oss hæfer ad bidia, helldur er þad og einnen ein Naud og Velgiorningur, ad vier audvirdeleger og ohreinir megum og þorum ad bidia. Luc. 11, 1. 13. Cap. 18, 1. 8. Ps. 50, 15.

552. Geta þa allir menn beded af þann hætt ad Gude se þægelegt?

Nei, ecke þeir Idrunarlausu, þvi þeirra Bæn er Gude Andstiggd: helldur þeir sem annadhvert eru umvendter, edur eru af umvendunar Vege.

Joh. 9, 31 Vier vitum ad Gud heyrer ege Synduga, helldur þad, ef nockur er Guds Dijrdkare, og giorer epter hans Vilia, þann heyrer hann.

553. Hvern af Madur ad tilbidia?

Alleina þann priscina Gud, sem alleinn kann ad bæn-heyra, og veita þad sem vier epter-oskum.

554. Hvar af skal madur byggia sina Bæn?

Hann skal byggia hana af JEsu Christi Forbeenustu og Fyrerbon hia Fodurnum.

Joh. 16, 23. Sannlega, sannlega sege eg ydur, ef þier bidied Fodurinn nockurs i minu Nafne, þa mun hann gefa ydur þad.

555. Hvernen af Madur ad bua sig til Bænarennar?

Madur skal i hiartanlegre Idran, taka fyrer sig einlægann Asetning, ad Vilia þiona Gude, og motstrijda alvarlega allre Synd, venda sijnu Hiartalage frae veralldlegum

Hlutum,

Hlutum, einkia um sijna storu preingiande Naudsyn, setia sier fyrer Sioner, ad sa heilage og miskunsame Gud er par nalægur, og suua so, med andvorpunum, um Bænarennar Anda, allre sinne Saalar epterlongun til Guds, so sem til eins rijkuglegs Upsprettu Brunns allrar Giædsku.

1556. Hvernen a vor Bæn og Samtal vid Gud ad vera Lopgud.

Hun a ad ske, i sonarlegu Trauste, med Gudrækne, Audmykt, og Forlijkunar somu Hiartalage, par af verdur einnen ad koma, Audmijkt og Lotning i Lijkamans Skicke og Hattalage, fyrer peim allsmegtugasta Gude, eins og giorde Gudsfegenn Sonur, og heilagra Dæme eru til.

Psal. 95, 6. Komed, lattum oss tilbidia og nidurkriupa, og framfalla Fyrer peim Drottne sem oss hefur giort.

1 Tim. 2, 8. So vil eg nu Pad, ad Mennerner bidie i ollum Stodum, og uphefie Heilagar Hendur an Reide, og Orvinlunar.

1557. Hvenær og hvar a Madur ad bidia?

Alltijd og allstadar, hellst i Einrume.

Luc. 18, 1. Hann sagde eina Epterlijking til peirra par uppa, ad Menn skylldu Jafnan bidia og ege aflæta.

Matth. 6, 6. Nar pu bidst fyrer, pa gack in i pitt Svefnhus, og lyk Dyrunum aptur, og bid pu Fodur pinn i Leynum, og Fader pinn sa i Leynum mer, mun mer Pad opinberlega aptur gialda.

1558. A

558. A Madur ad bidia efter Bænabokum alleina?

Lijka af Hiartanu og med egenn Ordum.

559. Geta Børn og einfalldt Folk vel utskijrt sijna Hiartans Þanka med sijnum egenn Ordum?

Jaa, þvi vid GUd kann Madur ad tala eins og, jaa einfalldlegar en vid Mennena, og þar ad auke gefur hann sijnum Bornum Naadarennar og Bænarennar Anda, Sach. 12, 10. Rom. 8, 15. 26.

560. Hvad margfalldags er þa Bænenn?

Tvennslags, su Innvortis, þa Hiartad talar alleina i Andvarpanenne, Epterlaungunenne, og hogværlega uplypter sier til GUds, og þad kallast Idugleg Bæn, sem bædi maa og birjar ad hafa i framme midti Erfide og Sislunum. Su utvortis, þa Munnurenn talar af Nægd Hiartans, og aa vissum tijmum framber sijna Þanka og Epterlanganer med Ordunum.

Psal. 19, 15. Laat þier þocknast ordrædur minns Munns, og maaled minns Hiarta fyrer þier, Drottinn min Frelsare og min Endurlausnare.

Psal. 55. 17, 18. Eg vil aakalla til Guds, og mun Drottinn hiaalpa mier; um Kvølld, Morgna og Middege vil eg kveina og graata, þa mun hann heyra mina Raust.

Dan. 6, 11. Daniel fell aa sin kne þrisvarsinnum aa Degenum, badst fyrer, lofade og þackade sijnum Gude. Ps. 119, 164. Ps. 38, 10. Es. 29, 13. 14.

561. Egum vier alleina ad bidia fyrer fiaalfum oss?

Nei,

Nei, vier egum ad bidia fyrer ollum, og þo þad være vorer oviner, en sier i lage egum vier ad bidia fyrer yfervalldenu, fyrer kennefedrunum, so og fyrer vorum Andlegum Brædrum og Systrum.

Jac. 5, 16. Bidied hver fyrer odrum þad þier heilbrigder verded.

Matth. 5, 44. Bidied fyrer þeim er ydur giora Skada, og offsokn veita.

562. Um hvad egum vier ad bidia?

Ecke alleinasta um lijkamlegar Gafur, so sem Uphellde, Frid, Heilbrigde, hvers vier egum ad bidia, med þvi Fororde, Ef þu villt, Drottenn. Helldur sierdeiles um andlegar Gafur, so sem Fyrergefning Syndanna, Styrk Truarennar, hreint Hiarta, godann Underbuning til Daudans og eylijfa Sauluhialp. Þo hæfer ecke aun Forords ad bidia um þær andlegu Gafurnar, sem ecke eru aldeiles naudsynlegar til Sauluhialpar, so sem ad komast framar i andlegt Volæde finna hiaa sier stora Diorfung Truarennar, edur mikla andlega Glede, og so fleyra. Matth. 6, 9. Luc. 11, 1. ꝛc.

563. Hver er su allra fullkomnasta og besta Bæn?

Su heilaga Bæn. Fader vor, sem JEsus sialfur hefur kendt sijnum Læreseinum og ollum oss ad bidia med. Matth. 6. 9, 13. Luc. 11, 2-4.

564. Hver-

564. Hvernen Sundur-deilest þesse Drottennlega Bæn?

Í Inngangenn, sio Bænernar, og Niðurlaged.

565. Hvad er Ingangurenn?

Þad er Trua Truar-avarp; Fader vor þu sem ert a Himnum!

566. Því verdur Gud avarpadur i Bænenne sem einn Fader?

Gud avarpar oss astsamlega med þessum litla Formala, ad vier skulum sannferduglega Trua, ad hann se vor rettur Fader, og vier hans rett Born, uppa þad vier skulum þess ugglegar med fullu Traunadar Trauste bidia, liska sem sir sialum, ad Börneñ bidia med visu Truar Trauste nockurs af sijnum Forelldrum.

567. Kunna liska þeir Idrunarlausu ad hafa þad Truar Traust, ad kalla Gud a Himnum sinn Fodur?

Hann er ad sonnu allra Fader epter Skopuneme, vidmagthelldenu, og hans Naudarsemlegum Vilja til ad umvenda þeim, og frelsa þa, þo samt kunna þeir Idrunarlausu ecke adkalla hann fodur, so lenge sem þeir ecke Endurfædast, og odlast einn sonarlegann Anda, þvi annars er þeirra rette Fader i Helvijte.

Joh. 8, 44. Þier erud af Fodurnum Fianda, og epter Gyrndum ydar Fodurs þa Vilied þier giora.

568. Hver kann þa ad kalla Gud Fodur sinn?

Þau

Þau Endurfæddu og Sonnu Guds Born, Jafnvel þo þau seu veik.

Gal. 4, 6. Med því þier erud Børnenn, hefur Gud sendt Anda sins Sonar i ydar Hiortu kallande, Abba, kiære Fader.

569. Hvar fyrer er sagt, Fader vor, en ecke Fader minn?

Því sierhver Christenn Madur a ad bidia i samneyte Andans, og Naudarennar, med hinum ødrum, og fyrer hinum ødrum, so sem fyrer Siaalfum sier.

570. Hvar fyrer køllum vier Gud þann fødur sem er a Himnum?

Til ad uplypta Hiartanu, og því helldur ad upsrva virdingarfullt Trunadar Traust, til þess allra Hærsta, sem ser og megnar alla Hlute.

Matth. 6, 32. Ydar himneskur Fader veit (ad) þier þurfed alls þessa vid.

571. Eru margar Bæner i Fader vor?

Sio, af hverium Fiorar þær fyrstu hlijda uppa þad goda sem vier bidium um, en þriar sijdare hlijda uppa þad Illa, sem vier øskum ad umflija.

Su fyrsta Bæn.

Helgest þitt Nafn.

Það er:

Guds Nafn er sannarlega i sialfu sier heilagt, þo vier bidium ecke, en vier bidium i þessare Bæn, ad þad einen helgest her med øss.

Hvernen skedur það?

Nær Guds Ord kennest rettelega, og vier epter því lifum heilaglega so sem Guds Bornum hæfer, þar til hiaulpe oss vor elskulege Fader a Himnum. En hver sem odruvijse kenner edur lifer en Guds Ord bijdur, sar vanhelgar Guds Nafn a Medal vor, þar fra vardveite oss vor elskulege Himneske Fader.

572. Hvad merker Guds Nafn?

Hans egenulegleika, Ord, Sacramente, og allt það sem honum sierdeiles tilheyrer.

(Sia annad Bodord.)

573. Verdur þetta Guds Nafn heilagara af því vier bidium þess?

Guds Nafn er sannarlega i sialfu sier aldeiles heilagt, en, vier bidium her, ad það mætte og so hia oss helgast.

574. Hvernen helgast Guds Nafn?

Þar Guds Ord kennest klart og hreint, og vier ꝛc.

Matth. 5, 16. Lated so ydvart Lios lijsa fyrer Monnunum, so ad þeir siae ydar God verk, og dijrdke Fodur ydar a Himnum.

575. Hvernen verdur Guds Nafn van helgad?

Med rangum Lærdome og ogudlegu og hræsnesfullu Lijferne, því hver sem odruvijse kenner edur lifer, en Guds Ord bijdur ꝛc.

Rom. 2, 23. Þu hrosar þier af Logmaalenu, og vanvirder Gud fyrer yfertrodslu Logmalsins.

Sia Ezech. 36, 22. 23.

576.

576. Kann einn Jörmarlaus Syndare vel ad bidia med þessare fyrstu Bæn?

Nei, ecke af sannarlegu Hiarta, þvi hañ er sialfur sa sem lastar og van-dyrdkar þetta heilaga Nafn.

Su Önnur Bæn.

Tilkome þitt Rijke.

Það er:

Guds Rijke kemur ad sonnu ann vorrar Bænar af sialfu sier til, en vier bidium i þessare Bæn, ad það einnen kome til vor.

Hvernen skedur það?

Nær Gud gefur oss sinn Heilaga Anda, sa oss veiter þa Nad, ad vier truum hans heilaga Orde, lifum heilaglega, her stundlega, en annars heims eylifflega.

577. Er Guds Rijke edur stiornan margfallðt?

Þrennslags, sem er:

1) Nattarunnar Rijke, i hveriu hann med sijnu almætte stiornar ollum skopudum Hlutum epter sijnum Vilia.

2) Nadar Rijke, það er Kyrkiann edur samneyte heilagra, hvar hann stiornar sinum truudum Bornum fyrer sinn Heilaga Anda i Ordenu og Sacramentunum.

3) Er Dyrdarennar edur Tignarennar Himneska Rijke, i hveriu þeir sem Christo tilheyra skulu eylifflega Rijkia med honum i fullkomenne Sælu og Glede.

578. Um hvert af þessum Rijkium bidium vier i annare Bænnene?

Um Naadarennar og Dijrdarennar Rijke.

579. Hvernen kemur Guds Rijke til vor?

Þegar vor Himneskur Fader gefur oss sinn Heilaga Anda ꝛc.

580. Kann einn Jdrunarlaus Syndare vel ad bidia med þessare annare Bæn?

Nei, ecke af sannarlegu Hiarta, þvi hann er hræddur vid Heilags Anda Stiornan, a-mast vid Guds Rijke, og lifer af Asetninge i Sa:hans Rijke.

581. Hefur Sathan þa likа eitt Rijke?

Ja, þessarar Veralldar Gud og Hofdinge er kroptugur i Bornum Vantruarennar, og under hans Stiornan Standa aller sem ege eru endurfædder, allt þangad til þeir umvendast.

Col. 1, 13. Sa ad oss hefur frelsad af yfervalde Myrkranna, og hefur oss insett i Rijke sins elskulega Sonar.

582. Hvar af þeckiast þeir þa sem eru i Diofulsens Rijke?

Þar af, ad þeir þiona Syndenne, og giora Diofulsens Vilia, so sem være hann þeirra Herra.

1 Joh. 3, 8. Hver sa Syndena gigrer er af Diosflenum.

Þridia Bæn.

Verde þinn Vilie sem i Himnenum, so og a Jordu. Það

Pad er:

Guds godur og Nadugur Vilie verdur þo vier bidium ecke, en vier bidium i þessare Bæn, ad hans Vilie verde eiñen her a medal vor.

Hvernen skedur þad?

Nær Gud onijster og hindrar oll ill Raad, og vondann Vilia, sem þvi vallda, ad Guds Nafn vanhelgast, og hans Rijke naær ege til vor ad koma, sem er Diofullenn, Heimureñ, og vor holldlegur Vilie, heldur styrker hann oss og stoduga giorer i sijnum Ordum og i Trunne allt til vorra Æfeloka, þetta er hans Miskunsamur og godur Vilie.

583. Hvad er Guds Vilie?

Guds Vilie er vor Helgan fyrer Truna og Kiærleikann, epter Logmalenu og Evangelio.

1 Joh. 3, 23. Þetta er hans Bodord, þad vier truum a Nafn hans Sonar JEsu Christi, og elskum hver annann, so sem þad hañ gaf oss Bodorded.

1 Thess. 4, 3. Þad er Vilie Guds ydar Helgan.

584. Skedur Þesse Guds Vilie alltijd og hia ollum?

Nei, þvi þar sem Guds Rijke kemur ecke til, þar skedur ecke heldur hans, heldur Diofulsins, Heimsins og Holldsins Vilie.

585. Hvernen skedur þa Þesse Guds Vilie?

Þegar Gud hindrar oll vor ill Raad og vondann Vilia &c.

586. Giorer þa Vilie Mannsens ecke neitt gott ef hann maa vera Sialfradur?

Nei, þvi vors Holds Sinne er Fiandskapur i gegn Gude, hverke þeckium vier það sem oss er reyndar nytsamlegt, ne hofum ræku að leita þess, nema Gud uplyse vorn Skilning, og hneige vorn Vilia til að leggia oss under það sem hann vill vera lata, þvi hans Vilie alleina er Vijsdomsfullur, godur og fullkommenn.

587. Getur Guds Vilie sked her að Jørduñe af Mønnunum, eins og hann skedur i Himnenum af Englunum?

Jat, þo hann verde ege so fullkomlega, þa getur hann sked samt med so hiartanlegre Einlægne, med Glede, og Alvorugefne.

588. Er það nog að vier i Hlijdnenne gisrum Guds Vilia?

Nei, oss biriar og so að lijda þo'ennmodlega það sem Gud vill vera lata, og gefa oss að øllu under hans Hond, lijka sem einn siukur leggur sig i Lækuarans Hendur.

1 Sam. 3, 18. Eli sagde: Hann er Drottenn, hann gisrer hvad honum er þeckt.

589 Geta Vera! darennar Børn med sannar legre Hiartans alvøru beded med þeirre þridiu Bæn?

Nei, þvi þau strijda af Asetninge mote Guds Vilia, og vilia að hann hage sier epter þeirra daarlegum Vilia og syndsamlegu Siergiæde.

Su

Su Fiorda Bæn.

Gef oss i Dag vort daglegt Braud.

Það er:

Gud gefur ad sonnu daglegt Braud, jafnvel vondum Monnum, þo vier bidium ecke, en vier bidium i þessare Bæn, ad hann læte oss vort daglegt Braud vidurkenna, og med þacklæte til vor medtaka.

Hvad kallast daglegt Braud?

Það kallast allt það sem naudsynlegt er til þessa Lijfs Biargar, sem er, Matur og Drickur, Klæde og Skiæde, Hus og Heimele, Todur og Engiar, Kvikfenadur, Gotz og Peningar, god Egenkvinna, hlijdenn Born, dygdugt Þiomustufolk, truer og fromer Yfermenn, god Almugans Stiorn, Hagstæd Veduratta, Fridur, Heilbrigde, Sidseme, Heidur, goder Viner, trufaster Naungar, og allt annad þessu lijkt.

590. Hvad skilst fyrer daglegt Braud?

Allt það sem ege mai aa vera til þessa Lijfs-Biargar &c. og er ege alleina beded um, ad vier megum odlast þetta, helldur ad það mege einnen blessast oss.

591. Þvi kallast allt þetta Braud?

Af þvi Brauded er það almennasta og naudsynlegsta Medal, til Lijkamans Biargar og Upheldes.

592. Hversvegna bidur þu um daglegt Braud?

Því eg aa ad vera annægdur med naudsynlegt Uphellde, aan þess ad keppast epter Yfirfliotanlegu.

1 Tim. 6, 8. Nær vier hofum Fæde og Klædnad, so lætum oss nægia.

593. Því er tillagt þetta Ord i Dag?

Því eg maa ege ala Önn annars Morguns, helldur læta hverium dege nægia sijna Þianing. Matth. 6, 34.

594. Því seger þu; gef oss vort Braud?

Vegna þess vier innelykium einnen vorn Naunga i Bænenne, lijka þessvegna, ad vier egum ad bidia, ad vier mættum eta vort eged Braud, en ecke stoled Braud med Ranglæte og Lete, af hverju Orsakast ad ganga aa vonar-vol.

2 Thess. 3, 12. Slijkum biodum vier og aminnum þaa, fyrer vorn Drottinn JEsum Christum, þad þeir erfide med Spaklæte, og ete sitt eged Braud.

1 Thess. 4. 11. 12.

595. Á þa sa sem bidur um daglegt Braud ad erfida lijka fyrer Því?

Jaa.

1 B. Mos. 3, 19. I þins Andlites Sveita skalltu neita þins Brauds.

596. Ma hinn Riike þaa ecke vera ølldungis Idiulaus?

Nei, first hann vill eta, þa aa hann ad erbida, þad er, giora nockud gott, hvad sem vera

vera kann til dijrdar Gude og gagns Naungannum.

1 Pet. 4, 10. Pione hver odrum, hver einn, med peirre Giøf sem hann hefur odlast, so sem goder Forstiornarmenn margvijslegrar Guds Naadar.

Su Fimta Bæn.

Fyrergef oss vorar Skullder, so sem vier fyrergefum vorum Skulldunautum.

Pad er:

Vier bidium i pessare Bæn, ad Fader vor himneskur vilie ege alijta vorar Synder, so ad hann fyrer peirra Skulld vilie ege veita oss vorar Bæner, pvi vier erum allra peirra Hluta omakleger sem vier hann um-bidium, og hofum ege pad verskulldad, helldur ad hann vilie oss pad allt gefa fyrer sijna egenlega Naad; pvi daglega syndgum vier, og Forpenum ecke annad en Straff, so vilium vier og einnen par i mot fyrergefa af hiarta peim sem oss ad mote briota, og giora peim gott sem vid oss misgiora.

597. Hvad fyrer Skulld edur giallde er Pad, sem vier bidium Gud ad fyrergefa oss?

Vorar Synder med peirra forpenta Straffe, Tijmanlegu og Eylijfu.

598. Vill Gud fyrergefa pa Skulld an Betalings?

Christus hefur betalad pann sijdarsta

Þening fyrer oss, sem ege kunnum sialfer ad betala, þar fyrer bidium vier i hans Nafne um Naud og Fyrergefning.

599. Hefur Syndarenn þørf ad bidia daglega um Fyrergefning Syndanna, þegar Gud hefur einu sinne tered hann til Naadar?

Jat, liika so sem vier þurfum daglega Brauds vid, so þurfum vier og lijka Naadar og Fyrergefningar med, þvi vier, þvi midur! syndgum daglega af Breiskleika, jafnvel þo Guds Børn syndge ege framar af Asetninge edur Illgyrne.

Pf. 19, 13. Hver kann ad formerkia hversu opt hann misgiører? Fyrergef þu mier minn heimuglegann Brest.

600. Hverju lofum vier Gude i þessare Bæn þa vier leitum Fyrergefningar til hans?

Ad vier aptur ad mote vilium fyrergefa og forlata vorum Skulldunautum, þad er hinum odrum Monnum, sem broted kunna ad hafa i mote oss, jafnvel þo vier forþenum ecke þar med af Gudi Syndanna Fyrergefning.

Col. 3, 13. Umberidid hver annañ, og ef ad nockur hefur kløgumæli mot odrum, þa fyrergefid þad hver odrum inbyrdes, lijka so sem Christur hefur fyrergefed ydur, so skulud þier einnen.

Luc. 6, 37. Fyrergefed, so mun ydur fyrergefed verda.

601. Kann þa sa hatursfulle og hefndargiarne ad bidia þessare fimtu Bæn sier til nockurs gagns?

Nei,

Nei, því með því það er ege satt að hann fyrergefe þeim sem giort hefur honum i mote, þá bidur hann, að GUd vilie ecke helldur fyrergefa honum sijnar Syndar, og það skedur ege helldur; en Reide GUds blijfur yfer honum, lijka so sem reide hans yfer Nauungarnum.

Sir. 28, 1. 2. Hver sijn sialfur hefner, en þeim mun Drottinn aptur hefna, og honum einnen hans Synder aptur hallda. Fyrergef þinum Nauunga, það sem hann hefur misgiort við þig, og bid sijdan, so munu þier og lijka þijnar Synder verda fyrergefnar.

Matth. 6, 15. Ef þier fyrerlaated ege Monnunum sinn Brest, þa mun ydar Fader ege fyrergefa ydur ydar Brot.

Su Siøtta Bæn.

Ege Jnnleid þu oss i Freistne.

Það er:

GUd freistar að sonnu einkis Manns (til hins vonda) þo vier bidium ecke, en vier bidium i þessare Bæn, að GUd vilie vernda oss og vardveita frá andskotans, Heimsens, og Holldsens Vielum, so vier hropum ecke fyrer þeirra Tilteging i Vantru, Orvænting edur adrar Storsynder og Lostu, og þo vier freistunst af ollu þessu, þa laate hann oss þo um sijder yfervinna og Sigrenum hallda.

602. Freistar GUd nockurs Manns?

Hann er ecke einn Freistare til þess vonda,

þvi það er motstædlegt hans Heilagleika. Jac. 1, 3.

603. Eru þar þa meir en einslags Freistingar til?

Jea, sumar eru af GUde til goda, en hinar til Ills eru af Diofflenum, Heimenum, og voru egenn Hollde.

604. Hvad eru eigennlega þær Freistingar sem koma frea Gude?

Þær eru vissta Astand, andlegt edur lijkamlegt, sem GUd lætur Mennena komast i, til þess ad reyna þea, og laata sia, hvert i þeirra Hiarta er sonn Tru, kiærleike, edur þolennmæde.

605. Seg þa nockud til dæmes uppa soddann Freistingar?

So reyneſt edur freistaſt sea Rike med sijnum Rikdome, hvert hann er eanægdur, sea megtuge med hans Maat, hvert hann er lijstelatur, sea vesæle med sinne Eymd, hvert hann er þolennmodur, sa sem hverke ser ne finnur Huggun, er þar med reyndur, hvert hann gete truad, engu ad sijdur.

606. Pecker Gud ecke ea þessa Hiarta Mannsens?

Ad vijsu pecker GUd hanns innstu þaanka ealeingdar, en hann vill, ad Madurenn verde sialfum fier og odrum rett kunnugur.

Joh. 6, 6. Þetta sagde hann af þvi ad hann villde reyna hann. Þviad hann visse vel, hvad hann villde giora. Sia epterdæme Abrahams 1 Mos. 22, 1. ec. Israelsfolks i Eydemorkunne 2 Mos. 16, 4. Ezechiæ 2 Chron. 32, 31.

607.

607. Bidium vier þau i siðstu Bænenne, ad Gud freiste vor aldeilis ecke?

Nei, þoi þad er oss optlega miog nytsamlegt. Jac. 1, 2, 3. Brædur miner eiga annleger, reik ned þad fyrer allann føgnud, nær þier i Margvijslegar freistingar falled, og vited þad ydar Tru Verkar Polenmæde.

608. Hvad er þau Meining þessarar Bænar?

Ad sialfur GUd villde ege freista vor fram yfer vort veika Megn; heldur audsijna sig trufastann, og gefa soddann Enda ea Freistingunne, ad vier faum þad polad, og þau hann lijdur þad, ad vorer Obiner freiste vor, þar setie hann þeim rett Takmark.

609. Hverier eru þar oviner sem freista vor til hins Vonda?

Þeir eru, Diofullenn, Heimurenn, og vort eged Hold.

610. Hvernen freistunst vier af þessum vorum Saalubiaalpar ovinum?

(1. Diofullenn, sa rette Freistare, inskijtur vondum Hugrenningum, eins og odrum gloande Pilum.

Joh. 13, 2. Diofullinn hafde sendt i Hiarta Judæ Simonis Ischarioth ad hann sviki JEsum.

(2. Heimurenn, þad er Heimsens Born, freista med Ognan, Tillockan, Hneixlanlegum Epterdæmum, og Illum Munnrædum, sem spilla godum Sidum.

Ordsk. B. 1, 10. Son minn, þegar Iller Skalkar locka þig, þa fylg þu þeim ecke.

(3. Vort Holld edur Jll Nattura, so sem hinn naælægaste og haskasamlegaste Ovinur, freistar vor med Jllum Gyrndum og Lystingum sem i Hugenn koma.

Jac. 1, 14. Hver einn freistast, nær hann tilte gest af sinne eginn Gyrnd, og lockadur verdur.

611. Hvad a sa adgiora sem freistadur verdur til þess vonda?

Hann skal vaka, bidia og strijda med þeim andlegu Hervopnum i mote þessum Haskasamlegu Ovinum.

Eph. 6, 16. 17. 18. Um fram alla Hlute, þa hendled Truarennar Skiold, med hverium þier kunned ut ad slockva oll Eldleg Skeyte þess eitrada ovinar; og grijped Hialm Hialpræðesins, og Sverd Andans, hvert ad er Guds Ord, og bidied Jduglega i allre Naudþurft, med Bænum og Beidne, i Andanum, og þar til vaked med ollu stadfeste og aakalle fyrer Heilagum.

612. Er ecke Vantru edur hædelegar Þankar og Huganer um Gud, haskasamlegar Freistingar af Diæflenum, og Mannsens Hiarta?

Ju, en sierhver Truadur madur, sem hefur Andstyggd a þvi, og strijder þar a mote, epter fremsta Megne, maa hugga sig þar vid, ad Gud ser, ad honum er þad ege i Sialfræde, helldur er þad ein sarleg Plaaning, su er og ad sijdustu verdur til Sarahialpar nota.

613. Getur madur ege sialfur leidt sig i Freistne?

Ju, þa hann ege flijr og fordast allt Tækefære,

keſære til þeſs ſem Illt er, heldur les ſkadlegar Bækur, umgengſt uggalauſt med Bornum Veralldarennar, edur tekur ſier fram yfer ſitt Embætte þar Hlute fyrer Hendur, ſem kunna ad lada hann til Synda, og Hneixla hann.

614. Hvad er Hneixle?

Ein Aſteiting ſem liggur i Gotu fyrer vorre Sálu, og kann ad verda henne til Falls.

615. Er þar Hneixled margſlags?

Tvennſlags.

(1. Gefed Hneixle, ſem odrum verdur gefed, med ſyndſamlegum Ordum, Atvikum, Athofnum, forſomun (þeſs ſem gioraſt ſkal) edur og med misbrukun ſinna Frijheita, ſierdeiles þar þad ſkedur af þeim, ſem i þeim þremur Hofud-ſtiettum eru yferſetter, odrum til godrar Fyrermindunar.

(2. Teked Hneixle, ſem Raunlega er teked af þvi ſem er ſaklauſt og gott.

Matth. 18, 7. Vei ſe Heimenum fyrer Hneixlaner. 1 Cor. 8, 13. Rom. 14, 13. o. ſ. f.

Matth. 15, 12. 13. 14. Þa gengu hans Læreſveinar ad honum og ſogdu: Veitſtu! ad Þar er þeir Phariſæi heyrdu þad Ord, hneixludeſt þeir? En hann ſvarade og ſagde; Øll Plantan hverja minn Himneſkur Fader plantar ecke, mun uprætaſt. Latid þa fara, þeir eru Blinder og Blindra leidtogarar, ef Blindur leider annann Blindann, þa falla þeir baader i Grøfena. Joh. 6, 60. 61.

Su

Su siøunda Bæn.

Helldur frelsa oss frá Illu.

Það er:

Her bidium vier alls í einu í þessare Bæn, ad Fader vor Himneskur frelse oss frá øllu Illu til Lijfs og Sálar, Farsældar og Heidurs, og ad sijdustu, þá vor Dauda Stund er komenn, gefe hann oss godann Afgang, og take oss Miskunsamlega til sijn ur þessum Eymdardal, in í Himnarijke.

616. Er margslags það Illa sem vier her afbidium?

Fernslags, nefnelega, so miked sem ádhrærer Sálu, Lijf, Æru og Gots, og þar Diofullenn er Illur, jafn, Orsök til alls hins Illa, þá bidium vier og í þessare Bæn mote honum.

617. Hvad er Illt, sem smerter og skadar Sálena?

Sialf Syndenn, sem er Rot alls Ills, nagande Samvitska, Forherding, Ordinlan, og Eylijfs Helvijtes Angist.

618. Hvad er Illt, sem smerter og skadar Lijkamann?

Allrahanda Siukdomar, og adrar tilkennelegar saarar Kvaler, af Hungre, Kullda, Fangelse, Landflotta, og odru þess hattar.

619. Hvad er Illt sem smerter og skadar Æru, Vora og Gots?

Rann tijmanlegra Audæfa af Ovinum, edur

ledur Piofum, Elldsbrune, Vatns-Vode, Lsvijvirdelegur Armodur, Haadung og Skom.

620. Hvad egum vier helldst ad afbidia af øllu pessu hinu Illa?

Pad sem Illt er ahrærande Saalena, pvi ef vier hofum Frid vid GUD i einne godre Samvitsku, pa kuñum vier ad hughreysta oss i ollu odru Motlæte. pvi pad er pat first einn heilsusamlegur Kross.

621. Af hverju er Krossenn Heilsusamlegur?

Pvi hann nidur dempar Syndena, Siaalfræde Holldsens, og Elskuna til Heimsens, upvekur Epterlaungun epter peirre Himnesku Rosemd, hann æfer, reyner, og stirker Truna, og hennar Avexte (einnig) Bænena, yfervegan Guds Orda, Audmiukt, Polmmæde, Reynslu, og Vonena; hann lætur Guds Naad og Almætte merkiast i vorum Breiskleika, hann gisrer oss samlijka JEsu Mind og leggur so Vegenn til pess stærre Vegsemdar. Post. Giornb. 14, 22. Oss birtar fyrer Miklar Hrellingar In ad-ganga i Guds Rijke.

622. Eru ege peir ogudlegu og so tijdum Krossberendur?

Nei, engenn er Krossberare, nema pess krossfesta JEsu Epterfilgiare; en sa ogudlege hefur ad sonnu margar Plægur, sem hann optast nær gisrer sier sialfur. Psal. 32, 10.

623. Hve-

623. Hvenær verdur eitt Guds Barn fullkomlega frelsad fra øllu Illu?

Í Daudanum, sem því er ein Frelsan frá þessum Daudans Líkama.

624. Megum vier þá nockud oska oss Daudans?

Ecke af Óþolinmæde, heldur af Leida at Syndenne, og Truarennar Epterlaungun til heirrar fullkomnu Sameiningar vid vorn Hiartkiæra Endurlausnara, en þó so, ad vier med Þolinmæde bídum það hans Vilja.

Phil. 1, 23. Eg hefe Fyrnd a fra ad skiliast, og bída Christo ad vera.

625. Hafa þau Gaumvenduda Heimsens Børn nockra Orsøk ad oska sier Daudans?

Nei, því þá þau giora það, yfervega þau ege hvad þar epter skal fram vid þau koma, og hversu herfelegur ad er sá Kvalastadur, sem þeirra Saler komast í med Daudanum.

626. Hver fær þá Salubiargleggann Dauda?

Sá sem deyr í Drottne, það er í rettri Truarennar Samfelage vid Herran JEsum.

Opinber. B 14, 13. Sæler eru þeir framlidnu sem í Drottne deya í fra þessu, Ja, Andenn segir ad þeir hvijle af þeirra Erfide, en þeirra Verk fylgia þeim epter. Ebr. 11, 13.

627. Eru þá ege aller Sæler, sem kallader eru so, þá þeir eru dauder?

Ney.

Spek.

Spek.B.3,1. Saaler Riettlatra eru i Guds Hende, og engeſt Pijna ſnerter þær.

628. Hvernen hliodar Fiduerlærd af Fader vor?

Þviad þitt er Rijked, Mattturenn, og Dijrdenn, ad Eylijfu, Amen.

629. Hvarfyrer minneſt ſu bidiande Saala þeſſara hluta ſijdarſt i Bæneñe?

Vegna þeſs, ad þad er kroptugt Medal til uporvunar i Trunne og Vonenne um Bænheyrſluna ad minnaſt a Guds Rijke, Magt og Dyrd.

630. Hvad merker þad Ord Amen, ſem ſeinaſt er tillagt?

Þetta Okunna Ord merker jaa, viſſulega, ſannlega, þad ſkal verda.

631. Kann madur þa ad vera viſs um, ad hann verde bænheyrdur, og ſdleſt þad ſem hann bidur um?

Jaa, þvi Gud hefur befalad ad bidia, og lagt Befalningunne Fyrerheited til, ſo þad ſkal ſke ad hann ſkal Bænheyra oſs. Amen, Amen, þetta ſkal þier allt viſſulega gefaſt. Lijka ſo verdum vier viſſer giorder þar um af Fyrerbon Christi, Heilags Anda, og allrar Christelegrar Kyrkiu.

Luc.11,9. Bidied, og mun ydur gefaſt, og leited ad, og munud þier finna, knyed a, og mun fyrer your uploked verda. Pſal. 50,15. Ej.65,24. Joh.16,24.

632. En ſkedur þad þo alltiſd?

Jaa, nema ſo ſe ad Madur bidie i mote Guds

Guds Vilia, edur um það sem hann hell dur oss se ege þenanlegt, og þa veiter hann oss ege það sama, helldur añað betra i þess Stad.

1 Joh. 5, 14. Það er su diorfung sem vier hofum til hans, ad ef vier bidium nockurs epter hans Vilia, þa heyrer hann oss. 2 Cor. 12, 8. 9.

633. Lætur Gud þa Bænheyrsluna koma strax fram?

Stundum, en ege avallt; þvi þa hann vill ad vier Jdkum oss i stadfastre Tru, Von, og Polenmæde, þá dregur hann Hialpena undan um stundar Saker, og lætur hana koma i rettann Tijma. Sia Habac. 2, 3. 2 Petr. 3, 9.

634 Seg mier nu Loksens, hvad er það ad koma Manne til þess ad bidia kostgiæfelega?

Guds Befalning og Fyrerheit, Mannesskiunnar egen Neyd, og Jpparleg Nytsemd, (sem hun hefur af Bæna-Jdiunne), so og, ad Truenn kunne ad eblast, og Gud verde dijrdkadur og lofadur fyrer Bænheyrsluna.

Sa fiorde Partur.

(Hvernen einn Huss-fader og Huss-moder skal einfalldlega undervijsa sijnu Heimelesfolke.)

Um það Heilaga Skijrnar Sacramente.

635. Hvad

635. Hvad er eitt Sacramente?

Pad er fierdeiles heilog Handtiering (heilagt Verk, og heilog Pionusta) insett af Gude, i hverre hann med synelegum Medolum frambijdur, veiter og stadfester sijna osynelegu Naad og Himnesk Giæde.

636. Hvad morg voru Sacramentenu i Gamla Testamentenu?

Tvo; Umskurnenn, og Paska Lambed.

637. Hvad stilur pu fyrer Umskurnena?

Gud skipade Abraham ad allt Karlkins af hans Sæde, skylde endelega umskerast epter Fædinguna, og medtakast med pvi mote i Sattmaala vid Gud, po reiddu Gydingarner sig raanglega uppa Umskurn peirra i Holidenu, par peir voru ege a Hiartanu Umskorner i Andanum. 1 Mos. 17, 1-9. ꝛc. Rom. 2, 28. 29. Jerem. 9, 26.

638. Hvad stilur pu fyrer Paska Lambed?

Paska-Lambed var tilsett af Gude a Dogum Mosis, til Minnes um Utleidslu Israels-folks af Ægyptalande; med pvi var og peirra Tru stadfest, um paun Messiam sem koma atte, Hver og einnen munde laata slaatra sier eins og einu Lambe.

2 Mos. 12, 1-10. 1 Cor. 5, 7. Ebr. 11, 28.

639. Eru morg Sacramente i Nya Testamentenu?

Jstadenn fyrer Umskurnena og Paska-Lam-

Lambed hefur vor Drottenn JEsus innsett annur Tve i þvi Nija Testamente, sem er; Su heilaga Skijrn, og þad Heilaga Kvolldmaltijdar Sacramente.

640. Eru þau aller Christner skylldugir ad tijdka þau heiløgu Sacrament?

Ja, þeim biriar ad þacka Gude fyrer þeijlijk Naadar Medol, og engaun vegenn ad forsøma þau ne fyrer lijta. En mega þo ege aan saumrar Idrunar og Truar, hafa eitt fa vijslegt Traust æ brukun þessara Medala, (edur i sinne Hugskots Blindne reida sig uppa þad, ad þeir verde Saaluholpner first þeir hafe þesse Medol brukad.)

641 Hver Mismunur er þa a þessum tveimur Sacramentum?

I Skijrnar Sacramentenu verdur Manneskiann so sem i gegnum einar Dyr laatenn in i Gudsskyrkiu og samteingd Guds Naadar og heilagra saunfelage, en fyrer verduglega Brukun Alltares Sacramentesens stadfestest og stirkest hans Saal i þvi goda, sem aadur var uppbiriad.

642. Høfum vier Nargt ad athuga um Skijrnar Sacramented?

Þrennt, sem er, hvad þad er, hvad gott Gud veiter oss med þvi og hvar til þad skylldar oss.

643. Hvad er Skijrnar Sacramented?

Skijrnenn er ecke einsamallt Vatn alleina.

644. Hvad

644. Hvad er hun þá meira?

Hun er það Vatn, sem er samteingt med Guds skipan, og vid Guds Ord samanlagt.

645. Er þá margslags verulegt Efne í þeirre Heilsogu Skijrn.

Tvennslags, nefnelega, Vatned og Guds Ord, samannlagad vid Vatned.

646. Hvad fyrer Vatn er það?

Það er rett natturlegt og almenelegt Vatn.

647. Hvert er það Ord sem samanlagad er vid Vatned?

Það er JEsu Ord: Matth. 28, 19. Marc. 16, 15. 16. Farid ut og kennid ollum þiodum og skijrid þær í Nafne Fodur, og Sonar og Heilags Anda.

648. Hvad er Inneballd þessara Orda?

Það er tvennslags, sem er skipan ad skijra og lauta sig skijra, so og lijka Fyrirheited um Saluhialpena handa þeim sem eru skijrder, og þar med sannarlega trua.

649. Hvernen er farid ad skijra?

Mannenum er dijft i Vatned, ellegar þvi er aused yfer hann, i Nafne Gud Fodur, Sonar, og Heilags Anda.

650. Hvar fyrer nefnest þeirrar Heilsgu Prenningar Nafn vid Skijrnena

Það hefur CHristus so skipad til þess, ad adgreina þar med, ad sa skijrde keinst þá i naukvæmt Samkvæme, og Samteining vid Gud

Gud, heyrer honum til, og er teiknadur med hans Nafne.

651. Hver ma so ad skijrast?

Allar Pioder, so hefur CHristus skipad i Jnsetningar Ordunum, og einnen lijka Ungbornenn, pad eru, aller Menn ad engum undanteknum sem vilia komast in i Guds Sofnud, og verda Sauluhólpner.

652. Hver ma skijra?

Pegar Naudsyn krefur, ma pad giora hver einn Christenn madur, en reglulega verdur Skijrnenn framenn og veitt af Guds Penurum, sem eru Verk-Stiornar menn (Radsmenn) yfer Guds Leyndardomum. 1 Cor. 4, 1.

653. Hvad gagn og nytsemd er ad Skijrnenne?

Pad hun verkar og framkvæmer i oss Fyrergefning Syndanna, frelsar oss fra Daudanum og Diofflenum, og gefur ollum peim eylijft Lijf, sem trua pessum Guds Ordum og Fyrerheitnm.

Guds Ord og Fyrerheitenn eru pesse.

Marc. 16, 16. Hver sem truer og verdur skijrdur sa skal sauluholpenn verda, en hver sem ecke truer hann skal fordæmast.

654. Hver er Meining pessara Orda?

Pesse, ad skijrnenn giorer oss tvofalldt

Gagn

Sagn, first frijar hun oss frœa miklu Illu, þar næst veiter hun oss miked gott.

655. Hvert er sierdeiles það fyrsta Illa sem Skijrnenn frelsar oss frœa?

Syndenn, frœa hverre hun frelsar oss, það er, ad kvitt verdur gefed bœde Sekt og Straff uppruna Syndarennar, so vel sem þeirrar Gisranlegu, og Magt og Yferrœd Syndarennar verdur nidurdempad, fyrer Christi Krapt, i þeim sem skijrdur er, jafnvel þo Syndarennar Rot takest ege i burt tjl fulls.

Rom. 6, 4. Því erum vier og einnen med honum greftrader, fyrer Skijrnena, i Daudann, uppa það, ad lijka sem Christur er upvakinn fra Daudum, fyrer Dyrd-Fodursins, lijka so skulum vier gaanga i einu nijju Lijferne.

656. Hvad er það annad Illt sem Skijrnenn friar oss fra?

Daudenn, því allar þianingar, og sœa sijdaste Vidskilnadur hedan frœa þessu Lijfe, er þeim sem eru Skijrder og Truader Christner Menn ecke nockurt Straff edur Skade, helldur einn Abate, Blessadur Kross, og einn Saaluhialplegur Heimflutningur, og Jnngangur i það Eylijfa Lijf, med því lijka sœa andlege og eylijfe Daude hefur og tapad allre sinne Magt yfer þeim.

1 Cor. 15, 55. og 57. Daude! hvar er þinn Brodur? Helvijte! hvar er þinn Sigur? Gude seu þacker, sem oss hefur Sigurinn gefed fyrer Drottinn vorn JEsum Christum.

657. Hvad er það Þridia Illa sem Skijrnenn frelsar oss fra?

Diofullenn; hver ed tapar sinne Magt at þeim sem fyrer Skijrnena eru komner Frá myrkrum til Liossens, og frá Andskotans Valldе til Guds. Post. Giorn. 26, 18. Col. 1, 13.

658. Hefur Christur ecke frelsad oss fra Dauda nam, Syndenne og Diofflenum; hverven til einkast þá Skijrnenne, ad hun hafe frelsad oss fra þessu?

Vegna þess, Skijrnenn er það Medal. fyrer hvert þier komunst i Samfelag med Christo og niotum hans Velgiorninga.

Gal. 3, 27. So marger af ydur, sem erud skijrder (uppá Christum), þier hafed iklædst Christo. Rom. 6, 3. 4.

659. Hvad Gott utvegar Skijrnenn oss I Stadenn þess Illa sem hun frijar oss fra?

Eylift Liif og Saluhialp, sem ege kañ añad en filgiast ad med Fyrergefning Syndanna, hiá þeim Christnu, sem skijrder eru og trua.

Marc. 16, 16. Hver hann truer og verdur Skijrdur, sá skal Holpinn verda, en hver ege truer, hann skal fordæmast.

660. I hverju er Saluhialpenn Innefalenn?

I því, ad sameinast vid Gud, og niota Guds; því hann er sá ædste Gode, og sú verulega Sæla. Joh. 17, 21-27.

661. Verda þá allir Saluhólpner sem eru skijrder?

Nei, ecke allir, heldur þeir skijrder sem trua

trua; þvi Christur seger, ad hver sem ecke true, skule verda fordæmdur, Jafnvel þo hann se skijrdur.

662. Er þad þa mögulegt ad sma Börnenn hafe Truna?

Jaa, þvi medtækeleg eru þau fyrer Verkun Heilags Anda, Jafnvel þo þad viteſt og fornemeſt ege.

Luc. 1, 15. Þegar i Modur-kvide mun hann uppfyllitur Verda af Heilogum Anda. Pſal. 22, 10. 11. Pſal. 8, 3. Matth. 18, 6. Cap. 19, 14.

663. Fordæmaſt þau Ungbörn sem deya adur en þau hliota Skijrn?

Engann vegenn, þvi þau forakta ege, helldur miſſa þad Medal Naadarennar sem Gud hefur ad sonnu bunded oss vid, en ege sialfann sig, þvi lijka getur hann giort Sa-luholpeñ aun Skijrnar.

Matth. 18, 14. Svo er ege Vilie Födur ydar sem aa Himnum er, ad einn af þeſſum Smaau tapeſt.

664. Med þvi þad er so stor og Mikelsverdur Hlutur ad frelſa menn fraa Syndenne, Daudanum og Diöflenum, og gefa þeim þad Eylijfa Lijf, seg mier þaa, hvernen kann vatned ad framkvæma so veglega Hlute?

An alls Efa er, ad alldrege kann Vatned ad giora þad, helldur giorer þad Guds Ord sem i og med Vatnenu er, einnen Truenn, sem stadfaſtlega truer þeſſu Orde, sem til er lagt Vatnenu, þvi ef þad være fyrer utan Guds Ord, þaa være Vatned Vatn, og være

ege Skijrn; En epter þad Guds Ord er med Vatnenu samlagad, er þad Skijrn, þad er Naadarennar og Lijssens Vatn, og Endurfædingarlaug i Heilogum Anda, so sem Paulus seger um Skijrnena til Titum i þridia Cap. Ord Pals eru þesse:

Helldur epter sinne Miskunseme giorde hann oss Sæluholpna fyrer Endurgetningarlaugens, og Endurnijung Heilags Anda, hverium hann hefur uthellt yfer oss rijkuglega fyrer JEsum Christum vorn Lausnara so vier Rettlæter yrdum fyrer hans Naad, og Erfingiar Eylijfs Lijfs epter Vonenne, þetta er visselega satt.

665. Þvi kallast Skijrnenn i þessum Orðum Endurfædingarlaug?

Þvi ad Skijrnenn er Endurfædingar Medal hiar þeim ungu, lijka so sem Orded (er Endurfædingar Medal) hiar þeim gomlu.

666. En hvar fyrer kallast Skijrnenn Ein Laug edur Vatnslaug i Ordenu?

Þad er talad i Epterlijking, þvi so sem nijfædd Born verda laugud og þvegenn, af lijkamlegum Saurendum, so verdur Sæleñ med Skijrnar Laugenne þvegenn og hreinsud af Vidbiodslegum Syndarennar Saurendum.

1 Petr. 3, 21. Skijrnenn er ecke Burttekt Holdsins Saurleika, helldur Sattmæle godrar Samvitsku vid GUD.

667. Þvi kallast Skijrnenn i þessum Orðum einn Sattmæle?

Af

Af þvi i henne framsetiast Spursmaal nockur, og verdur ingengenn einn viss Sattmale, þegar GUD giorer loford vid Mannenn, og Madurenn giorer aptur aa mote loford vid GUD.

668. Hverju godu lofar GUD Mannenum i þessum Skijrnar Sattmaala?

Ollum þeim mikelsverdu hlutum, sem vier hofum adur heyrt, sem er Frijan fraa Syndenne, Daudanum og Diofflenum, en Hlutskipte i Eylijfu Lijfe, edur Barna Rette og Arfstoku i GUDs-Rijke.

669. Hverju godu lofar Madur þa GUDe aptur aa mote i Skijrnar Sattmaalanum?

Þessu, ad hann vilie afneita, afsegia, og i motstanda Diofflenum, og ollum hans Verkum, sem er Þraeldomur Syndarennar og allt hans Athæfe, sem er, Hoffragt þessarar Veralldar, so og, ad hann vilie trua aa GUD Fodur, Son, og Heilagann Anda.

670. Er þad mogulegt ad halda þennann godrar Samvitsku Sattmaala?

Jaa, fyrer GUDs Nad er þad mogulegt fyrer þa Truudu sem vaka, bidia, og strijda daglega aa mote Diofflenum og hans Athæfe.

Phil. 4, 13. Eg formaa alla Hluti fyrer þann, sem mig maattugann giorer, sem er Christur.

671. En syndga þau truudu GUDs Børn ege optlega af Breiskleika?

Ju, þvi midur! þo falla þau ege þarfyrer

ur Naadar-Sættmaalanum vid GUD, Rom. 8, 1.

672. Hvernen stedur pad pa, ad madurenn fellur fra sijnum Skijrnar Sattmala?

Pad kann ad ske, annadhvert:

(1. Med peim hætte sem lijted ber at, og ege formerkest, med andvaraleyse, pegar Skijrnar Sattmalenn er ege alltijd hafdur fyrer Augum sier, epter pvi sem Arenn fiolga, Naadar Verkunum Heilags Anda er motstaded, sonn Bænrækne, og rett yfervegan GUDs Orda forsomast, og pau madur gefur tapt ad vera athugasamur um sitt Hiarta, og hætter at pvi, ad strijda vid pa Andlegu Ovine, og Sinnesl-aged verdur so sijdan hvad af hverju epter Veralldarennar Hattalage Veralldlegt, Hegomlegt, O-andlegt og Holldlegt, hvar til Forelldrarner, eru almennelega, og pad opt med storre Astundan, hin stærsta Orsok. Ebr. 3, 12.14. Rom. 12, 2. 1 Joh. 2, 15-17. Jac. 1, 27. Cap. 4, 4.

Ellegar (2. Pad skedur so meir ber at, edur meir eptertakanlega, pau madurenn fellur i openberar og utvortes Droltnande Synder Illvilians, og i Skaalkapor. Eph. 4, 29.30. Es. 3, 16. o. s. f.

673. Pegar einhver hefur nu so med Hyrduleyse edur Illrædes Syndum rofed sinn Skijrnar Sattmala, er pau engrar Naadar framar ad vænta fyrer hann? Ju

Ju, a medan en er kostur a ad Idrast, (I Umvendunar og Truarennar Stande) med thvi GUd a Nadarennar Tijma kallar alla synduga til yferbotar. Jer. 3, 1. 6. 7. Es. 55, 6. 7. Ezech. 33, 11. 2 Pet. 3, 9.

674. Skal sa þa Skijrast upa nijtt sem vill umvenda sier?

Nei, engann vegenn, thvi sa Skilmaale sem rofenn var a Mannsens Sijdu, stendur en þa oraskadur a GUds Sijdu, og hans Triggd verdur ecke ad engu fyrer mannanna Vantru. Rom. 3, 3.

675. Hvad er þa su Umvendan, fyrer hverja einn Syndare kemst aptur a nij i GUds Nad og Sattmaala godrar Samvitsku?

Ad Idrast eda umvendast, er ad kannast i Hiarta sijnu vid sijnar Synder, sem madur drijgt hefur; og alla Vanart sinnar Syndum spilltu Natturu, lasta þær gange sier til Hiarta, hrellast af þeim, og hata þær, og ad hafa innelega Epterlaungan epter GUds Nad i CHristo, og setia sier alvarlega i Sinne ad betra sinn Lifnad.

676. Hversu margslags Umvendun edur Idrun er til?

Tvennslags, þeirra Follnu, og hinna er Standa.

677. Hvad er Idran Peirra fellnu?

Pegar su Manneskia sem fraa Guds Naad er falleñ, og i Syndeñe er Daud, verdur fyrer Guds Krapt aptur upvakenn til pess andlega Lijssens fyrer Truna, forlijkud vid Gud, og pannig olldunges umvendud og umbreitt.

2 Tim. 2, 25. 26. Og straffed þa sem Præladter eru, ef ad Gud giæfe peim eitthvad sinn Nferbot, Sannleikenn ad Vidurkenna, og Endurvitkader verda ur Djofulsins Snøru. Jer. 3, 1. 6. 7. Eph. 2, 4. 5. Post. Giørnb. 26, 18.

678. Hvad er Idran Peirra sem Standa?

Pegar peir Truudu bera daglegt Angur fyrer peirra umlidnu Synder og en þa vidlodande Avirdingar, bidia Gud Fyrergefningar aa peim i JEsu Nafne, og einsetia sier ad deyda allar Gyrnder.

Gal. 5, 24. Peir sem Christo tilheyra, peir krossfesta sitt Hold med Gyrndum og Tilhneigingum. 2 Cor. 7, 1. 1 Joh. 3, 3.

679. Ega menn endelega ad vita Penna Mismun?

Jaa, til ad burtdrijfa Andvaraleysed fraa Heimsens Bornum, sem meina, ad þau Idrest og umvende sier dalega, sierdeiles þegar þau ganga til Skripta, þo þau seu eu þaa andlega Daud, og aan Hugskotsens edur Hiartans Lagfæringar, og hafe ege lagt rettann Grundvoll Idrunarennar daudra Verka. Ebr. 6, 1.

680. Hver

680. Hversu marger eru Partar sannrar Idrunar?

Tveir, sem er, first Angur og Trege fyrer Syndernar, par nærst, Truenn a Drottenn JEsum, hverrar Avoxtur ad er su Nija Hlijdne.

681. Getur Madurenn ecke truad a, og huggad sig vid JEsum Christum, nema hann finne adur firre til angurs fyrer Syndernar?

Nei, su Tru sem skal hondla Christum hlijtur ad upkveikiast med thvi, ad vier finnum til vors synduga Eymdarhags, thvi annars erum vier einer af theim, sem meina their seu hrauster og heilbrigder, sem ege thurfe læknigar vid. Matth. 9, 12.

682. Hvad er sannarlegt Angur og Trege fyrer Syndernar?

Andleg Særing og Hrelling sem sundur kremur Hiartad, og lætur thvi so sem svijda, jaa, kreijster lijka a stundum Tar og Graat ut af Syndarans Augum.

2 Cor. 7, 10. En Hriggd sem er af Gude, verkar Idran til Hialprædes, hvers engann Idrar, en thessa Heims Hriggd verkar dauda. Matth. 26, 75. (Sia 675. Spurning.)

683. Hvad stort a soddann Angur og Trege ad vera?

Gud sialfur hitter hann retta Mata, epter sier-hvers andlegu og natturlegu astande,

en ad minsta koste hlijtur þad alvarlega ad hrella oss, ad vier hofum med Syndunum tapad GUds Naad, og so egum vier ad vera hrædder ved Syndena sem siaalfan Diofulen, so sem sia ma til Dæme Davids i ollum hans Idrunar Psalmum.

684. Hvar af a ad koma soddann angur fyrer Syndernar?

Ecke alleina af Kvijda fyrer Syndarennar Straffe, þvi þa er þad eins og Achabs Hræsne, 1 Kong. B. 21, 27. og so framveges; helldur og so sierdeiles af Hatre til siaalfrar Syndarennar, sem og af yfervegan GUds Elsku, og Velgiorninga, þar madur ser sitt skelfelega Opacklæte vid soddann einn godann og Giædskurijkann GUd.

685. Hvad er til Raada fyrer einn hræddann og angradann Syndara, so ad hann kunne ad retta vid, og falle ege i orvinglan?

Hann skal jaata sijnar Synder, og leita GUds Naadar i CHristo med Trunne.

686. Fyrer hverium a madur ad jaata Synder sinar?

First fyrer GUde, sem alla Hlute veit ad sonnu, en utheimter þo þvilijka Audmijkt. Þar epter, fyrer sijnum Naunga, ef madur hefur misgiort vid hann. Her til hlijder og, ad þeir, sem hafa sturlad Sofnudenn med openberum Hneixlunum forlijke sig vid

hann

hann aptur aa nij med opennberre Medkenningu, og ad sijdustu skal madur jarta sijnar Synder fyrer Saaluforgaranum,

Jac. 5, 16. Jarte hver odrum sijnar Synder, og bidied hver fyrer odrum, ad bier heilbrigder verded.

687. Hverias Synder aa madur ad medkenna?

Ecke allar Breiskleikans Synder, sem eru, bvi midur, fleyre en vier sialfer vitum, heldur baer, sem hellst bvijnga, naga, og orolega gisra Samvitskuna, bo aa ecke ad gisrast her af nockur Papisk Samvitsku-Kugan, so sem bad kynne ecke ad fyrergefast, sem madur skriptadest ecke um sier i lage. Heldur skedur soddann sierdeiles Medkenning aleina vegna sinnar storu Nytsemdar, bar ed Saaluforgarenn, ba Syndarenn so opner fyrer honum sitt Hiarta, og so sem uteys sijnu Hiartalage fyrer honum, fær Hentugleika til ad koma hans Samvitsku til Hiaalpar a mote soddan Syndum, med miklu betre Undervijsan, Raadlegging, og Huggun, og aa Kennefaderenn bessare heimuglegre Medkenningu einnen ad leyna.

Psal. 32, 3. 4. 5. Baa ed eg vilde haka bagad, baa urdu min Bein maattlaus af minne daglegre Veinan, bvi ad bin Hond var Natt sem Dag bung yfer mier, so ad mijn Vaakvan upbornade, so

sem ad Sunnar Þornar, Sela. Þar fyrer medkenne eg þier minar Synder, og dreg ecke dulur ad minn Misgiörning. Eg sagde, Jaeta vil eg Drottne mijnar Yfertrodslur, þa fyrergafstu mier þann misverknad minnar Syndar, Sela.

688. Hvad hlijder nu framar til sannarlegrar Yferbotar edur Idrunar?

Sa annar Partur Idrunarennar, og sa sem mest rijdur ad, er Trueun ad Christum, hvar um adur er hondlad i þridiu Greinenne.

689. Seg þu mier þad og so ber, hver ad se Truarennar rette Verknadur og adferd, edur Idkan hiia einum angurfullum Syndara?

Þegar einn fraafallenn Syndare gyrnest ad leita Guds Nadar, og komast aptur i sinn Skijrnar Sattmala, þa finnur hann ege strax i sijnu Hiarta Krapt þess fullkomna Athvarfs og Trunadar Trausts (sem hann leitar til hiia Gude) helldur biriast Truenn hiia honum med Hungre og Þorsta, þad er, Epterlaungun epter Christi Rettlæte.

690. Hvernen fær hann þa frekare Traust og Digfung Truarennar?

Þegar hann bidur og les med Epterlaungan, og yfervegar Ord Evangelii, þa lockast hann og ladast til af JEsu Astsemdar Tilbode.

Matth. 11, 28. Komed til min aller þier sem erfided, og þunga erud Hladner, eg vil endurnæra ydur.

691.

691. Kann þad Sattmale Skijrnarennar lijka ad koma her til Huggunar og Truar Stirkingar einumSyndara?

Jad, vissulega, þvi þar ed Sattmalenn af Guds Alfu stendur alltijd oraskadur, þad stauda og Naadar Dyrnar opnar, fyrer þeim Syndara sem idrast og leitar Naadar, Jad, Gud stendur allann Dagenn med utbreidda Arma Elskunnar, til ad taka ad mote og fadma ad sier aptur ad ny þad fortospudu Synena, sem koma heim aptur til Fodur-Hussens. Luc. 15, 20. Es. 65, 12. Rom. 2, 4. Cap. 5, 20. 1 Tim. 2, 4.

692. Verdur Syndarenn þad endurfæddur ad nyu ad Tijma hans Jdrunar, efter þad hann hefur tapad Peirre fijrstu Skijrnar Naadenne, sem hann endurfædde?

Jad, sier hver umvendan fraa Daudum Verkum ogUpvakning ad lifa i Nijum Lifnade er nij Fæding.

693 Er Skijrnenn þad ecke þad einastaMedal Endurfædingarennar?

Nei, Orded hefur sama Krapt og Verkan. 1 Petr. 1, 23. So sem þeir, hverier Endurborner eru, ege af forgengelegu, helldur af oforgengelegu Sæde, sem er af Orde Guds lifanda, þad æfennlega blijfur.

694. Seg mier framveges med Lutheri Ordum hvad Skijrnenn merker?

Hun merker þad, ad sa gamle Adam, sem

er en nu i oss, skal fyrer daglega Idran deydast, bad er dreckiast aldeilis i Vatnenu, og deydast saamt med Syndum og Gyrndum, og ad sa Nye Madur skal æ meir og meir daglega fram-koma og uprijsa, sem skal lifa med Gude rett laatur og hreinn af allre Synd sijfelldlega.

695. Hvad er sa gamle Adam edur gamle Madur?

So kallast Vanart peirrar Syndum-spiltu Natturu, su uppruna Synd sem i oss bijr, med sijnum Syndsamlegum Tilhnegingum, og Lystingum, sem vier hofum allt af Adam erft.

Eph. 4, 22. So oflegged i fra yt ur epter fyrre breitne binn gamla Mannenn.

696. Hvad a ad gjora vid Pann gamla Adam?

Hann a ad deydast og dreckiast, pad er, underbrickiast med daglegre Idran, og a pad verdum vier minnter med Skijrnenne, i hverre peir yferausast Vatnenu sem Skijrder eru, edur peir dijfast i pad, epter Hætte peirrar Firstu Kyrkiu.

697. Hvad er sa Nye Madurenn?

Pad sama sem su nija andlega Art og Natt-tura, Sinneslag, Uplijsing, Epterlangan, og Kraptur, sem gefast med Endurfædingunne.

698. Hvernen a pesse nye Madur daglega ad framkoma æ meir og meir, og uprijsa i oss?

Soleides, ad vier fyrer Endurnijanena og hennar Krapt, forum daglega vakande i pvi goda, og laatum ny Guds Mind og Christi

Sinnes-

Sinneslag æ meir og meir biriast, og æ sannast i voru Framferde, hvar til vor Skijrn skilldar oss, so og einnen egum vier þar um æminnter ad vera, þæ vier siaum þa vera uptekna aptur ur Vatneuu, sem skijrder eru, (þar sem so er fared ad skijra epter Sid hinnar fijrstu Christne) og æ þvi hvers Christens Mans Lijferne ad vera hans dagleg Skijrnar Jdkun (so æ hver Christenn Madur daglega ad læta Skijrast.)

Eph. 4, 23. 24. Endurnijed ydur i anda yduars Hugskots, og klædest þeim nija Manne, sem epter Gude er skapadur i sannarlegu Rettlæte og Heilagleika.

699. Hvar stadfesteſt en nu framar þesse Sannleike um Deyding Adams og Christi nija lijfgun i þeim skijrdu Christnu?

St. Pæll seger.

Rom. 6, 4. Þvi erum vier og einnen med hønum greftrader, fyrer Skijrnena, i Daudann, uppæ þad, ad lika sem Christur er upvakenn fræ Daudum, fyrer Dijrd Fodursins, Lijka so skulum vier gænga i Einu nyu Lijferene.

700. Hvad er Skylda þeirra sem halldaz Børnum under Skijrn?

1. Ad þeir minneſt sijns Skijrnar Sattmæla, og profe sig sialfa, hversu þeir hafe hallded hann, og einsetie sier ad lagfæra þad sem i þvi er æfæatt orded.

2.) Ad

2) Ad peir bidie hiartanlega fyrer peim sem peir hallda under Skijrn.

3) Ad peir sijdan, epter pvi sem porf gioreſt, og peir hafa efue til, hialpe til ad Barned upfostreſt i Otta Guds, og pess vegna ega rettskickader, og sann-Christner goder Menn par til ad utveliaſt.

***

sett af Christo sialfum til þess, ad Christner Menn skylldu eta og drecka það.

703. Hvar af veitstu þetta?

Af Jnsetningar Ordunum, sem lesa maa hiia Matthæum, Marcum, Lucam, og St: Paulum og hlioda soleides.

Vor HErra JEsus Christus aa þeirre Nautt sem hann forraadenn vard, tok hann Brauded, þackade og braut það, gaf sijnum Læresveinum og sagde, taked og eted, það er minn Lijkame sem fyrer ydur verdur gefenn, giored það i mijna Minning.

Somuleides epter Kvølldmaaltijdena, tok hann og Kaleikenn, giorde þacker, gaf þeim hann og sagde, drecked aller her af: þesse er Kaleikur hins Nija Testamentes i mijnu Bloode, sem fyrer ydur uthellest til Fyrergefningar Syndanna. Giored þetta so opt sem þier það drecked i mijna Minning.

704. Hver hefur Jnsett þa Heiløgu Kvølldmaaltijd?

Vor HErra JEsus Christur, uppa hvers

hvers Sannleika og Almætte vor Tru ad biggiast, i þessum Leyndardome.

705. Hvenær insette hann hana?

Ad þeirre Nætt sem hann var forrædenn til Dauda, og þess vegna kallast hun lijka su Heilaga Kvolldmaaltijd.

706. Rijdur nockud a ad vita þessa Tijmans Krijngum-Stædu?

Jaa, þvi þar af siaaum vier vors JEsu Elskurijka Umhyggiu fyrer oss, ad þo hann visse sijn Daudans Angist være strax fyrer hende, var honum meir hugad um oss en sialfann sig.

707. Hvernen insette hann þetta heilaga Sacramentum?

Med sierdeiles Ordum og Adferd, bæde þar hann ut deilde Brauded og Vijned.

708. Hvad gjørde hann og sagde, þa hann utdeilde Brauded, edur þann firra Partenn af þessu Sacramente?

Hann tok Brauded, giorde þacker, braut bad, og gaf s. K. o. s. þ. e. m. K.

709. Hvad gjørde hann og sagde, þa hann utdeilde Vijned edur þann seinna Hlut Sacramentesens?

Hann tok Kaleikenn edur Bikarenn, med Vijne i, og sagde, drecked aller her af, þetta er Kaleikur hins N. T. i m. B. æ.

710. Til

710. Til hvers skylldu oss þesse Ord og Verk?

Til ad trua Ordunum, og giora epter þeim sömu.

711. Hvad margskags Hluter eru þad þa sem vier trunum ad seu i Sacramentenu?

Tvennskags, adrer Jardneskar, Syneleger og adrer Himneskar, Osyneleger.

712. Hverier eru þeir jardneskru Hluter?

Sannarlegt og natturlegt Braud og Vijn. Luc. 22, 18.

713. Hverier eru þeir Himneskru Hluter?

JESU Christi Sannarlegur Lijkame og Blod, sameinad vid Braud og Vijn.

714. Getur þu séd og fornumed þad?

Nei, hverke se eg, ne verd var vid annad en Braud og Vijn.

715. Truer þu þau ad þar medtakest ege neitt meir?

Eg true, ad eg ausamt Braudenu, medtake sannarlegann Lijkama Christi, og ausamt med Vijnenu Christi sannarlegt Blod.

716. Hvad kemur þier til ad trua því?

Þesse Ord Christi, taked og eted, þad er minn lijkame. Item, drecked, þad er mitt Blod.

717. Af þetta so adskiliast, ad Braud og Vijn um-breiteft med blessanenne i Christi Holld og Blod?

Engann vegenn; Braud og Vijn helldur sinne Natturu samt, og eru þad þau voru fyr,

fyr, því epter Blessanena kallar Paulus það en þar Braud, og reynslann syner, að það getur funað, so sem annað sama slags, með því Sameiningenn millum þess Jardneska og Himneska varer ege lengur, en að medan það er brukað, þar Sacramented verdur utdeilt og medteked, og mar því aldeiles enga Hiartru hafa að Leifum þeim sem af því epter verda.

718 Ega þar Ordenn so adskiliast, að það brotna Braud og uthellta Vijn se einasta einber Merking og eitt Minnes-teikn Christi kramda Lijkama, og uthellta Blods?

Nei, su Meining fullnæger ege helldur Frelsarans Ordum, sem ege segia, það merker, helldur, það er minn Lijkame, og &c.

719. Hvernen er það þar Christi Lijkame og Blod?

Þann egenlega maata til þess, mar hverkene kann vor Holldleg Skinseme rannsaka, en epter því sem merkia og ælykta er af Riteingarennar Ordum, segium vier: Braud og Vijn i Alltaresens Sacramente er Christi Lijkame og Blod, fyrer eina dua, en þo sanna og algiorva Sameining, Samteinging edur Samnautn.

720. Hvar med stadfesta vier Penna Lærdom?

Med St. Pals Ordum.

1 Cor.

1 Cor. 10, 16. Sa blessade Kaleikur hvern vier blessum, er hann ecke Hlut-tekning Christi Blods? og Brauded hvert vier briotum, er pad ege Hlut-tekning Christi Lijkama?

721. Verdur pau Holld og Blod JEsu Christi ad Fædu fyrer Lijkamann?

Nei, Alltaresens Sacramente er ege insett til Vidmagthelldes Lijkamanum, helldur so sem Braud og Vijn hressa og stirkia Lijkamann i (allra) Kroptugasta maata, so er og Christi Lijkame og Blod Fæda Saalarennar, (og hressa hana og styrkia) til pess landlega Lijfsens.

722. Handa hverium er su heilaga Kvølldmaal tijd insett?

Handa Sañ-Christnum Moñum, sem eru komner so til vits og aara, ad peir geta profad sig sialfa, en ege handa vitlausu Folke, edur omindugum Bornum.

723. Eru peir pau aller sem hafa Vit og Rænu hæfer til ad niota peirrar heilogu Kvøld. Maaltijdar.

Ney, epter Christi Insetningu hæfer engum ad eta af pessu Braude, og drecka af pessum Kaleik, nema hans egen Læresoeinum pad er peim sem idrast, trua a hann, og breita epter honum. En engann vegen eru peir sem ganga eins og hans Kross oviner, par til hæfer.

1 Co

1 Cor. 10, 21. Ege Fæed þier ifsenn drucked Kaleik Drottins og Dioflanna Kaleik, þier geted og ecke i senn Hluttakarar Orded Matbords Drottins og Matbords Diofulsins.

724. Hefur þa sa ogudlege engan Rett til Alltaresens Sacramentes edur gagn af þvi?

Nei, olldunges ecke, so lenge sem hann helldur afram i sijnu Idrunarleyse, og tekur ege Sinna skipte, þvi so sem sa sem er naatturlega Daudur kann ecke ad eta naatturlega Fædu, so kann og ege þeim sem er andlega Daudur, þad er, Idrunarlaus, (hver ed kallast lifande Daudur) ad verda til nota su Fæda sem er andleg, þvi þad verdur ad vera andlegt Kijf sem med (andlegre) Fædu skal stirkiast.

725. En kunna ecke þeir ogudlegu ad upvekiast og verda staarre af þvi þeir fæe Sacramented so ad þessvegna ege ad medtaka þa þar til?

Nei, þvi Sacramentum Alltaresens er eitt Stadfestingar Sacrament, þar fyrer ega þeir fyrer Naad Guds ad vera adur buner ad umvenda sier af Hiarta, annars verda þeir verre og ege betre þaraf, þvi Naadar Medolenn gagna ege fyrer þad, þo þau seu brukud, helldur gagna þau fyrer þad, ad þau seu verduglega brukud, og epter þeirra rettre Reglu.

1 Cor: 11, 17. Þier komed ege til samans med betre Vijsu, helldur med verre Vijsu.

Og 30. v. Fyrer þad eru so marger siuker og veiker

veiker ydar at mille, og peir marger sem Sofnader eru

726. Þvi ganga þar marger til Guds Bords sem ecke ottast Gud?

Af því þeir annad-hvert ege þeckia Guds Vilia, og þess vegna ætla þeir ad leita sier Huggunar med Sacramentenu, en þo raunlega, meinande ad Madur munevera forlijktur vid Gud, (ef hann er til Sacramentes) en þo hann se Guds Ovinur i Hiartanu, og giore einasta Stundarfrid vid hann utvortes um nockra Daga (ætla ad liggia i sijnum fyrre Syndum þar at epter þar Fære felur). Ellegar þeir ganga til Guds Bords af því þeir skammast sijn ad forsoma þad, framar en adrer þeirra nabuar giora.

727. Þvi er þeim þar leift ad ganga til Guds Bords sem ecke ottast Gud?

Af því Madur getur ege sed inni Hiartad at þeim, og af Kiærleika vænter, ad þeir mune lagfærast, eins og þeir lofa þar mann-lega ad verda skule.

728. Nu þott Madur kunne ecke ute ad lykia Hræsnara fra Sacramentenu, þar hæfde þo, ad þeir Skylldu utelykiast fra heilagra Samneyte, sem annad hvert eru Mieg Fafroder, edur Lifa i Openberum Holldsens Verkum?

Satt er þad, þegar þeirra Blindne og Fafræde, Yfirdrepskapur, og Idrunarleyse

er

er med vissum Rokum augliost Orded, þa ega þeir og so ad utelykiast og afsnijdast, sem forrotnader Limer, so ad ege verde Helgedom fyrer Hunda kastad.

Matth. 18, 15. 18. En ef Broder þinn brijtur vid þig, far þu, og straffa hann a milli þin og hans eins samans, ef hann heyrer þig, þa hefur þu þinn Brodur unned. En ef hann heyrer þig ege, þa tak Einn edur Tvo til þin, so ad i Munne tveggia edur þriggia votta stande oll Malefne, en ef hann heyrer ege þeim, þa seg þad Samkundunne, en ef hann heyrer ege Samkundunne, þa hallt hann sem annann Heidingia, og Tollheimtumann; Sannlega sege eg ydur, hvad hellst þier binded a Jordu, skal og a Himnum bunded vera, og hvad hellst þier leysed a Jordu, skal leyst vera a Himne.

729. Þvi kallast þetta Sacramente Communios, edur Samneyte, og þeir sem þad Medtaka Communicantar?

Þad merker bæde þa Sameining, sem þeir Truudu hafa med Christo, þeirra Hofde, og so lijka þad brodurlega Kiærleikans Samneyte, er þeir, so sem eins Lijkama Limer, hafa inbyrdes sijn a mille, hvert ed þeir eirnen Jaata og Stadfesta, med þvi, ad þeir a samt, hver med odrum, bruka Sacramented, og gefa sig ege a Naudsynia (allra sijdst af Drambseme, edur af þvi, þeir hafe aulit a sinne egenn Gudrækne, so sem þeir

þrdu

yrdu ad Jdka hana utaf fyrer sig) burt fraa pessu opennbera og Samegenlega Samneyte Sacramentesens, til peirrar sierdeiles stakklegu Nautnar, ad medtaka Sacramented sier i lage.

Joh. 6, 56. Hver hann etur mit Hold og dreckur mit Blod, sa blijfur i mier, og eg i hønum.

1 Cor. 10, 17. Pad er eitt Braud, so erum vier marger einn Lijkame, med pvi, ad vier verdum aller eins Brauds-Hluttakarar.

730. Hvad stodar pannig ad hafa eted og drucked?

Pad utvijsa pesse Ord, (sem fyrer ydur gefst) Item, (sem fyrer ydur uthelleſt) til Fyrergefningar Syndanna, pvi i pessu Sacramente veitest oss fyrer pesse Ordenn Syndanna Fyrergefning) Lijfed og eylijf Saluhiaalp, pvi Lijfed og Saluhiaalpenn verdur Syndanna Fyrergefningu epter ad filgia.

731. Hefur pad sa Truade ecke Syndanna Fyrergefning, Lijfed og Saaluhialpena adur en hann gengur til Guds Bords?

Ju, en i pvi Heilaga Sacramente gefst honum pad med obrigdanlegum Pante par uppa, sem er sa Lijkame og pad Blod, fyrer hvert Syndenn er forlijkud, einnen Lijf og Saaluhiaalp utvegud, pvi seger Christur, pad er minn Lijkame, sem fyrer ydur verdur gef-

enn, item, þad er mitt Blod, sem uthellest fyrer ydur, til Syndanna Fyrergefningar.

732. Hvad fyrer Lijf og Sælubiælp ödlast þeir Truudu i Sacramentenu?

Ege alleina fullvissu uppa þad eijlijfa Lijf, helldur og so þa kroptugu Ebling þess andlega Lijfs, sem biriadest i þeim i Endurfædingunne, til en þar stærre Truar, Vonar, Kiærleika, Þolenmæde, Audmijktar, Bænar, og allra Avaxta Andans af JEsu Fyllingu.

Joh. 6, 54. 55. 56. Hver hann etur mitt Hold og dreckur mitt Blod, sa hefur Eijlijft Lijf, og eg mun uppvekia hann a Efsta Dege. Þvi mitt Hold er sonn Fæda, og mitt Blod er sannur Dreckur; Hver hann etur mit Hold og dreckur mitt Blod, sa bliijfur i mier og eg i hönum.

733. Hvernen kann lijkamleg Berging ad framkvæma so mikla Hlute?

Ad eta og drecka kann þad ad vijsu alldrege ad veita, helldur þesse Ordenn (þad gefst fyrer ydur; þad uthellest til Syndanna Fyrergefningar) þvi þesse Ord eru sa sierlegaste Hofud-Partur i þessu Sacramente, og so sem Hofudsticke, og sa sem þeim truer, ödlast þad allt sem þau til-segia, sem er Syndanna Fyrergefning.

734.

734. Hvad er Pad Pa sem allra mest aa riidur vid brukun, Pessarar Heiløgu Kvøllds Maaltijdar?

Pad er, (sem Lutherus rettelega seger) Trueñ aa Pessum Ordum:(fyrer ydur), edur ad ein Sañ-Idrande Saal med Epterlaungunarsomu Trunadar-Trauste, tekur ad sier og tilegnar sier sierdeiles Christi Fullnaegiu-gisrd.

735. Til hvers sierdeiles stal einn Christenn Madur bruka Pess Kvøldmaaltijd, edur i hverre Meining?

Christur seiger:

Luc. 22, 19. Giored Petta i mijna Minning.

Og St. Paulus; 1 Cor. 11. 26. So opt sem Pier berged af Pessu Braude, og drecked af Pessum Kaleik, skulud Pier kunngiøra Dauda Drottins Paangad til hann kemur.

736. Hvad er Pad ad minnast Christi, og kunngiøra hans Dauda?

Pad er, med gudrækelegre Kostgiæfne ad yfervega alla Christi Piæning, Krossfesting, Dauda, og Pad sem Par ad hnijgur; ad aalijta Pad, sem Pad einasta fullkomna Forlijkunar Offur syrer sijnar Synder, og stirkia sig Par vid Kroptulega i Trunne; ad yfervega so i sijnu Hiarta Pann Omælannlegga JEsu Christi Kiærleika, i Pvi, ad hann leid Pvijlijkar Kvaler vegna

vor, ad Saalenn upptendrest med brennande Kiærleika til hans aptur at mote; Innelega fagne og gledie sig i sijnum Frelsara, Hiartanlega packe honum, lofe, prijse, og vegsame hann, somuleides fyrer hans lijkama og Blods lijfgande Krapt, og epter dæme pess Krossfesta, ad audsyna i Verke og Sannleika, ad sier pyke nockud til pessa alls koma af packlætes fullu Hiarta og Saalu, med nijrre og alvarlegre Kostgiæfne til Heilags Framferdes, og pvi siælsviliugre Pollenndæde i Piæningunum.

737. Pvi egum vier ad peinkia um hans Dauda og hann ad kunngiøra?

So vier lærum ad trua, ad engenn Skepna kunne ad hafa fullnægiu giort fyrer vorar Synder, utan alleina Christur sannur Gud og Madur, og ad vier lærum ad skelfast af vorum Syndum, og at-hugum hvad storar pær eru: og ad vier skulum gledia og hugga oss alleina i honum, og vid hann og verda so saaluholpner fyrer pessa somu Tru.

738. Hvad opt skal Madur gænga til Drottens Kvøllduaaltijdar?

Um pad hefur Christur engann vissann Tijma sett, so pad stendur i siælfrædi peirra truudu, ad hitta at pat rettu Tijd, en ad

pad

þad ege opt ad ske, er audraded af þeim Ordum. 1 Cor. 11, 16. So opt sem þier eted, af þ'ssu Braude ꝛc.

739. Hvad er ad eaminna og uphvetia hvern Christenn til ad medtaka opt Kvøldmaltijdar Sacramented?

Af Guds Alfu er Mann til þessa ad knija, bæde HErrans Christi Befalning, og lijka hans Fyerheite; þar nærst af Mannsens Alfu, skal Mannenn þar til knija hans egenn Neyd sem er honum liggur, vegna hverrar, soddan Tilbod, Tilladan, og Lofan skedur.

740. Hvad er Madur þar ad giøra til þa hann kann ege ad finna til soddann Neydar, ell gar nockurs Hungurs og þorsta epter Sacramentenu?

Honum verdur ecke lagt betra Raad, en hann stijnge hende i sinn egenn Barm, og giæte ad, hvert hann hafe ege en nu Hold og Blod, og true þo Ritningunne, hvad hun seger þar um. Gal. 5, 17. Rom. 8. 8.

741. En ef einn Christenn Madur være so staddur ad hann fenge ege medteked þad Heilaga Sacramentum so sem er langre Reisu, edur i Lande nockrú medal Heidingia?

Þegar soddañ Naudsyn fellur uppa, kann Madur ad hafa sama Stirk og Krapt af þeirre andlegu Nautn og Drickian (edur Ver-

ging) sem skedur med Munne Truarennar. Tru þu, seger Augustinus, so hefur þu eted.

742. Er það þá annars Synd ad halldа sig lenge frá því Heilaga Kvøllmaltidar-Sacramente, þegar það kann ad fæst?

Jú, helst þegar það skedur af því, ad Nadenn er forsmud, edur af Andvaraleysi, Forsomun, andlegu Draumbe, edur þess Hattar, þá er það ein af þeim stærstu Syndum og opackiæte vid þann mikla Hofund og æstudliga Frelsara, sem so utprickelega og godfuslega seger; Giored það i mijna Minning.

743. En gillder það þá eins, hvernen það skedur, þegar það skedur opt, og epter því sem Vane er til?

Nei, langt frá, því so sem það er Illa giort ad halldа sig þar med Jafnade frá, so er það langtum verra, ad gaunga til þess Overdugur og Otilreiddur, sier til þess stærre Fordæmingar. 1 Cor. 11, 27. 29.

744. Hvad skal Madur þá gióra, so ad hann kunne ad umflya soddann ofarer?

Þá Madur hefur first hiartanlega beded, um Heilags Anda Adstod til so Heilags og hæleitts Verks, a Madur, adur en hann gengur til Alltares, nakvæmlega og alvarlega

lega ad profa sialfann sig, epter St. Pals Ordum.

1 Cor. 11, 28. Hver Madur profe sig sialfur, og ete so af þessu Braude, og drecke so af þessum Kaleik.

745. Hvern er þer sagt ad Madur ege ad profa?

Ecke adra Menn, heldur sialfann sig.

746. Hvad er þad ad profa sialfann sig?

Þad er, ad taka sijna Hugsanka fra ollum annarlegum Umhugsunum til þess i Kirrd og Spekt, med Bæn og Yfervegan, ad gaanga rett in i sitt eged Hiarta; nakvæmlega, og so sem fyrer Guds Auglyte ad rannsaka hvernig stendst at fyrer Sal'u sinne, og hvernig haattad se ollu sijnu Lijferne og Christenndome ollum, innvortes og utvortes, alleina epter Guds Orde, Logmalenu og Evangelio. I þvijlijkre Profan sialfs sijns at Madur vel ad taka sier vara fyrer þeirre Svikfamlegu Elsku til sialfs sijns, sem so lettvægelega, aan visrar Astædu (visara Raka) hnegest til ad dæma, ad nog lijde sinne Salu vel: þar at mot ega og þær freistudu og Angrudu Sarler, eins vel ad taka sier vara fyrer ollu vþorfu aangistar vijle sem at engum Fæte stendur, þvi Hollded getur med Vantru, allt eins komed sijnum Brogdum

vid i því, sem i Andvara-leysenu. 1 Cor. 3, 18. Psal. 139, 23. 24.

747. Hveria hlute á einn Madur sierdeilles ad profa?

Þessa þriá Hlute, Angur og Trega fyrer Syndernar; Truna á JEsum Christum, og þann Nya Asetning edur aform til þess goda.

748. Hvernen profar madur sitt Angur og Trega?

(1. Á madur ad profa sig epter þeim Tiju Guds Bodordum i þeirra andlegum Skilninge, hvert hann þecke réttelega Upruna Syndena, asamt sijnum giöranlegum Syndum, og hversu Vidbiodslegar þær seu.

(2. Á madur ad rannsaka allann sinn Christenndom, hvernen hans Tru se háttad, hvad hann hafe giort og ogiort látid, i sijnum Þaunkum og Gyrndum, til Orda og Verka, i Skylidu sinne, vid Gud, sialfann sig, og Naungann, i sijnum Bænum og Yfervegan Guds Orda. Hann skal rannsaka sijna Arvekne og Kostgiæfne, hversu hann hefur stadid sig i því daglega strijde, vid þá Andlegu Ovine, einkum vid þær Synder, sem Natturann, Vanenn, Ljernes-laged edur Hentugleikenn, plaga

mest

mest ad locka vss til. Hann skal rannsaka sijna Framfor, hvert honum fer fram edur aptur i thvi Goda.

(3. A madur ad peinkia um, hvert hann innelega feile sier og skammest sijn, fyrer sijnar Avirdingar, sem hann finnur sig i, a mote GUde sem so er godur, og veit thær visslulega en fleyre en vier verdum varer vid sialfer.

(4. Skal madur hiartanlega profa, hvert hann hatar allar Synder, er vingiarnlega forlijktur vid sinn Naunga, og hvert hann hagar sier so ad ollu vid hann, sem hann er skylldugur til.

749. Hvernen a madur ad profa sijna Tru?

Madur skal gieta ad, hvert hann hefur Peckingu a GUde, so sem hann parf med, og a hans Veru, Vilia og Velgiorningum, sierdeiles a Christo, og Endurlausnenne fyrer honn; it. peirre Heilogu Kvolld-maltijd: Hvert hann hafe gefed Heilogum Anda Rum, so thesse Pecking se ege alleina i Heilanum, halldur og lijka lifande og kroptug i Hiartanu? Hvert madur er so samuferdur af GUde, ad hann samphicker GUds Ord? Hvert hann hefur sannarlegt Hungur og Laungun epter GUds Naad i

Christo og hiartanlegt Truartrauſt til peirrar Fullnægiu sem Christur giorde fyrer oss? Hvert hann leitar þar allrar sinnar Sæluhialpar, alleina i JEsu Christi Blode. Hvert Truenn þannen er ege daud, fölsk, Imindud og siælfs-Smijdud Tru, helldur Sonn og Lifande, sem lijka einnen umbreiter Hiartann.

2 Cor. 13, 5. Reyned ydur siælfer, hvert þier erud i Trunne. Reyned ydur siælfer, eda þecked þier ecke siælfa ydur, þad JEsus Christus er i ydur? nema þad se, ad þier seud obuganleger.

750. En ef madur fær ege fyrer andlegre Sorg og Hørdum freistingumm funded og orded ad skinia um sijna Tru, hvad skal þar tilgiøra?

Þar skal madur leita epter Truarennar obrigdanlegum Kenneteiknum, hennar Avexte og Verkan, sem vitna lijka um hennar Sannleika (ad hun se þar vissulega).

751. Hvilijkur er þesse Avextur og Verkan?

Sa vissaste og obrigdanlegaste Avextur Truarennar er hiartanlegt Hatur og Vidbiodur a ollum Syndum, sierdeiles sijnum egenn vondum Tilhnegingum, so og flærdarlaus Elska til Guds og Naungans, allrahellst til Guds Barna.

752. Hver

Madur skal rannsaka.

(1. Hvert hann hefur alvarlegann, en ege hvikulann Asetning, ad vilia vardveita Truna og goda Samvitsku; ad vilia, ege alleina yfergefa allar mot-proanlegar Synder, so ad hann flæke sig ege vid nockra eina af peim; helldur og meir og meir ad hreinsa sig af ollum Syndum sijns Fæfræddes, og peim, sem hann af Astrijdu og Breiskleika sijnum hefur ratad i. Sierdeiles med storre Vandlæting ad vaka og strijda, mote sijnum Hofud-Ovin, pad er Syndum peim sem hann veit sig mest i solgenn, og sier Kiærastar; Jaa, hvert hann vill fordast allt Tækefære til Syndarennar, Illann Selskap, og allt pad sem hefur Ilt Alit.

(2. Hvert madur vill vera en pa trufastare og alvarlegre, i Kiærleikanum til Guds og Naungans, i pvi, ad taka vara a siaalfum sier i sinne sierdeiles Kallan, og ollu pvi sem hans Christendome vidvijkur.

(3. Hvert madur i Krapte CHristi hefur fenged stadfastlegann Asetning ad standa i pessu stodugur allt til Enda, hvad sem hann ætte pess vegna ad lijda, og po pad vær Daudenn.,

753. Hvers vegna ætti madur ad profa sig, og taka sig i vakt so nær kvæmlega, þar hann brukar þetta Sacrament?

Því þess Misbrukan med Overdugleika, Orsakar þann eylijfa Dauda i stadenn þess Eylijfa Lijfs og Saluhialpar.

1 Cor. 11, 29. Því ad hver hann Etur og Dreckur Overdugur, sær Etur og Dreckur sialfum sier Dom, med því hann giørde ecke Greinarmun ad Drottins Lijkama.

754. Er nockur madur verdugur til ad medtaka þessa Himneska Maltijd?

Ef Verdugleikenn være innefalenn i fullkomnu Sakleysis Stande, edur skylde hann vera af sialfum oss til, þar fyndest engenn i þessu Lijfe verdugur þar til. En nu eru (so sem Guds Ord segia) þeir verduger og hæfer þar til, sem med einu rett audmiuku Hiarta, sem laungar þar epter, og er Idrande, hreinskiled og Alvorugefed, leita Naadar alleina fyrer Truna ad JEsum Christum, ad allrar sinnar Forþenustu. Því er raadlegt Angurfullum og freistudum Saalum, sier til Truar-Stirkingar, ad bruka þetta Sacramentum, þa hid allra fyrsta þegar þær, i andlegu Volæde finna sig sialfar þar til allra Overdugastar. Matth. 9, 12, 13.

755. Hver-

755. Hvernen verdur þa þetta Sacramente verduglega medteked?

Eg hrosa ad sonnu þeirre utvortes Sidseme, ad þeir sem Vilia medtaka þetta Sacramentum, tilreide sig med Fostu, en sa hefur loksens allra-rettelegast tilreidt sig ad medtaka þetta Sacrament sem truer þessum Ordum (sem fyrer ydur gefst; item uthelest til Syndanna Fyrergefningar,) hver sem ege truer þessum Ordum sa medtekur þetta Sacramentum overdugur, og olldunges o-tilreiddur, þvi ad þetta Ord (fyrer ydur) utheimtar þad Hiarta sem Gude truer.

756. Er þad endelega naudsynlegt ad tilreide sig med Fostu?

Ecke hefur Gud skipad þad, og ecke er nockur skuldbundenn til þess sem þad kann ege ad þola, en þad er ein falleg utvortes Sidseme, og þenar hiar nockrum til þeirr meire Gudræknes Uppvorvinar.

757. Hver ar ad vera hegdan eins Christens Manns i og vid tiskun þessa H. Sacramentes?

Madur skal med audmiukre Lotning, setia sier fyrer Sioner Heilagleika þess mikla Guds, og hans omælianlega Elsku til Mannkinsens. Hann ar ad vidur-kenna sinn Overdugleika, snua ollu Sinne og Hugferde fra

Jardneſkum Hlutum, uplypta ſinne Saalu til GUDS, yfervega Chriſti Pijnu og Dauda, og þar Friðþæging (ſem hann giorde þar med) laata ſig launga epter naakvæmare Sam-einingu vid hann, og medtaka ſo Sacramented i Bæn og Tru, med Audmykt, Fognude og Þackargiord.

758. Hvernen a einn Christenn Madur ad haga ſier epter þad hann hefur medteked þeſſa Heilogu Aydlld-Maaltiid.

Hañ ſkal ege alleina einn edur faa Daga, helldur ſiſfelldt innelega, og naakvæmlegar hallda ſier til ſijns Saalar-Brudguma, packa honum og vegſama hann af ollu Megne, fyrer þeſſa ſtoru Naad, ſem hann hefur honum veitta, og taka vara a þeirre ſomu, ad hañ falle ege ur henne, upporva ſialfann ſig i Trunne, Vonenne og Kiærleikanum, forakta Veroldena, laata ſig æ meir og meir laanga epter ſijnum JEſu, Kunngiora hans Dauda med Ordum og Verkum, deyda og drepa Syndena i Krapte hans Dauda, keppaſt epter ad lata ſier framfara i þvi goda, þvi framar ſem þad hefur vered forſomad, filgia JEſu fuslega epter a þeim þraungva Vegenum, og audſijna ſig ſo i daglegre Endurnijan allt til Æfeloka, ad vera einn lifande

Lim

Lim ad JEsu Lijkama. 2 Cor. 5, 15. 1 Pet. 2, 24. Gal. 2, 20.

759. Kann su Manneskia ad vera viss um, ad deya Saluhialplega, sem so truer og lifer i Samfelage med JEsu?

Jad, sa Madur er vissulega Guds Barn og Erfinge Himnarijkes.

(: ❀ :)

Stutt

Stutt Agrip
tess
Heilsusamlega Sannleika,
Framsett i sinne egenlegre Rod, er hanger vel saman, til liosare Skilnings fyrer Ungdomenn og Faafroda.

I.

Par er alleina Einn Sannur GUD til, i þremur Personum, Fader, Sonur, og Heilagur Ande.

2.

Þesse þri-eine GUD hefur skapad allann Heimenn, so sem hann eg innen helldur honum en nu vid Nakt, og stiurer honum.

3.

Englarner voru aller af Gude skapader, Goder og Heilager, en nockrer

nockrer fellu fyrer sijna ohlijdne frae Gude, þeir ed kallaſt Diofiar.

4.

Madurinn var og einnen ſkapadur af Gude an Syndar, epter Guds Mind, til ad þiona honum.

5.

Þeſſe GudsMind var Innefalenn i naukvæmlegre Samlijkingu vid Gud, edur i Sonnum Vijsdome, Rettlæte, og Heilagleika.

6.

I þeſſu Sakleyſesins Stande var Madurinn Farſæll, af þvi hann lifde i Sameiningu med Gude, sem er sae hærſte Gode.

7.

En vorer firſtu Forfedrar Adam og Eva letu Diofulinn ſvijkia ſig til ad

ad snuast invortes i Hiartanu fraa Gudi, og utvortes til ad eta af peim forbodna Tres avexte.

8.

Pess-vegna topudu pau Guds Mind, i stadenn fyrer hveria ad kom Disfulsins Mind, edur Lijking vid pennan Guds Ovin. Skilningurinn vard formirkvadur, Vilienn fraa-snuenn, og daudur til hinns Goda, en hneigdur og ferdugur til alls Ills.

9.

Par med topudu pau og einnen peirra Sælufulla Samfelagskap med Gude, fellu under Guds Reide, og urdu sek tijmanlegs, andlegs, og eylijfs Dauda.

10.

Nu med pvi ad Adam og Eva voru sa Stofn af hverium allar Manneskiur hafa sinn upruna, par hafa

pesser

þesser fyrstu Forellðrar geted Börn epter sinne Mind, og aasamt med þeirre Mannlegu Naatturu Inrætt Syndena og Daudann i alla sina Epterkomendur.

II.

Þess vegna vantar alla Menn af Naatturunne til, GUds Mind, þann medskapada Vijsdom og Heilagleika. En i hennar stad fædast þeir med Upruna-Syndenne, andlega blinder, oheilager, og motvilinger.

12.

Ut af þessarre medfærdu Upruna-Synd fliota allar giorannlegar Synder i Hugrenningum, Gyrndum, Ordum og Verkum.

13.

Sökum þessa eru allar Mannesskiur i þessu vesæla Syndarenna Stande, af Naatturunne til, under

GUds

GUds Reide, sekar tijmanlegs, and-
legs og eylijfs Straffs.

14.

Fra soddann Eylijfre Eymd gat
enginn skøpud Skepna frelsad ors.

15.

En GUD sem i frae Eylijfu sae
þessa Mannkinsins allra - stærstu
Neyd og Hormung, hefur af ofor-
þentum Kiærleika hrærst til Jnneleg-
rar Medaumkvunar, og ealyktad, ad
senda ollum Monnum sinn Eingetna
Son, sae ed være þeirra Endurlaus-
nare.

16.

Þesse Endurlausnarenn, sem heiter
JEsus CHristur, var Verolldenne
ofadur strax epter Syndafalled, og
hans bitre og bloduge Daude var i
øvi Gamla Testamentenu teiknadur
og fyrerminnadur med Fornfærin-
gum margra þusund Dijra

17.

17.

Lokſins i Timans upfyllingu var þeſſe Guds Eylijfur Sonur fyrer Heilags Anda Yfirſkyggingu getenn aun Syndar, og fæddur i Heimenn af ſinne Modur, hinne heilogu Jomfru Maria.

18.

Þeſſe vor bleſſade Endurlauſnare hefur þvi tvær Nattturur i einne Perſonu, Guddomlega og Manndomlega, ſo hann er bæde GUD og madur.

19.

Epter ſinu Embætte er hann sa einaſte Medalgangare millum Guds og Manna, vor æðſte Kennemadur, Spamadur og Konungur i tvefolldu Stande, Nidurlægingarennar og Uphafningarennar.

20.

Med ſijnum heilaga Lifnade og

full

fullkomenne Hlijdne hefur hann i vorn Stad Logmaled upfyllt; med sinne bitru Pijnu hefur hann utstaded Straffed fyrer oss, og funded til Logmaalsins Bolvanar, bæde a Sal og Lijkama, einnig Tijmanlegs og Eylijfs Dauda, vegna vorra Synda, sem honum voru i Guds Dome tilreiknadar.

21.

Med pessare sinne Hlijdne og Pijnu hefur hann stillt til fridar Guds Rettlæte, forlijkad oss vid Gud, afrekad oss Frelse fra Syndenne og ollu Illu, samt Rett til Sameiningar vid Gud, og alla Saluhiaalp sem par af kemur, og pannig aldeiles fullkomnad pad stora Endurlausnarennar Verk.

22.

I Grofenne var JEsus ege lengur epter sinn Dauda, en til pess ad pridia dege, pad Faderenn upvakte hann,

hann, og hann sialfur med storum Sigurvinningar Krapte yfer sijnum og vorum Ovinum upreis frar Daudum, Auglijsande, ad hann hefde betalad fyrer ofs Syndarennar giallð allt til sijdarsta Penings.

23.

Epter uprisuna er Christur, upstijgenn til Himens, og hefur sett sig hiar Guds Hægre Hende, hvar hañ bidur fyrer ofs, og sender ofs sinn Heilaga Anda, so ad hans utvegada Sauluhialp kome ofs til goda.

24.

Heilagur Ande kallar alla Menn alvarlega til þessrar Sauluhialpar, og verkar kroptulega fyrer Nadar-Medolinn, (þad er) Orded og þau Tvo Sacramenta; syner og einnen vissann Hatt og Maata, hvernen menn kunna ad odlast þa afrekudu Sauluhialp.

25.

25.

Þesse Hattur kallast Sæluhialparennar Mæte, og er innefalin i sannre Umvendan til GUds.

26.

Umvendunarennar Partar eru tveir, Hugar-angred og Truenn.

27.

Angur og Trege eru, ad þeckia rettelega af Lögmalenu sijna natturlega Spilling, og gioralegar Synder, finna særlega til þeirra, og hata þær alvarlega.

28.

Af soddann Tilfinningu sinnar eginn Eymdar framkemur, fyrer Evangelium, Truarennar Epterlangan, til GUds Nædar i CHristo.

29.

Þesse Tru frambijdur sig sijnum Lausnara, og umfadmar med storre

Epter-

Eptirlaangan hans Dijrmætu Forbenustu og Verskulldan, sem sinn einasta Saluhiaalpar Grundvoll.

30.

Sonu Truar retta Edle og Eginlegleike er, ad hun strax auglyser sig verkande i Kiærleikanum til GUds og Naungans, sem og einnig i daglegre Hiartans Hreinsan.

31.

Hver sem þa ecke motstendur Heilags Anda Naad, helldur lætur sig leida til þessa Saluhiaalplega Maata, hann upvaknar af sijnum andlega Dauda, Endurfædest til þess Lifnadar sem er Nyr, odlast aptur þa topudu Guds Mind, Nytt Lios i Skilningnum, Nija Gyrnd og Krapt i Vilianum, Nytt umbreitt Sinne og Hiartalag. Hann Rettlæteſt, þad er, Iklædest Christi Rettlæte, frijast fra Sekt og Straffe Syn-

 daren-

darennar, med þvi Herradæme Syndarennar er þó einnig burt-teked.

32.

Hann sameinest med Trunne og Nij vid Gud, og odlast Hlutskipte i ollum þeim ometanlegu Nádargiafum sem Christur hefur utvegad.

33.

Nu er hann Ordenn Sañarlegt og Sáluhiálplegt Guds Barn, og hefur Lifande Von um Himna-Rijkes Eylijfa Arfleifd.

34.

Nu fær hann Guddomlegt Lios og Krapt bæde til ad yfervinna þad Illa (so hann syndgar ecke framar af ásettu Rádde mote Samvitskunne) og til ad epterfilgia þvi Goda af ollu Hiarta, so hann leitar nu Jduglega Guds Rijkes og hans Rettlætes, og gángengur á Jordunne med Himneſku

neſku Sinne, og ſo ſem fyrer Guds Auglite.

35.

Nu hefur hann ſanna Huggun i ollum Motgaange, ſøkum þeſs, ad Guds Rijke, ſem er Rettlæte, Fridur, og Fognudur i Heilogum Anda, bijr i hans Hiarta, jafnvel þott þad opt og tijdum ſe Huled under Veikleika og Sturlan.

36.

En Vilie hann ecke tapa ſoddann ſijnu Saaluhialplegu Naadar Stande, þa hlijtur hann fyrer Truna ad blijfa i Chriſto, og lata ſier ſtiorna af hans Anda.

37.

Hann hlijtur med Innelegre Bæn og Hiartans Alvoru-gefne koſtgiæfelega ad bruka þau Medol, med hverium hanns Tru kann ad halldaſt vid Makt, og ſtirkiaſt, ſem er Guds Heilaga Ord og Sacramente.

38.

Hann verdur þœr rett ad vaka, strij-
þa, og bidia mote Diøflenum, Heime-
num, og Syndenne, hverrar epter-
leifar loda en nu vid hann, en skulu
uthreinsast æ meyr og meyr, med
Daglegre Endurnijan, og þar œ mo-
te Guds Mind meyr og meyr i hø-
num upreisast, so hann lœte augliosle-
ga sia i sijnu Lijferne, ad hann sem
endurfædt Guds Barn er nœskildur
þessum sijnum Himneska Fodur,
elske allt þad er hann elskar, en hate
allt þad sem hann hatar, og allt þad
sem Verolldenn er full af, nefnelega
Fijsn Augnanna, Gyrnd Holdsins,
og drambsamlegt Lijferne.

39.

Hann hlijtur daglega ad afneita
sjœlfum sier, og bera Krossenn þo-
leñmodlega epter sijnum Frelsara œ
þeim þraungva veye.

40.

40.

Hver sem blijfur Stodugur aa þes-
sum vege alla sijna Lijfs-Tijd, hø-
num er Daudenn um sijder Abate og
fullkomed Frelse.

41.

Þvi hann mun aa Efsta dege uprij-
sa, ecke til Fordæmingar, helldur til
Eijlifs vegsamlegs Lijfs, og einnar
o-upleysanlegrar Sameiningar med
Gude.

42.

En hver sem ecke vill epter þessare
Hiaalprædesins Nidur-skipan medta-
ka og bruka Guds Naad, hann er i sij-
nu Syndugu Naatturunnar Stande,
verdur adskilenn fra Gude, og hlij-
tur ad vænta hlutskiptes med Diofle-
num og hans Arum i eylijfre
Fyrerdæmingu.

Eins Rett-truads Christens Manns Morgun-Bæn.

O þu Eylijfe og almættuge GUD, miskunsame, elskulege, himneske Fader! Eg prijsa þig ad þessare Morgunstundu af innstu Sael og Anda fyrer þad, ad þu i Mirkrum þessrar umlidennar Nætur hefur vered Sol og Skiolldur yfer mier, og snued allre Hættu og Skada fra Saalu minne og Lijkama. Laat mig nu framveges ad þessum Degi og alla Tijma finna þijna Fodurlega Blessan, Hiælp og adstod, ad ollum nijnum Vegum, og i ollum minum Athofnum! Frelsa þu mina audmu Sael fraa Freistingu, Lijkama minn fraa Siukdome, auga mitt fraa Graate-og minn Fot fraa Hrasunenne. En sokum þess, ad Syndenn er þad versta, þad veit mier stirk, o GUD! um fram alla Hlute ad standa henne ad

mote

mote fyrer Krapt Truarennar, lat þijna Hond vera yfer mier, þiñ Anda i mier, og þinn Frid allt i Kringum mig. Lattu mig ecke lifa sialfum mier, helldur i Guds Sonar Tru, so ad eg i ollum minum þaunkum, Ordum, og Verkum kuñe ad þocknast þier, og mege i allskonar tilfallande Neyd finna at-hvarf hia þier med minum Bœnum. O þu hiartkiære œstudlege Fader! Fyrergefdu mier af Nad þinne, fyrer naker JEsu CHristi, allt hvad eg hefe hingad til giort þier á mote, og gef mier framveges Nad til ad betra mitt syndsamlegt Lijferne, med sannre Endurnijmau, epter þinne Mind, so ad mins JEsu hogvœra, audmiuka, elskulega, og hreina Lunderne mege œtiid meyr og meyr sia st i allre minne umgengne. O Himneske Fader! vidhalltu þijnum Truada Sofnude her a Jordunne, og lattu hann fara dagvarande fyrer aptur hvarf þeirra Syndugu. Bless

þu Konungenn og hans Hus. Veittu stirk til Eblingar almennelegum Gagnsendum, gior Jordena aa-vaxtarsama, vardveittu oss fraa Landplaagum, giordu vel vid mina Vine, og Ættingia, veittu forsorgun þeim Faatæku, hugsvaladu ollum Angruðum og Sorgbitnum, sierdeiles þeim sem liggia fyrer Daudanum, og ad sijdustu þu mig staalfann aa sierhverium dege under Saaluhialplegann Afgang, og Dijrdarfulla Uprisu. Amen.

Kvolld-Bœnenn.

O þu himneske Fader! aa þessare Kvolld-Stundu bege ege aptur min Kne fyrer þijnu allra-heilagasta Auglite, og med þacklæte Endurminnest þeirrar miklu Naadar og margfølldu Velgiorninga sem eg aan allrar minnar Forþenustu hefe odlast af þier aa þessum Dege. O Drottenn! Hvad er Madurinn þess, ad þu

minnest

minnest hanns? og hvad er sierdeiles eg overdugur Syndare, ad þu soleidest daglega heller yfer mig þinum Velgiörningum. Eg er sannfærdur um þad i minu Hiarta, ad ef þu villder høndla vid mig epter minum Syndum, og betala mier epter minum Misgiordum, þa kynne eg ecke annars ad vænta, en ad utkastast fra þinu Aualyte i þau ytstu Mirkur og Eylifsa Nott þeirra Fordæmdu: Ja, ef þu villder, einasta tilreikna mier Synder þessa umlidna Dags, i Þaunkum, Ordum, og Verkum mote þier, mier sialfum, og minum Naunga, þa kynne eg ecke ad svara þier einu Orde til þusund. Hafe eg i Dag friast fra Motvilugum Illgyrnes Syndum og Andvaraleyse, þa tilreikna eg þad engañvegen miñe Fordiarfadre Naatturu, helldur alleina þinne Naad sem mig tiptar og vardveiter. Af þeirre somu þinne oforskuldadre Giædskuñar upsprettu hefe ege og so i

Dag

Dag upaused otælianlega lijkamlega Velgiørninga, sierdeiles Heilsu, Frid, Naudsynlegt uphelldе, og Frelsun fraa Morgum oluckulegum Slisum sem Margann kann ad hafa hendt þennann Dag i Heimenum, og mig hefde lijka eins getad fyrer hitt, ef þin Fodurleg Tilsion hefde ecke vered yfer mier, og afstyrt fraa mier ollu vondu. Nu, minn GUD, eg hefe reijnt þina Trufeste i þusund-falldann maata, og þvi skallt þu alleina vera fram-veges athvarf, Biarg og fasta Slot mins Hiarta. Vardveittu mig nu, O Gud! aa þessare Nottu fra ollum Haska og Skada bæde til Lijfs og Saalar. Laat mig hvijlast under Skugga þinna Vængia til Hressingar mijnum Lijkama, og vek mig up aptur aa Morgun heilann og haustann til minnar þionustu. O Gud! hvert helldur eg sef edur vake, ja, hvert eg life edur dey, þa lat mig vera þinn,

og

og hallda mier æfenlega fast vid þig med epterlangan minnar Sælar. Þu ert mier betre en aller Hlutir, og nær eg hefe þig ad eins, þa hyrde eg hverke um Himen ne Jord, og þo mitt Lijf og Sal vammegnest, þar ertu alltijd mitt Hiartans Traust og Hlutskipte æfenlega. Æ Drottinn! Lattu þvi alldrege þina Nadar Sol underganga yfer mier; Lattu hana ætijd uplysa mitt mirkva Hiarta, verma mitt Jiskallda Hiarta, mykia mitt harda Hiarta og upvekia mitt trega Hiarta. O Sætaste JEsu! loat þu mig o-aflatanlega vera þier Jnlijfadañ fyrer eina Lifande Tru, og af þinum Krosse odlast Krapt til ad þreingia mier i gegnum þann þraungna veg og þad mioa Port. Nu, minn Gud! eg vona ad þig, yfergef þu mig ecke, ne helldur nockurn af minum ad þessare Nottu. Lat aldrege þins Ords Liosastiaka burttiast fra oss. Halltu yfer-ve

vid Makt, þvi þu hefur þad sialfur tilskickad, so ad vier megum lifa rolega under þvi i þinum Otta. Afstyr Naadarsamlega fra þessu Lande Strijde, Drepsott, Hungre, Dijrtiid, og ollum velforþientum Plaagum. Snu þinne Blessan til vor alla vora Lijfdaga. Ad sijdurstu lattu oss foa Farsælann Dauda, og epter Daudañ Eylijfa Ro og Hvijld i Fadme Abrahams. Amen.

NB. Hvad misprentast hefur, so yfersiou finnest i þessu Kvere, þad aa ad leidrettast epter Kiærleikans Bod-Orde og Rettum Skilninge aa þeim Sanna Christendome!